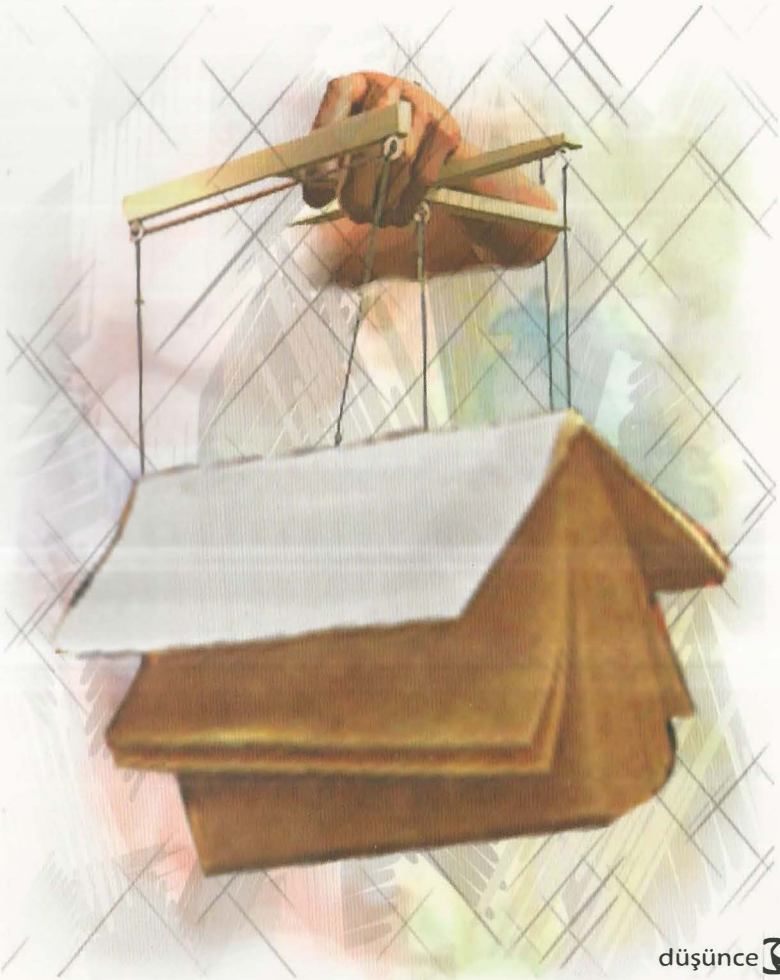
EDEBİYATLA AHMAKLAŞTIRMA FELSEFEYLE ÇÖKERTME

1. CİLT

TAYLAN KARA

düşünce hayal

EDEBİYATLA AHMAKLAŞTIRMA FELSEFEYLE ÇÖKERTME 1. CİLT TAYLAN KARA

EDEBİYATLA AHMAKLAŞTIRMA FELSEFEYLE ÇÖKERTME

Taylan KARA

1. Cilt

hayâl

Edebiyatla Ahmaklaştırma Felsefeyle Çökertme
Taylan Kara

Isbn: 978-605-9552-70-7
Hayal Yayınları - Düşünce
Birinci Baskı: Şubat 2019

Yayın Yönetmeni: Özgen Kılıçarslan Danyal
Kapak Tasarımı: Nihat Taçyıldız
Yayına Hazırlayan: Burak Çapan

Hayal Yayınları
www.hayalyayinlari.com
E-posta: hayald@gmail.com
Adres: Miralay Nazım Sok. No: 30/3 Kadıköy - İstanbul
Tel: +90 216 700 28 36 Fax: +90 216 700 28 37

Baskı
Ata Basım Sanayii Ticaret A.Ş.
Maltepe Mh. Fazıl Paşa Cad. Sezer San. Sit. No: 9/B
Zeytinburnu-Topkapı/İstanbul
info@atabasim.com
Matbaa Sertifika No: 36625

Yazıların hukuki ve etik sorumluluğu yazarına aittir.
Tüm hakları saklıdır.
Bu kitabın yayın hakları Hayal Yayıncılık Ltd. Şti.'nindir.
İzinsiz kopyalanamaz, aktarılamaz ve çoğaltılamaz.

EDEBİYATLA AHMAKLAŞTIRMA FELSEFEYLE ÇÖKERTME

Taylan KARA

1. Cilt

GİRİŞ

Şeytanın en güzel hilesi sizi kendisinin olmadığına inandırmasıdır.
C. Baudelaire (Paris Sıkıntısı)

Her üretim biçimi kendi ekonomisini, politik yapısını oluşturduğu kadar kültürünü, sanatını, edebiyatını da oluşturur. Kapitalizm, emperyalizm, geç kapitalizm, tekelci kapitalizm vs... **Bu tür sistemler, politik veya ekonomik sistemler olduğu kadar kültürel ve toplumsal sistemlerdir.**

Bu sistemlerin kültürel ve toplumsal ayağı en az siyasal ve iktisadi etkileri kadar zararlı, vahşi ve yıkıcıdır. Her sistem, kendi insanını kültür, sanat ve edebiyatla üretir.

Akademide okuyanlar akademik makalelerle, makale okumayanlar felsefe kitaplarıyla, felsefe okumayanlar romanlarla, roman okumayanlar çoksatar kitaplarla, kitap okumayanlar gazetelerle, okuma-yazma bilmeyenler televizyonlardaki haberlerle, haber izleyemeyenler A-NTV-CNN gibi haber verdiği sanılan haber kanallarıyla, "surviver"la, evlilik programlarıyla...

Öyle ya da böyle her sistem, kendi insanını da üretir. Bu durum, kapitalizm için geçerli olduğu kadar sosyalizm için de geçerlidir. Sosyalist literatürde sıkça geçen "yeni insan", bu düzenlerin sadece iktisadi düzenler olmadığının bir göstergesidir.

O hâlde tekelci kapitalizmin bankası, artı değer sömürüsü, sermaye teşviki varsa edebiyatı, romanı, öyküsü, felsefesi de vardır. Bu bir yakıştırma, aşırı yorum, paranoya ya da hezeyan değil en çok sermaye sınıfının bilincinde olduğu somut bir olgudur.

Ekonomide, siyasette, tarihte bu ayrımı kabul edip konu edebiyata ya da sanata geldiğinde bu ayrımı yok saymak, günümüzde çok sık rastlanan bir körlük biçimidir.

Edebiyata, sanata ya da felsefeye ideolojisi olmayan siyaset üstü bir konum vermek, var olandan hiçbir şey anlamamaktır.

*

Bu konuda bir derdi olan okurdan istenen, en fazla, sermaye sınıfının sahip olduğu sınıf bilincinin %1'i kadar sınıf bilincine ulaşmasıdır.

Kapitalizmin en büyük gücü, çabuk öğrenebilmesidir. Kapitalist blokta 1960'larda görülen kültürel faaliyetler bu öğrenmişliğin bir ürünüdür. Kapitalizmin en büyük düşmanı olan Marksizm, aynı zamanda onun en büyük öğretmenidir. Kapitalizm-Sosyalizm savaşında en şiddetli mücadeleler sadece ekonomi alanında değil, kültür ve ideoloji alanında da olmuştur.

Sosyalizmin "Yeni insan" kavramının inşasını çok iyi öğrendiler ve uyguladılar. "Yeni İnsan"dan anladıkları elbette sosyalizmin "Yeni İnsan"ı değil, ona karşıt, ona düşman bir canlı/kültür formuydu. Başardılar.

Kültür-sanat alanındaki politikalarına bakıldığında, sermaye sınıfınınki kadar yüksek bir sınıf bilinci, sınıfsal duyarlılık pek az görülür.

Sizi "ideolojik olmakla" suçlayanlar aslında dünyanın en ideolojik işini yapıyor.

Sizi "edebiyat komiserliği yapmak"la suçlayanlar, yıllardır ilan edilmemiş bir piyasa diktatörlüğünün tepesinde, **başka hiçbir anlayışa göz açtırmıyor.**

Edebiyatı "insan ruhunun mimarlığı" olarak tanımlayan sosyalist kuramcıları en iyi anlayanlar kesinlikle kapitalistler olmuştur. İnsanı iyileştirmek ve ilerletmek için edebiyatı "ruh mimarlığı" olarak gören sosyalist gerçekçiler tarih boyunca çokça eleştirildiler. **Bugün gelinen noktada sermaye sınıfının,** kültür-**sanat ve edebiyatı "insan ruhunun mimarlığı" olarak gördüğü son derece açıktır. Aradaki fark şudur ki sermaye, insan ruhunu "gecekondulaştırmakta", "kulübeleri villa olarak göstermekte", bu anlayışı insanı özgürleştirmek için değil köleleştirmek için kullanmaktadır.**

Kültür-sanat alanında yapılanların her biri bu açıdan gayet tutarlıdır. Politikanın sadece güncel politika olmadığını, politikanın en çarpıcı uygulamalarının kültür-sanat alanında olduğunu çok iyi bilen yüksek bilinçli bir sermaye sınıfı vardır. Bu alanda o kadar başarılı olmuşlardır ki en azılı kapitalizm karşıtları, en tutarlı sosyalistler bile kültür-sanat alanında sermaye sınıfının edebiyatına, sanatına itirazsız teslim olmuştur.

Güncel politikada tamamen sermaye karşıtı bir tutum içinde olan birçok sosyalist gazete-dergi-yayın mecrası kültür-sanat alanında bu sistemin kültürünü ve edebiyatını okurlarına sunarken ne yaptıklarının pek de farkında değildir.

1960'larda apolitik bir insanı alıp sola fırlatan edebiyat, bugün en radikal solcuyu bile alıp solun dışına fırlatmaktadır.

Çünkü sermaye sınıfı, **en büyük başarısını kültür-sanat alanında kazanmıştır.** Sermayenin kültür-sanat-edebiyattaki en büyük başarısı edebiyat ile toplum arasındaki bağı koparmak olmuştur. Edebiyat-toplum ilişkisi yeniden düzenlenmiş; edebiyat, toplumun aleyhine büyük bir işlev kazanmıştır.

12 Eylül'ün açık ara en başarılı olduğu alan kesinlikle edebiyattır. 12 Eylül zihniyeti Türkiye'de başka hiçbir alanda bu kadar kolay, bu kadar kalıcı ve toptan bir başarı kazanmamıştır. 12 Eylül, Türk edebiyatını neredeyse hiçbir dirençle karşılaşmadan esir al-

mıştır. Türk edebiyatında 12 Eylül darbesi ne kadar olumsuz işlenirse işlensin, 12 Eylül fikri Türk edebiyatında yıllardır rakipsizce iktidardadır.

Siyasal düşmanlarının zihnine bile kendi edebiyat ve sanat anlayışını yerleştirmiş olması, 12 Eylül'ün başarısının doruğudur. Edebiyatta 12 Eylül zihniyetini üretenlerin önemli bir kısmı, siyaseten 12 Eylül'e en çok karşı çıkan sosyalistlerdir.

Kendini düşmanının zihninde yeniden üretmek, her ideolojinin başarabileceği bir iş değildir.

Bugün, kültür endüstrisinin aygıtlarıyla şekillenen okur yığını bu yargıları benimsemiştir.

Kültür endüstrisinin her türlü yargısı okuyan, entelektüel derinlik derdinde olan birçok insanın beynine kazınmıştır. Felsefe ve edebiyatla uğraşan neredeyse her insanın beyninde ve dilinde kültür endüstrisinin fabrikalarında üretilen cümleler ve yargılar vardır.

Edebiyat teorisi üreten neredeyse bütün eleştirmenler, akademiler, edebiyat fakülteleri aynı şeyi sistematik bir şekilde okura, topluma enjekte etmektedir.

Sosyal bilimlerde ve edebiyatta akademik üretimlerin ana kütlesinin neredeyse tamamında "sol görünümlü" ancak kesinlikle "sol düşmanı" bir içerik olması tesadüf değildir. Akademinin içeriği sol üretimden temizlenmiştir.

Edebiyatta toplumsal kaygıları olan edebiyat sistematik bir şekilde aşağılanmış ve çağ dışı bulunmuş, postmodern romanlar ise hiçbir eleştiriye tabi tutulmaksızın övülmüştür.

Akademilerde üzerine tezler yazılan, kitap eklerinde övülen, yüksek edebiyat diye okurlara önerilen, nitelikli edebiyat diye topluma sunulan edebiyat hep bu tip bir edebiyat olmuştur.

Bu edebiyat sistematik bir şekilde topluma enjekte edilirken en küçük bir eleştiri dahi yapılmamış, yapılan eleştiriler ise sistematik bir şekilde sansüre uğramıştır.

Dünyada örneğine çok az rastlanan bir kararlılıkla edebiyatın belirli bir türü için sistemli bir şekilde alan açılmıştır.

*

1789 Fransız Devrimi ile 1917 Sovyet Devrimi arasındaki bağı en iyi bilenler tekelci sermayenin sürü üreticileridir. 21. yüzyılda sürü üreticisi tekelci sermayenin ve ürettiği sürünün gözünde Ekim Devrimi, Fransız Devrimi ve 1923 Cumhuriyet Devrimi'nin tabanları aynıdır.

Sürü teorisyenin gözünde, 21. yüzyılda bu ülkede bir sosyalistle bir aydınlanmacı bir ve aynı şeydir. Bu ülkenin sürü üreticileri, 1923 Cumhuriyetini yıkmanın yolunun bütün bu değerleri yok etmekten geçtiğini, bir sosyaliste saldırdığında bir aydınlanmacıya vurduğunu, bir aydınlanmacıya vurduğunda ise bir sosyaliste vurduğunu çok iyi bilmektedir.

Tarihin belirli dönemlerinde zaman kısalır ve kendi üzerine kapanır. Bu kapanışta bu devrimler artık kaçınılmaz olarak üst üstedir. Biri diğerinin yazgısıdır; artık biri olmadan diğerinin olması olanaksızdır. 1917'ye uzanamayan 1789 veya 1923, Orta Çağ'ın değerler dünyasına yuvarlanır, yuvarlanmıştır da. 1917'yi hedefleyen birinin 1789'u ve 1923'ü küçümsemesi ise kendi varlığını inkâr etmektir. Tarihin bu anında 1917, 1923 ve 1789'un yazgısı çakışmaktadır. Herhangi birinin olmadığı yerde ise menzil kaçınılmaz olarak sürüleşmedir. Bunu ilk algılayanlar bunların tamamının düşmanı olan sürü üreticileridir. İnsanlık, bu kadar kan, bu kadar acı, milyonlarca insan kaybına neden olan bu korkunç barbarlık karşısında hiç değilse bu tarihi süreci doğru anlamak zorundadır.

Aklı özgürleştirmeden, emeğin kurtuluş olanağının kalmadığı artık apaçık ortadadır. Emeğin kurtuluşunu hedeflemeyen bir aklın ise insan türü için ancak bir yıkım endüstrisi getirdiği dünyanın son 300 yıllık tarihi ile ortadadır. Artık rıza ile zor arasındaki terazi bozulmuş, zor rızanın aleyhinde apaçık üstünlük kazanmıştır.

Sermayenin iktidarı artık şiddet, apaçık şiddet, her türlü şiddet olmadan sürdürülemez hâldedir.

Bu listeye **ahmaklık** da eklenmelidir. Sermayenin iktidarı, toplumun ahmaklığına muhtaçtır.

Orta Çağ'da bir köylünün okuma yazma bilip bilmemesi, üretkenliği bakımından bir fark yaratmıyordu. Sanayi Devrimi çağında bir işçinin okuma yazma bilmesi, belirli bir konuda eğitimli olması üretkenliğini arttıran bir etmendi. Okuma yazma eğitimi, diğer bütün değişkenler bir yana bir verimlilik artışıydı. Egemen sınıf, "topluma okuma yazma öğretelim de roman okusunlar" diye temel eğitimi uygulamış değildir. Okuma yazma ya da temel eğitim, üretimi arttıran bir iktisat kalemi olarak yaşama girmiştir.

Aynı şeyi bu çağda ahmaklık için de söyleyebiliriz. Egemen sınıf, varlığını sürdürebilmek için ahmaklaştırmaya muhtaçtır. Egemen sınıf, içinde yaşadığı nesnel gerçekliği, toplumsal konumu ve çevresini bilmeyen-yanlış bilen yığınlar ve entelektüeller üretmek zorundadır.

Televizyonundan öne çıkarılan romancısına, televizyon şarkıcısından akademik felsefesine, "klasik" tarikatçısından evrene mesaj gönderen "new age" tarikatçısına, topluma enjekte edilen çoksatar kitaplardan çevirisi yapılan felsefe kitaplarına kadar her düzeyde insan için ahmaklaştırıcıların temel amacı **insanın nesnel gerçeklikle kurduğu ilişkiyi bozmak**tır.

Bu ülkede ahmaklaşma, kitlelerin en büyük "özgürlüğü**"dür.** Ahmaklaştırma yukarıdan aşağıya, tepeden tabana yayılan sistematik bir şekilde topluma dayatılan son derece bilinçli bir süreçtir. Yaşanan sistematik ahmaklaştırmanın mimarları, mühendisleri, duvar ustaları, kalfaları, döşemecileri, kapıcıları, müteahhitleri ve işçileri vardır.

Yaşanan, Huxley'nin Cesur Yeni Dünyası'ndaki epsilonlaştırmanın hayata geçirilmesidir.

Gündelik yaşamda gördüğünüz, muhatap olduğunuz, maruz kaldığınız ve mücadele ettiğiniz ahmaklık kesinlikle bir üretimdir. Her yerde gördüğümüz bu ahmaklık doğal bir durum değil sistematik bir sürecin planlı, programlı ve son derece bilinçli bir son ürünüdür. Sermaye sınıfı, insanın aptallığından beslenmekte, maddi varlığını bu ahmaklığın üzerine kurmaktadır. Ahmaklaştırmanın egemen sınıf açısından son derece somut yararları vardır.

*

Akıl kimin için yasaklanmıştır? Tersinden soracak olursak akılsızlık bu ülkede kimin, kimlerin, hangi sınıfın işine gelmektedir? **Kişisel ve kitlesel ahmaklaştırmanın sınıfsal zeminini görmeden yapılacak her inceleme eksik olacaktır.**

Bu toplumun egemen sınıfı, politikalarını yaparken son derece akılcıdır. Akılsızlık, sadece sömürülenler için, toplum için, sessiz milyonların daha da sessiz olması için, çıkan ve gelecekte çıkabilecek seslerin kesilmesi için kullanılan bir **kitle imha silahıdır.**

*

Namluya Sürülmüş Edebiyat ve Felsefe

Televizyon, ahmaklaştırmanın sadece daha kitlesel bir aygıtıdır. Bu ülkede ahmaklaşmanın bin bir çeşidi bütün olanaklarıyla topluma sunulmakta ve hatta dayatılmaktadır. Ahmaklaştırmanın en önemli aygıtlarından birisi de edebiyattır. Sadece televizyon izleyen ya da yılda birkaç kitap okuyan insanın ahmaklaştırıcısıyla felsefeye meraklı insanın ahmaklaştırıcısı birbirinden farklıdır. Kültür endüstrisi, hemen hemen her düzeyde insanı hedef alan çeşit çeşit ahmaklaştırıcılar üretmekte son derece başarılıdır.

Günümüzde ahmaklaşmanın mekanizması değişmiş ve genişletilmiştir.

Eskiden ahmaklaşmanın anahtarı "okumamak" iken "Yeni Orta Çağ" düzeninde ahmaklaşmanın anahtarı "okumak"tır.

Sadece çok satan kitaplarla değil, aynı zamanda "ağır" ilan edilen kitaplarla...

Gözleri kör eden sosyolojiyle,

Hipnotize eden ve mistisizm saçan romanlarla,

Anlatan değil anlatmayan felsefeyle...

Kültür-sanatta bütün toplumcu refleksleri yok ederek...

Edebiyatta sıkıcı ve sonsuz boğucu bir bireysellik, içedönüklük ve "yara edebiyatı"nı teşvik ederek...

Felsefede anlaşılmaz, anlaşılmayacak ve çoğu kez anlamsız dil oyunlarıyla...

Ezop dilinde yazılmış ve felsefeyi bir dil performansına indirgeyen binlerce sayfayla...

Bir iletme, açığa çıkarma ve anlatma aracı olarak değil "iletmeme", "saklama", gösterdiği şeyle arasına "duvar örme" aracı olarak kullanılan dille...

Hiç kimsenin okumadığı, okuyanların bir şey anlamadığı, anlayanlar içinse incir çekirdeğini bile doldurmayan on binlerce sayfa makaleyle...

Sanat, edebiyat ve felsefe, tarihin hiçbir döneminde bu kadar ideolojik olmamıştı.

"Yeni Orta Çağ"da topluma enjekte edilen edebiyat ve felsefe akıl değil akılsızlık üretmektedir.

"Yeni Orta Çağ"da insanlar edebiyatla, felsefeyle, sanatla ahmaklaşmaktadır.

"Yeni Orta Çağ"da edebiyat ve felsefe namluya sürülmüştür.

Akademi, toplumu edebiyatla ahmaklaştırmanın felsefeyle çökertmenin üretim yeridir.

Bunca bilgi bombardımanının karşısına bağışıklık sistemi olmadan çıkmak, insan bilincini felç eder. Bu kitabın amacı "aklın bağışıklık sistemi"ni inşa etmek, görünmez olanı görünür yapmaktır. Bu kitap, "okuyarak ahmaklaşma düzenekleri"ni teşhir etmeye çalışmakta, bir sis dağıtıcısı, bir hipnoz bozucusu olmayı amaçlamaktadır. Kültür-sanat alanında nerede bir hipnoz varsa bozmak, nerede bir sis varsa onu dağıtmak bir görevdir. Çünkü çoğu kez sisin ardında insanı ahmaklaştırıcı ve insan bilincine zararlı bir şeyler gizlidir.

*

Aklın ayaklar altına alındığı bu "Yeni Orta Çağ" düzeninde, size edebiyatta ve felsefede akılsızlığı öven ve önerenler "Yeni Orta Çağ"ın bir parçası, "Yeni Orta Çağ" vahşetinin bir üreticisidir. Bu tutum asla bir "sorumsuzluk", "yanlışlık" ya da "bilinçsizlik" sonucu değildir. **Ne yaptıklarını çok iyi bilen bir sınıf pratiği karşısında olduğumuzu akıldan hiç çıkarmamak gerekir.**

YARIN OKUMA YAZMA YASAKLANSA NE OLUR?

İnsanı kafasından yakaladınız mı, kol ve bacak kolay gelir.
A. Gramsci

Türkiye'de yarın bir kanun çıkartılsa ve artık okuma–yazma yasaklansa ne olurdu?

Bu sorunun yanıtını tartışmadan önce üç istatistik bilgisine ihtiyacımız olacak.

Türkiye'de ne kadar kitap okunuyor?

Türkiye'de çalışanlar ne kadar ücret alıyor?

Türkiye'de çalışanların çalışma süreleri ne kadardır?

*

Türkiye'de kitap ne kadar okunuyor?

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verilerine göre 2016 yılında Türkiye'de insanlar, günde ortalama 6 saatini televizyon izlemeye, 3 saatini internete ayırırken **kitap okumaya sadece 1 dakikasını** ayırmaktadır. Türkiye'de her 1000 kişiden biri düzenli kitap okuma alışkanlığına sahiptir[1]

Türkiye, okuma alışkanlığında dünyada 86. sırada yer alıyor[2]. TÜİK'e göre Türkiye'de, kitap ihtiyaç listesinin 235. sırasında yer alıyor. Dünyada kitap için kişi başına harcanan para ortalama 1,3 dolarken, Türkiye'de bu miktar 0,25 dolardır.

Türkiye'de çalışanlar ne kadar kazanıyor?

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın verilerine göre, Türkiye'de çalışanların % 40,3'ü, asgari ücretle çalışıyor[3].

Çalışanların % 42,7'si ise asgari ücretin iki katına kadar maaş alıyor. Buna göre çalışanların % 83'ü 1.404 ile 2.808 TL arasında değişen ücretlerle çalışıyor.

*

Türkiye'de çalışma süresi ne kadardır?

Türkiye'de ücretli çalışanların % 44,8'i haftada 50 saatten fazla çalıştırılıyor[4].

Yarı zamanlı çalışanlar dışarıda bırakıldığında, bu oran daha da artıyor. Türkiye'de tam zamanlı çalışan ücretlilerin:

% 19'u haftada ortalama 55 saat,

% 21,4'ü haftada ortalama 65 saat,

% 8,8'i haftada ortalama 75 saat çalışıyor.

Özetle çalışanların yaklaşık % 50'si haftada 55 saat ve üzeri bir süre çalışmaktadır.

*

Okuma-yazmanın yasaklanmasına gerek var mıdır?

"Türkiye'de okuma yazma yasaklansa ne olur?" sorusunu, bu verilerden yola çıkarak yanıtlamayı deneyelim. Okuma yazmanın yasaklanması, Türkiye'deki insanların çok büyük bir çoğunluğunun yaşamında, "Yeni Zelanda ormanlarında piknik yapmanın yasaklanması" kadar etki yaratır. Şu an bu ülkede okuma yazma yasaklansa, insanların **% 90'ı için hiçbir şey değişmez.**

Nüfusun ezici bir çoğunluğu için okuma yazma zaten fiilen yasaktır. Kanunla yasaklanmasına gerek yoktur. Nüfusun % 40'ının ayda 1.404 TL, nüfusun % 80'inin 2.800 TL ve altında ücretle, nüfusunun yarısının haftada 50 saatten fazla çalışmak zorunda olduğu bir toplumda okumanın koşulları zaten yoktur.

Bir insanın karnı açken, cebinde otobüs parası yokken 20-30 TL vererek bir kitap alması hiç de akıllıca bir iş değildir.

Okuma-yazma gerekli midir?

Herkes okuma-yazma bilmeli midir? Zorunlu temel eğitimi bir kenara bırakırsak dünyadaki insanların çok büyük bir kısmı Kant, İbn-i Haldun, fenomenoloji, Heidegger'in ontolojisi, Pön Savaşları, Westfalya Antlaşması, Magna Carta vs.den haberi olmadan kolaylıkla yaşamını sürdürebilir.

Edebiyat ve felsefe, dünyanın her yerinde az sayıda insan grubunun uğraşıdır.

Ancak edebiyat ve felsefe o toplumun yaşadığı iklimi, nefes aldığı atmosferi ve düşünce dünyasını doğrudan etkiler.

Tarihin her hangi bir zaman diliminde yaşayan her hangi bir insan kaçınılmaz olarak bir felsefi atmosferde, bir zihin ikliminde yaşar.

Toplumlar, edebiyat ve felsefeyle yaratılan iklimle şekillendirilir.

O toplumda kitap okuma oranının düşük olması da bu gerçeği değiştirmez. Okuma yazma bilmeyen bir insan dahi edebiyat ve felsefeyle yaratılan bu iklimde nefes alır.

İnsanlar edebiyata, felsefeye, kitap okumaya genellikle pozitif anlamlar yükler. Kitap okumanın yaygınlaşması gerektiğini düşünür, insanları kitap okumaya özendirir. Hepimizin gözünde felsefe ve edebiyatın daima pozitif anlamı vardır.

Bu pozitif anlam, toplumlar üzerinde yarattığı büyük etkiden kaynaklanır. Bu etki pozitif olabildiği gibi negatif de olabilir. **Yaşadığımız çağ bu etkinin negatif olduğu bir çağdır.**

Çünkü insanlar artık sadece "okumadıkları için" ahmak olmuyor, aksine bu kitapta birçok örneğini bulabileceğiniz gibi "okuyarak" ahmak oluyor.

Bu ülkede ahmaklaşma-cahilleşme-sürüleşme sadece kitap okumayarak değil daha çok kitap okuyarak oluyor.

Bugünkü hâliyle Türk kültür endüstrisi tam bir ahmak üretme fabrikasıdır.

Çağımızdaki kültür endüstrisini tanımlayan en iyi cümle A. Gramsci'nin "İnsanı kafasından yakaladınız mı, kol ve bacak kolay gelir." cümlesidir.

Gramsci'yi en iyi anlayan kesinlikle sermaye sınıfı olmuştur.

Çöküşün çeşitli aşamaları, çeşitli düzeylerde ele alınabilir; her aşaması için sayfalarca yazı yazılabilir. Ancak kültür-sanat-felsefe alanında konuşacak olursak çöküş bir cümleyle şöyle özetlenebilir:

Edebiyatla ahmaklaştırma, felsefeyle çökertme...

Bu toplum edebiyatla ahmaklaştırılmış, felsefeyle çökertilmiştir.

Ahmaklaştırma, "masaya zürafa diyen", "karanlığı güneş olarak tanımlayan" onlarca gazetenin yüzlerce köşesinden, televizyonlardan, radyolardan, kitaplardan, üniversite kürsülerinden başlamış ve topluma pompalanmıştır.

Çöküş biraz da dipnotlarla, atıflarla, binlerce sayfa tutan akademik yazılarla, edebiyatla yaratılan iklimle olmuştur.

Ahmaklaştırıcılar, Gramsci'nin sözünün iyi uygulayıcılarıydı. İnsanımızı kafasından yakaladılar; gövdeler, kollar, bacaklar kafaların ardından gitti. Hâlâ da gidiyor.

*

Deniz Gezmiş, Erdal Öz ile yaptığı bir söyleşide "biz edebiyattan geldik" demişti[5].

Gerçekten de 80'den önce solcu ya da sosyalist olan insanların büyük bir çoğunluğu Kapital'i ya da diğer Marksist klasik kitapları okumamıştır. Marx ve Lenin'in kitapları, o dönemde bugünkü kadar yaygın çevrilmemişti. Bu metinleri yabancı dillerde okuyan insan sayısı da çok çok azdı.

80'den önceki dönemde sosyalist olanların önemli bir kısmında böyle bir teorik beslenme olmadığı hâlde nasıl solcu oldular? Edebiyattan ve içinde yaşadıkları sosyal iklimden dolayı solcu oldular. Türkiye'de M. Gorki'nin Ana'sı, F. Engels'in Antidühring'inden

daha fazla insanın solcu olmasına neden olmuştur. Bu açıdan Nazım Hikmet'in şiirleri, Marx'ın Kapital'inin etkilediğinden çok daha fazla sayıda insanı etkilemiştir.

Kısacası edebiyatın, sol değerleri yaratmadaki işlevi çok büyüktür.

Sol değerlere karşı ideolojik mücadele, tam da bu yüzden buradan başladı. 60'lı yıllar "ağaçların bile sola eğildiği dönem" diye tanımlanır.

Bugün bu düzenek tersine çevrilmiştir. 60'lı 70'li yıllarda sıradan bir insanı alıp sola fırlatan edebiyat, bugün solda olan insanları solun dışına fırlatmaktadır.

Bugün okuma yazma bilen, felsefe ve edebiyatla uğraşmak isteyen sol eğilimli bir genç, kendine özel bağışıklık edinmemişse çok büyük bir olasılıkla liberal olur.

*

Bu büyük bir tersinden başarı hikâyesidir. Sermaye sınıfı ve kültür endüstrisi, işlerini büyük bir ciddiyetle yaptılar, hâlâ da yapmaktalar.

*

Sermaye, kültür-sanatla niçin bu kadar ilgilenir?

Egemen ideoloji; egemen olanların ideolojisidir.

K. Marx

Nesnel gerçeklik ile insan algısı arasında birçok dolayım vardır. Edebiyat ve sanat da bu ilişkiyi belirleyen en önemli unsurlardandır. Kültür-sanat bir üst yapı kurumudur ve egemenliğini sürdürmek isteyen bir sınıf, kültür–sanat alanında egemen olmak zorundadır.

Sermayenin kültür-sanatla bu kadar uğraşmasının nedeni sermayedarların kültürü sevmesi ya da bir takım kapitalistlerin hobi olarak kültüre özel bir önem vermeleri değildir. Sermaye kültür-sanatla uğraşır çünkü kültür–sanat insan bilincini şekillendirir.

Bugün Türkiye'de siyasal olarak hangi sınıf egemense, kültürel olarak da o sınıfın ideolojisi egemendir. Marx'ın "Egemen ideoloji egemen olanların ideolojisidir" cümlesi çok açık bir cümle gibi görünse de bu saptama yeterince algılanamamaktadır.

Bugün kültür-sanat alanında görünür olan ve topluma pompalanan eserlerin hangi ideolojiyi taşıdığı, ancak Marx'ın bu saptamasıyla anlamını bulur.

"Sanatın tarafsızlığı" ya da "sanatçı özgürlüğü" denen şey, herhâlde bir insanın duyabileceği en büyük palavralardan biridir. Bu iş bir oyun değildir ve bunu en iyi egemen sınıf anlamıştır.

"Parayı verdi düdüğü çaldı" gibi kitaplara bakacak olursanız da bunun dünya ölçeğindeki pratiklerine rahatlıkla rastlayabilirsiniz[6]. Bunlar herkesin bildiği, hiçbir gizlisi saklısı olmadan herkesin rahatlıkla ulaşabileceği bilgilerdir.

*

İnsanın estetik bilinci, doğuştan verilen bir bilinç değildir. Estetik bilinç sanatla şekillenir.

50 tane film izledikten sonra izleyeceğiniz 51. filmi, izlemiş olduğunuz 50 filmden edindiğiniz estetik bilinçle değerlendirirsiniz. 100 tane kitap okuduğunuzda, okuyacağınız 101. kitabı okuduğunuz o 100 kitaptan edindiğiniz estetik bilinçle yargılarsınız.

Edebiyat, bu işlevi nedeniyle çok önemsenir. Bu yüzden sermaye ya da insanların bilincini şekillendirmek isteyenler her zaman kültür-sanatla ve edebiyatla ilgilenir.

Sermaye hiçbir işini şansa bırakmaz. Piyasa Edebiyatı-Edebiyat Piyasası'nda olan hiçbir şey tesadüf değildir. Siyaset ya da ekonomi ne kadar ideolojik bir alansa kültür-sanat da en az o kadar ideolojik bir alandır.

Hiçbir ilerici yazar-sanatçı, ideolojisini vestiyere bırakmadan sermayenin kültür sanat aygıtlarının kapısından giremez. İlerici sa-

natçılar ancak "evcilleştirilerek", "arındırılarak", "zararsızlaştırılarak" prestijleriyle ama mutlaka ilerici birikimini üzerinden çıkarmış olarak kabul görür.

Bir bankanın yayınevi, niçin B. Brecht, G. Lukacs, E. Bloch gibi kapitalizm karşıtı yazarları basar?

Çok demokratik olduklarından mı?

Kültüre tutkun oldukları için mi?

Kültürel olarak karşı görüşlere yer verdiklerinden mi? Niçin?

Bir banka yayınevinin G. Lukacs'a, B. Brecht'e sempatisi olabilir mi? Bütün yaşamı kapitalizmle mücadele ile geçmiş K. Marx ve benzerlerine bir banka yayınevinin sempati duyması mümkün müdür?

Yanıt bellidir: Evcilleştirmek, şekilsizleştirmek ve etkisizleştirmek için.

Bir banka yayınevi niçin Nazım Hikmet basar? Sanata saygısından mı?

N. Hikmet'in, üzerinden atılamayacak kadar yapışmış siyasallığı, "çocuk ruhlu şairin hınzır yaramazlığı"dır. N. Hikmet'in ideolojisi, çapkınlığı ile aynı kategoride "brokoliyi sevmemesi" gibi bir şeydir. "Yaramaz çocuk" Nazım'ın üzerinden sökülemeyen siyasal duruşu, burjuvazi tarafından tebessümle karşılanan ve "hoşgörülen" küçük bir kusurdur.

Orhan Kemal adına verilen ödül, O. Kemal karşıtı bir yazarın O. Kemal karşıtı bir romanına verilir[7].

O. Kemal sempozyumunda onun anısına konuşanlar, O. Kemal'in edebi duruşunun azılı düşmanlarıdır. Sanatçının duruşu, edebi penceresi, sanatıyla neyi savunup neye karşı olduğu bu toplantılarda bir

saniye bile konu edilmez. Bu tür toplantılar, bu yazarların sanatını yok saymaya, onları sermaye için uygun hâle getirmeye yarar.

*

Egemenler; ideolojiyi, kültürü ve sanatı önemser. Çünkü kültür–sanat ideoloji üretir, besler. Tıpkı ideolojinin kültür–sanatı ürettiği gibi. Sermaye sınıfı ile mücadele diye bir derdi olan kişi veya hareketlerin, en az sermaye sınıfı kadar bu gerçeğin bilincinde olması zorunludur.

V. Mayakovski, "sanat dünyayı şekillendiren bir çekiçtir." der. Açıkça görülmektedir ki Mayakovski'nin bu sözünü en iyi anlayanlar, yine egemen sınıfın ideologları olmuştur.

*

Yoksullar niçin sermaye partilerine oy verir?

Asgari ücretle çalışan bir kişi niçin sermayeden yana bir partiye oy verir? Eğer bir insan ideolojik çıkarları gereği oy verseydi, yoksulların hepsinin sosyalist partilere, zengin insanların da sermayenin çıkarlarını savunan partilere oy vermesi gerekirdi.

Oysa birçok örnekte durum böyle değildir. Sermayeden yana partiler yoksullardan nasıl oy alır?

Hiçbir sermaye partisi "ben sermaye partisiyim" demez.

İnsanların sınıfsal çıkarları doğrultusunda oy vermeleri için sınıfsal bilincinin şekillenmesi gerekir.

İnsan bilinci ideoloji ile şekillenir. Bu nedenle sınıfsal konumunun zıddı siyasi partilere de kolaylıkla oy verebilir; 1.600 TL ile günde 12 saat ve haftada 70 saat çalışırken kendini özgür ve zengin hissedebilir; bu duruma minnet duyabilir.

Nesnel konumuyla tamamen zıt bu bilincin oluşması ideolojiyle olur. Olaylarla insan bilinci arasına giren en önemli belirleyici ideolojidir.

İdeoloji en kısa tanımıyla, insanın dünyaya baktığı penceredir. **Egemenlerin egemen olması ve egemen kalması** için bu pencereyi şekillendirmesi şarttır. İdeoloji, bir pencereden daha çok bir merceğe benzetilebilir; nesnesinin görüntüsünü kaçınılmaz olarak büker ve değiştirir. Merceklerin birer "kırılma indisi" vardır. Felsefenin "Snell yasası"nı bilmek, bu bükülmeyi fark etmeye ve nesneyi daha doğru görmeye olanak sağlar.

Egemen ideoloji her zaman egemen olan sınıfın ideolojisidir.

İdeoloji üretiminin birçok mekanizması olsa da ideoloji en açık şekilde **kültür-sanat alanında üretilir.**

*

Oryantasyon Bozukluğu

Bir nörolojik muayene şu ifadelerle başlar:

"Bilinç açık, koopere, oryente."

"Oryantasyon" sözcüğünün anlamı, yönelim ya da uyumdur. "Oryantasyon" sözcüğünü farkındalık diye düşünebiliriz: kişinin çevresini fark etme hâlidir. Oryantasyonun alt başlıkları da vardır:

- "Zaman oryantasyonu"
- "Yer oryantasyonu"
- "Kişi oryantasyonu"

"Zaman oryantasyonu" kişinin bulunduğu zaman hakkındaki farkındalığıdır; zaman algısı bozulmuşsa geceyi gündüz, tatili mesai zamanı zannedebilir.

"Yer oryantasyonu" kişinin yaşadığı çevreyi, oturduğu evi, her gün geçtiği yerleri bilmesidir. "Yer oryantasyonu" bozulan kişi evinin yolunu bulamayabilir, yaşadığı yeri tanımayabilir.

"Kişi oryantasyonu" bozulan insan, fertlerini yabancı kişilermiş gibi algılar.

Birçok psikiyatrik hastalığın bulgusu oryantasyon bozukluğudur.

Oryantasyon, bilinçliliğin en önemli bileşenlerinden biridir.

Bir insanın yaşamında etkin olabilmesi ve çevresini değiştirebilmesi için nerede ve hangi zamanda yaşadığını bilmesi gerekir. Bütün etkin bireyler "oryantasyonu tam" bireylerdir.

Oryantasyonu bozuk bir insan, içinde yaşadığı koşulları bilmeyen, bu koşullara maruz kalan insandır. Çevresini değiştirmek isteyen, kaderinin efendisi olmak isteyen kişi önce kendinin, çevresinin ve toplumunun farkına varmalıdır.

Çevresini değiştirmek isteyen insanın "kişi, zaman ve yer oryantasyonu" tam olmalıdır.

Bir insanı sakatlamak ve onu etkin bir insan olmaktan alıkoymak isterseniz onun "oryantasyonunu" bozmalısınız. Hangi nesnel koşullarda yaşadığını bilmeyen insan, koşullarını değiştiremez, koşullarını değiştirme ihtiyacı da hissetmez.

*

Kaderine Razı Eden İdeoloji

Topluma egemen olan kültür-sanat, topluma egemen olan sınıfın ideolojisini üretir. Egemen edebiyat, egemen sınıfın ideolojisini üretir. Bu ideoloji, kişiye içinde bulunduğu konumla ilgili izlenimler verir, yargılar sağlar.

1.600 TL'ye haftada 70 saat çalışan bir insanın bu durumundan memnun olabilmesi için nesnel gerçekliği algılamaması gerekir.

Kendisi ve toplumuyla ilgili nesnel bilgiyi öğrendiği anda buna müdahale etme, bunu değiştirme riski vardır çünkü. Böylesine ağır yaşam koşulları olan bir insan için nesnel gerçeklik bilgisi, koşullarını değiştirmesi için şarttır.

Bu koşullarda yaşayan birinin isyan etmemesi ve sisteme sorun çıkartmadan varlığını sürdürmesi için hangi düşünceler uygundur?

Bu koşullarda yaşayan bir insanı hangi ideoloji kaderine razı ettirir?

1.600 TL'ye haftada 70 saat çalışan bir insanın bu koşullar altında şu ve benzeri düşüncelerinin olması, onu uysal ve sorun çıkartmayan biri hâline getirecektir:

- Aslında gerçeklik diye bir şey yoktur.

- Doğru görecelidir, sana göre az param var ama bana göre çok param var.

- Aslında asgari ücret diye bir şey yok, bu aklın bir kurgusudur.

- Akıl haftada 70 saat çalıştığımı söylese de ben öyle hissetmiyorum.

- İnsan tezgâhın başında çalışırken, tatile gitmiş gibi hissedebilir.

- 1.600 TL ile 20.000 TL arasında aslında fark yoktur, hepsi bir takım sayılardan ibarettir, önemli olan insanın hissettiğidir.

- 70 saat dediğin nedir ki, bir göz kırpması gibi.

- "1.600 TL'ye haftada 70 saat çalışan kişi." Bu cümle, kelimelerden oluşan bir ifadedir ve aslında dünyada sadece kelimeler vardır.

Bu kişiyi nesnel gerçeklikten koparan her yargı, her algı, her edebi eser, her telkin, her sonuç, yönetenler için istenen bir şeydir.

*

Edebiyat ve felsefe dünyanın her yerinde az sayıda insanın etkinliğidir. Toplumun çoğu edebiyat ve felsefeyle ilgilenmez. Ancak edebiyat ve felsefe o toplumun iklimini belirler, dünyaya bakışını etkiler. Bir satır kitap okumuyor olsa dahi, o iklimden herkes etkilenir.

70'li yılların sosyalistinin bilincinde Orhan Kemal, Pablo Neruda ya da Nazım Hikmet'in etkinliği tartışılmazdır. O günkü kültür iklimini oluşturan her yazarın, sanatçının buna katkısı vardır.

Bugünkü insanın bilinci de bugünün kültür iklimiyle belirlenir.

Kültür, sanat ve edebiyat duyarlılıklara ve çevresel farkındalıklara yön vererek toplumları şekillendirir.

O kişinin bunun için illaki roman okumasına, felsefeyle uğraşmasına gerek yoktur.

Egemenler kültür sanatın bu büyük işlevini iyi bilir ve bu alanı hiç boş bırakmaz. Edebiyatın bu iklim belirleme işinde aracı olan yazarların, bunun bilincinde olması da gerekmez.

Asgari ücretliye "aslında 1.600 ile 16.000 TL birbirinin aynısıdır, hepsi birer sayıdır" diyen ideolojiyi üreten yazar, aslında kitabını "asgari ücretli uyuşsun" diye yazmış değildir.

Ancak bu iklim bileşkesi çeşitli mekanizmalarla topluma pompalanır ve insanların dünyaya bakışını doğrudan belirler.

Bugün hâkim olan edebiyat-felsefe iklimi insanlara kabaca şunu der:

- Nesnel gerçeklik diye bir şey yoktur.

- Madde ya da olgular değil sözcükler vardır, her şey orada olup biter.

- Dünya algılanabilir ve değiştirilebilir bir dünya değildir; algılayamadığın ve asla algılayamayacağın ve değiştiremeyeceğin birçok şey vardır.

- İnsan tarihi yapmaz, tarihe maruz kalır. Koşullarını değiştiremezsin, onlarla uzlaşmalısın.

Kültür endüstrisinin, Piyasa Edebiyatının yapmaya çalıştığı şey, sizi yaşamınıza razı etmek, olduğunuz yerde kalmanızı sağlamaktır.

Kaynaklar

1.https://www.cnnturk.com/dunya/dw/unesco-turkiye-kitap-okuma-oraninda-86inci-sirada

2.http://t24.com.tr/haber/tuik-verilerine-gore-turkiyede-kitap-okumaya-ayrilan-zaman-gunde-sadece-1-dakika,370472

3.http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/12-milyon-calisanin-maasi-3-bin-tlnin-altinda-yuzde-40-asgari-ucretli-40680624

4.http://www.sosyal-is.org.tr/index.php/haberler/32-haberler/391-tuerkiye-de-calisma-suereleri-sorunu-basl-kl-arast-rmam-z-yay-nlad

5.Erdal Öz, Gülünün Solduğu Akşam, Can Yayınları, 2018, İstanbul.

6.Frances S. Saunders, Parayı verdi düdüğü çaldı, Kırmızı Yayınları 2009, İstanbul.

7.http://www.insanbu.com/eski/a_haberd6ad.html?nosu=1619

DİL İLE GERÇEKLİĞİN ÜZERİNİ ÖRTMEK

G. Orwell'ın soğuk savaş yıllarında sosyalizme karşı kapitalist blok tarafından çok kullanılan, meşhur 1984 romanında çift düşünce (double think) kavramının yanında bir de "çift dil" vardır.

Kitapta, sürekli savaşın olduğu yerde "Barış Bakanlığı" vardır.

İşkence yapılan yerin adı "Sevgi Bakanlığı"dır.

Bütün haberleri sansürleyen, gazeteleri ve bilgi akışını geriye dönük olarak sürekli değiştiren kurumun adı "Doğruluk Bakanlığı"dır.

Kısıtlı kaynakları yöneten kurumun adı ise "Bolluk Bakanlığı"dır.

Burada dil, var olanı temsil etmemekte, tersine var olanı gizlemek için kullanılmaktadır. Dilin, nesnel gerçekliğe yaklaştırıcı bir işlevi yoktur; nesnel gerçekliği örtücü bir işlevi vardır artık... Bu kavramlaştırma, günümüz dünyasını anlamayı kolaylaştıracaktır.

*

Ceset tarlasında gelincik görmek...

12 Eylül'ün "çift dil"ini hatırlayalım. On binlerce insanın hapislerde işkence görmesine "**huzur ve istikrar**" deniyordu. Grevlerin yasaklanıp, işçi haklarının açık açık gasp edilmesine "**çalışma barışı**" deniyordu. Bir tüketim maddesine yapılan zam "**fiyat düzenlemesi**" olarak adlandırılıyordu.

*

"Gerçekliği politik ihtiyaçlarına göre yeniden düzenleyen" işte bu dil, egemenlerin dilidir. Bu dil, bir otelin yakılıp 2'si gösterici toplam 37 kişinin ölümüne neden olan bir katliamı, "Sivas Olayları" ya da "Madımak Yangını" olarak anar. Bütün o yaşa-

nanları bilmeyen de sanki piknik tüpünden çıkan talihsiz bir yangın zanneder.

Afganistan'da bir bomba patlar ve "en az" 150 kişi katledilir, haberin başlığı "Afganistan'da Gerginlik"tir.

Yüz binlerce insanın öldürülüp yakıldığı Auschwitz toplama kampının girişinde "Çalışmak Özgürleştirir" yazıyordu.

Yüz binlerce insanın öldürülüp milyonlarcasının evinden edildiği Irak'a ABD "demokrasi" götürmekteydi.

1995'te Fransa Güney Pasifik'te nükleer denemeler yaparken, Fransız büyükelçisi Yeni Zelanda'da şöyle bir açıklama yapmıştı: "Bu bomba kelimesi hoşuma gitmiyor. Bomba değil bunlar. Bunlar patlayan mekanizmalar."

1997'de Chiapas'ta kilisede dua ederken neredeyse tamamı çocuk ve kadın 45 köylüyü arkadan makineli tüfekle tarayan yarı askeri örgütün adı "Barış ve Adalet"tir.

Şili diktatörlüğündeki toplama kamplarından birinin adı "Haysiyet"ti, Uruguay diktatörlüğünün en büyük cezaevinin adı "Özgürlük"tü[1].

Örnekler sayısızdır.

Bu ikili dil, hakikati göstermeye değil gizlemeye yarar.

*

Egemen ideoloji, hâkimiyeti altındaki insanların nesnel gerçekliği olduğu gibi görmesini istemez çünkü bu kendi iktidarına yönelik büyük bir tehdittir. Bu nedenle böyle örtücü bir dil kullanır. Ezilenlerin ise gerçeğin ortaya çıkması için bu örtücü dili kırması ve gerçeği açığa çıkartmaya çalışması beklenir. Çünkü gerçeğin ortaya çıkartılması en çok ezilenlere yarar.

Aşağıda gördüğünüz haberde kullanılan cümleyi ele alalım: "Aşırı yağmur can aldı"

Bu cümlede özne nedir? Yağmur.

Gaziantep'te aşırı yağmur can aldı

ADSIZ GÜNEBAKAN | Yaşam Haberleri
Giriş Tarihi: 25.5.2014

Gaziantep'te dün akşam saatlerinde başlayan ve 45 dakika süren şiddetli yağmurda caddeler ve sokaklar nehre döndü ve birçok binanın alt katını su bastı. Perilikaya Mahallesi'nde ise Fatma Karabıçkı (52) sele kapıldı. İddialara göre bir anda kendini selin içinde bulan Karabıçkı, belediye otobüsünün altına sıkıştı. Vatandaşların çabalarına rağmen yaşlı kadın kurtarılamadı.

(2)

Haberin detayını okumayıp sadece bu cümleyi okuduğunuzda şunu anlıyorsunuz:

Sanki yağmur, bir insanın başına düşüp delmiş ve onu öldürmüş.

Oysa haberi okuduğunuzda cadde ve sokakların nehre döndüğü, birçok binanın alt katını su bastığı yazıyor. Bütün bunları "yağmur can aldı" diye özetlemek, o sokakların neden nehre döndüğünü, binaları neden su bastığını gizler.

Bu dil açıklayıcı değil örtücü bir dildir.

Bu dil neyi kapatıyor? Şehircilik yanlışlarını, imar anarşisini, belediye hizmetlerinin yetersizliğini vs... Bu olaydaki ölümü anlatırken özne olarak yağmuru öne çıkarttığınızda olaydaki bütün bu nedenleri gözden kaçırmış olursunuz.

*

Müftülere nikâh kıyma yetkisini veren kanun tasarısı, Meclis Genel Kurulu'nda kabul edilir[3].

Bu yasaya muhalefet partileri karşı çıkarken iktidar partisi yasayı desteklemektedir.

HDP milletvekili Filiz Kerestecioğlu'nun değerlendirmesi şudur:

"Kadınların itirazlarına rağmen Meclis'teki erkekler korosu müftülere nikâh kıyma yetkisi veren yasayı Meclis'ten geçirtti. (4)."

HDP'li Kerestecioğlu: "Erkekler korosu müftülere nikah yetkisini yasalaştırdı"

20 Ekim 2017 16:45

A- A A+ Yazdır E-posta

HDP İstanbul Milletvekili Filiz Kerestecioğlu, müftülere nikah kıyma yetkisi veren tasarının yasalaşmasına tepki gösterdi, "Kadınların itirazlarına rağmen Meclis'teki erkekler korosu müftülere nikah kıyma yetkisi veren yasayı Meclis'ten geçirtti" dedi

Filiz Kerestecioğlu'nun beyanı dikkate alındığında sanki meclis-te bu yasaya sadece kadınlar karşı çıkmış ve sadece erkekler kabul etmiştir.

Bu yasaya kabul oyu veren birçok kadın milletvekili vardır.

Bu yasaya ret oyu veren birçok erkek milletvekili vardır.

F. Kerestecioğlu'nun "erkekler korosu" diye tanımladığı grubun içerinde birçok kadın vardır.

F. Kerestecioğlu'nun "kadınlar" diye tanımladığı grubun içerisinde de birçok erkek vardır.

Bu sınıflamalar tamamen keyfi ve tamamen çarpıtmadır.

Bu tanımlama gericiliği, yobazlığı, topluma dayatılan dinselliği yok saymaktadır.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde çoğunluğu HDP ve DBP'ye ait 28 belediye yönetimi görevden alınarak yerine kayyım ataması yapılır.

HDP milletvekili bu olayı şöyle açıklar:

"*Atanan kayyımların içerisinde tek bir kadın yok, olamaz da. Çünkü kayyım ataması erkek egemen militarist bir uygulamadır. Belediyelere kayyım ile el konulması kadın iradesine yapılan bir darbedir.*[5]"

HDP'li Kerestecioğlu: Bir kadın kayyum yok; erkek egemen, militarist bir uygulama

Ana Sayfa » POLİTİKA 17.09.2016 12:47 -A | A+

OHAL'le birlikte 24'ü Demokratik Bölgeler Partisi'ne (DBP) bağlı 28 belediyeye kayyım atanmasını değerlendiren HDP İstanbul Milletvekili Filiz Kerestecioğlu 'kadının özel hayatının gizliliğiyle ilgili' uyarıda bulundu.

OHAL'le birlikte 24'ü Demokratik Bölgeler Partisi'ne (DBP) bağlı 28 belediyeye kayyum atanmasını değerlendiren HDP İstanbul Milletvekili Filiz

Bu açıklamayı dikkate alırsak şunu diyebiliriz:

Bu uygulamadaki temel sorun kayyımların cinsiyeti daha doğrusu kayyımların erkek olmasıdır.

Demek ki bu belediyelerin yarısına kadın kayyımlar atansa sorun çözülmüş olacaktı.

Eğer bu uygulama bu sorunu çözmeyecekse "kayyımlar içinde kadın olmaması" vurgusu neden yapılır?

*

Tarihi psikolojiyle açıklamak

Tarihi olayları, toplumsal nedenlerinden soyutlayarak bu tür psikolojik motifler ve kişilikler üzerinden açıklamak, çok yaygın ve oldukça itibarlı bir çeşit "göstermeme" tavrıdır.

Bir başka örnek, Stephen Kern'in kitabında atıf yaptığı Rudolph Binion'un "Almanların İçinde Hitler" adlı kitaptaki şu yorumlardır[6]:

"Hitler'in çocukluk dönemi travması, doğum öncesine dayanmaktadır; Hitler'in annesi Klara ona hamile kalmadan kısa süre önce üç çocuğunu difteriden kaybetmiştir. (...) Klara, oral dönem boyunca Hitler'i ölçüsüzce beslemiş ve ona gereğinden fazla korumacı davranmıştır. Ayrıca, kocasını duygusal açıdan terk ederek Adolf'u sevgiye boğmuştur. (...)Klara sütten kesmeyi o kadar uzun

süre ertelemiştir ki, konuşmayı öğrendiği ve annesinin memesini ısırarak ona acı vermek yoluyla haz aldığı diş çıkarma dönemine kadar Hitler'i emzirmeyi sürdürmüştür. Klara bir yandan ölçüsüzce emzirerek, bir yandan da üç çocuğunun ölümünün ardından çektiği büyük ıstırabı ve suçluluğu ona aktarmak suretiyle Hitler'i oral travmaya sürüklemiştir.[7]

*

"Bu sakatlayıcı doymuşluk, suçluluk, kaygı, çaresizlik ve saldırganlık travmasının, büyük ölçüde geriye dönük olsa da, pek çok belirtisi vardır; psiko-tarihsel olarak değerlendirildiğinde, Hitler'in tatlıya olan zaafında, taşkın nutuklarında, Nazi mitinglerindeki abartılı konuşmalarında, diktatör yönetiminde ve daha fazla Alman toprağı fethetme arzusunda hep bu travmanın izlerine rastlanır.

Hitler'in "Anavatan çocuklarını yeteri kadar besleyemiyordu," gibi ifadelerinde ve artan Alman nüfusunu beslemek amacıyla yaptığı insafsız fetihleri haklı göstermek için kullandığı "Annesinin memesinden süt emen çocuk ona azap verip vermediğini sormaz," gibi sözlerinde, yine bu travmaya üstü kapalı göndermeler bulunmaktadır.

Hitler ilk travmasından en önemli nesnenin anne memesi ve en büyük tehlikenin de açlık olduğu dersini almıştır.[8]"

*

"Hitler'in ikinci travması, annesinin memelerini gerçek anlamda kesmiş ve onu hayali bir tehlikeyle tanıştırmıştır: Yahudiler. 14 Ocak 1907'de, Hitler 17 yaşındayken, Yahudi doktor Eduard Bloch, Klara'ya meme kanseri tanısı koyar. Bloch, Klara'nın her iki memesinin kendisiyle beraber Hıristiyan bir cerrahın gireceği ameliyatla alınmasını önerir ve sonrasında Klara'nın iyileştiğini bildirir. Ekim ayında kanser nüksedince, Bloch bu defa hastalığa tedavi edilemez teşhisi koyar. Bloch bunun beyhude, acı verici ve toksik olacağını söylese de, çılgına dönen Hitler onu iyodoform tedavisi için zorlar.

İyodoform önceden ıslatılmış tül şeritleri aracılığıyla lokal olarak uygulanan keskin kokulu bir antiseptiktir. Hastada baş ağrısı, ateş, yakıcı susuzluğa yol açan iyodoform, hastanın bir şey içmesini engellediği gibi, o kadar acı vericidir ki, çoğunlukla morfin enjeksiyonları ile birlikte uygulanır. Teneffüs edildiğinde, burun delikleri ve gözlerde yanma hissi yaratır. Hitler, yedi hafta boyunca annesinin gece gündüz acı çekişini seyredip, göğüslerinin yerini alan iltihap toplamış ameliyat yaralarına tampon edilen iyodoformun mide bulandırıcı kokusunu soluduğu Linz'deki ufacık hasta odasına taşınır. Bloch Kasım ayı başlarından, büyük ihtimalle iyodoform zehirlenmesinden kaynaklanan 21 Aralık'taki ölümüne kadar Klara'ya her gün iyodoform tedavisi uygular. Ücretini ise Noel arifesinde (24 Aralık) Hitler'den alır.

Bu ikinci travma ile Hitler'in sonradan gerçekleştirdiği Yahudi katliamı arasındaki bağlantının bir ispatı şudur ki, Hitler'in Yahudiler için kullandığı küfürler yıllar geçtikçe yerini, onun Bloch'un rolüne dair çarpık yorumlarını yansıtan cinsten üç tabire bırakmıştır: "Yahudi kanseri", "Yahudi zehri", "Yahudi vurguncusu". Hitler kanserin ve iyodoformun Yahudi olmadığının, Bloch'un kanserin nedeni olmadığının ve Bloch'un ilkin reddettiği "zehri" (iyodoform) kullanma fikrinin kendisinden çıktığının pekâlâ ayırdındadır. Bloch'un Noel arifesi "vurgunculuğuna" gelince, bu da bir takvim rastlantısından ibarettir. Yine de bütün bu antisemitist ifadeler Hitler'in Yahudilere olan nefretini annesinin meme kanseri tedavisi ve ölümüyle birleştirmektedir; bu nefret, Hitler'in çocukluğunda tecrübe ettiği oral travmadan ruhsal güç almıştır.

Hitler'in yaşadığı ilk travma, annesinin memelerine yönelik fazla yatırımla (hypercathexis) alakalıdır. İkinci travma, yine, korkunç bir hastalığın sardığı, sonrasında ameliyatla alınan ve kanserin tekrar sirayet ettiği bu memelerle ilişkilidir.[9]"

*

Burada NAZİ tarihi ile ilgili detaylar verilmeyecek. Sadece birkaç olgu üzerinden bu bakışın neyi gizlediği ele alınacaktır.

Bugün Dünya çapında bir marka olan Fanta içeceği, Coca Cola firması tarafından ilk kez 1940 yılında Nazi Almanya'sında üretilmiştir.

(10)

(11)

"Fanta" adı Almanca hayal dünyası anlamına gelen *Fantasie*'den gelmektedir.

Hugo Boss

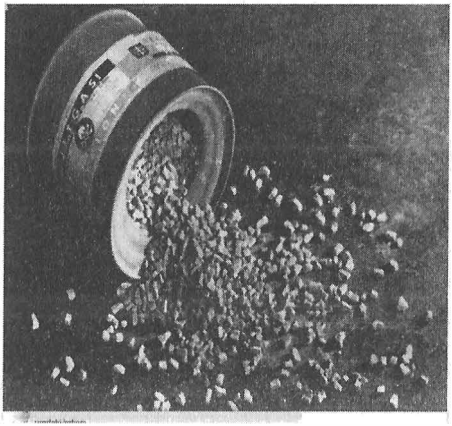

(12)

Bugün Dünya çapında bir firma olan Hugo Boss firması, Nazi Almanya'sı döneminde Nazi ordusunun, SS'lerin ve Hitler Gençliğinin üniformalarını üreten firmadır[13].

*

Bayer

Milyonlarca insanı böcek zehirler gibi zehirlemek için kullanılan Zyklon B gazının üretilmesinden, bugünün son derece saygın firmalarından olan Bayer, IG Farben gibi firmalar sorumludur[14,15].

Günümüzün saygın markası Ford'un kurucusu Henry Ford, işbirliği nedeniyle 1938 yılında Naziler tarafından Alman Kartalı'nın büyük haç madalyasını (Grand Cross of the German Eagle) almaya layık görülmüştür([16,17]). Bu madalya Nazilerin bir yabancıya verdiği en büyük madalyaydı.

*

Günümüzde insan sağlığı için birçok ilaç, asansör veya yürüyen merdiven üreten şirketler o zamanlar milyonlarca insanı zehirleyen bir ölüm endüstrisinin parçalarıydı.

*

Naziliği, Hitler ile "Klara'nın memesi" arasındaki ilişki üzerinden açıkladığınızda Nazilerle büyük sermaye arasındaki o bağ görünmez oluverir. Bu bakışa göre Nazilik bir iktisadi-politik düzen değil sanki 3-5 kişinin kişilik bozukluğunun ya da 5-10 manyağın psikopatlığının bir sonucudur.

*

Bu bakış açısına göre tarihteki herhangi bir olayın kökeni, bireylerin kişisel özelliklerinde veya ruhsal ilişkilerde gizlidir. Nazilik, o dönemin ekonomik, politik ve toplumsal özelliklerinden kaynaklanan bir olgu değil, Hitler'in çocukluğunda yaşadığı örselenmeler ya

da Nazi şeflerinin aile yapıları gibi kişisel özelliklerden kaynaklanmıştır. Bu yöntemle tarihte olmuş herhangi bir olayı dünya tarihinden bihaber okuyucuya kolayca yutturabilirsiniz.

Temel motif hiç değişmez: Nazilik gibi herkesin bildiği bir olgu alınır, bu olgunun öznelerinin hayatlarında belirli bir takım özellikler aranır. Psikanaliz ve Freud bu bakışın olmazsa olmazı olup kullanılan kavramlar genellikle buralardan alınır. Hitler, Göring, Goebbels, Von Ribbentrop vs. gibi bilinen Nazi liderlerinin hayatları incelenir. Normal olarak kabul edilen olgu ve süreçler görmezden gelinerek özellikle "sapma"lar seçilir. Bunların cinsellik temalı olmasına özellikle dikkat edilir. Eşcinsellik gibi bir cinsel tercih ya da sadizm, mazoşizm, iktidarsızlık, tek testislilik, fetişizm vs. gibi "anormal" durumlar seçilir. 20 kişinin hayatı incelendiğinde rastlantısal olarak bunlardan bir ya da birkaçının bulunma olasılığı neredeyse %100'dür. Olur da bu kişilerin hayatlarında bu tür bir malzeme bulunamazsa hemen aile ilişkilerine geçilir.

Öksüz ya da yetim olması, hala ya da teyze gibi kadınların kalabalık olduğu evlerde büyümesi, babasından ya da annesinden dayak yemesi vs. gibi durumlar alınıp "Oedipal takıntı", "Elektra kompleksi", "yansıtmalı cinsellik", "**edilgin iktidar sublimasyonu**" gibi kavramlarla karıştırıldığında, onlarca yazılık malzeme ortaya çıkacaktır. Hiçbir şey bulunamazsa çocukken kertenkele beslemiş olması, erişkinken papağan beslemesi, kuşunu bir kedinin yemiş olması, lise sınavlarında başarısız olması, akademi sınavından kalması gibi bir şeyler mutlaka vardır. Olmamasına imkân yoktur.

Buldunuz mu? Tebrikler: İşte faşizmin kökenini bulmuş oldunuz!

Bu ve benzeri herhangi bir bulgu saptandığı anda aradığınız şey bulunmuştur. Bu verilerin ne kadar güvenilir olduğu, kanıtlanıp kanıtlanmadığı hiç problem değildir.

Faşizm, çoktan Hitler'in çocukluk travmalarına, 3-5 Nazinin psikolojik sorunlarına indirgenmiştir bile.

İktidar, cinsellik ve psikanaliz yan yana geldiğinde yüzlerce sayfa faşizm analizi, yüzlerce "Radikal 2 köşe yazısı" ortaya çıkar. Zaten Nazilik tam da böyle bir şeydir!

Sermaye, sınıfsal egemenlik, devrim tehdidi, emek hareketi, Alman ağır sanayisi, burjuvazi, ekonomik bunalım... Faşizm analizi yaparken asla bu tür sözcükler kullanmamalısınız!

Bu dil neyin üzerini örter?

Nazi toplama kamplarında "saygın" Alman büyük sanayicilerinin, ücretleri Nazilere ödenmek üzere kamptaki tutsakları günde 16-18 saat çalıştırmalarını...

Hitler'in Alman büyük sanayicileri tarafından komünizm tehlikesini durdurabilecek tek güç olarak desteklenmesini...

Almanya'daki büyük şirketlerin korkunç kar oranlarını...

Bu ilişkilerin hiçbiri bugün gizli bilgi değildir; bizzat bu firmaların kendilerinin de kabul ettiği birer olgu olarak ortadadır.

Toplumsal bir fenomen olarak faşizmin bir ekonomi-politiğinin olduğu sanırım pek "ideolojik" bir yaklaşım olmalı ki açıklama, "Klara'nın memesi" düzeyinde sabitlenmiştir.

Nazi Almanya'sını açıklarken büyük Alman sermayesinin Nazilere olan desteği ortaya konmadan yapılan her açıklama sadece bir laf kalabalığıdır.

*

Görüldüğü gibi reçete son derece basittir:

İktidar denince aklınıza politik iktidar değil sadece "cinsel iktidar", şiddet denince aklınıza Auschwitz, gaz odaları ya da öldürülen milyonlarca insan değil sadece "mobilize olmuş cinselliğin her yerdeliği" gibi şeyler gelmelidir.

Özetle faşizm zaten "Hitler'in testisleri" ile "Goebbels'in libidosu"nun birlikte ortaya çıkardığı bir sistemdir! Yazının

bir yerinde Foucault'nun "**iktidar her yerdedir**" cümlesine mutlaka atıfta bulunmak, yazının derinliğini arttırması bakımından çok önemlidir.

"Nazi magazini"nden faşizm analizi yapmak, tarih okumaktan, ekonomi ve politika bilmekten her zaman daha kolaydır.

Bir olgunun tarihsel nedenlerini, arkasındaki gerçek itkileri gizlemek istiyorsanız o olguyu kişisel psikoloji ve çocukluk travmalarıyla açıklamalısınız. Bu her zaman tutar.

*

Hepimiz suçluyuz!

Örtücü dille ilgili bir başka örnek ise bir olayı genelleştirip önemsizleştirmektir.

Örneğin 2016 yılında bir tarikat yurdunda birçok çocuğa defalarca tecavüz edilmiştir. Mevcut yasalara göre bile suç sayılan bir sürü uygulama vardır. İlkokul çocukları, mevcut yasalara aykırı şekilde evlerde yetişkin bir kişiyle bir arada kalmaktadır. Oysa bilindiği gibi laik eğitim kurumlarında eğitimin, kamusal alanlarda ve denetime açık bir şekilde yapılması zorunludur. En dejenere laik eğitim kurumlarında bile bir öğretmen ilkokul öğrencilerini eve götürüp onlarla kalamaz, böyle bir kurumsal uygulama yoktur. Ortada açıkça bu tarikatın ilişkilerinden kaynaklanan bir göz yumma vardır. Böylesine korkunç bir olayın üstü kapatılmaya çalışılır.

Liberal akıl bu iğrençliği, bütün bunları görmezden gelerek "herkesin içindeki iktidar istenci" diye normalleştirir; bu konuda "o kadar da gürültücü olmamamızı" ister.

*

Bülent Somay bir söyleşisinde şunları söyler[18]:

*Bülent Somay (BS): Arzunun tanımı zaten bu. Ben bir şey arzuluyorum ama ne? Lacan'ın meşhur **'Che voui?'*** (Ne istiyorsun?)

sorusu, bütün insanlık için geçerli. Bir şey arzuluyorum ama o arzuyu budaya budaya kabul edilebilir bir şeye dönüştürüyorum: Makul bir yaşa gelip evlenmek, çocuk yapmak. Bu gerçekleştiği anda, ***'Benim arzuladığım bu değilmiş'*** diyorum. En büyük *travma da bu. Bu tür travmalar da pedofilleri, tecavüzcüleri ortaya çıkarıyor. Ama şunu da söyleyeyim, bu cinsellik biçimi doyurulamaz bir iktidar iştahıyla davranır. İktidar isteğinden gözü döner. Bu normal de, tacizci anormal mi sayılacak? Sonuç olarak o doyurulamayan iktidar hırsı bir pedofilin verebileceği zarardan çok daha fazlasını verir.*

Soru: Peki, Karaman skandalıyla başlayan bir şey var. Burada da öğretmenler ön plana çıkıyor. Burada da iktidar hırsı mı var?

*BS: Çok açıkça söyleyeyim. Karaman konusunda o kadar gürültücü olma taraftarı değilim. Çünkü bu Ensar Vakfı'yla sınırlı değil. Eğitim kurumlarında bu olur. Dediğim gibi "**normal**"dir bu. Yani toplumun sapkın normlarına uygundur.* Çünkü normal kötü bir şey.

*Ensar'da olmazsa başka yerde olur. Ensar'ın problemi neydi, denetim mekanizmasına tabi tutulmamasıydı, bu vakıfların yarı legal olmasıydı. İnsanları kızdıran bu ve haklılar. Ama bu "**Bütün sapıklar Ensar'da**"* demek değil, sapıklar her yerde.

*

Bülent Somay'a göre pedofilinin nedeni "iktidar istenci"dir, her yerde olabilir, çok da büyütülmemelidir.

"Adam çocuk tecavüzcüsü" diyorsunuz; "hepimizde bu potansiyel var" diye yanıt veriliyor.

Sicilya mafyasına mal edilen bir cümle vardır:

"Herkes suçluysa hiç kimse suçlu değildir."

Bu tecavüzlerin nedeni "iktidar istenci" ise ortada ne tarikatlara terk edilmiş çocuklar, ne yasadışı faaliyet gösteren kurumlar, ne de

bunlara göz yuman kamu görevlileri kalır. Bütün bunlar "iktidar istenci örtüsü" altında görünmez olur.

*

"Hitler diktatördür" dersiniz. "Hangimiz değiliz" ki der ve "sınıf öğretmeninin sınıftaki tahakkümü"nü ortaya atıp buna eşitlerler.

-"Naziler dünyayı yıktı" dersiniz. "Aslında hepimiz yıkıcıyız" derler.

-"Şurada çocuklara tecavüz edildi" dersiniz. "Pedofili herkeste olabilir" derler.

-"KPSS sorularını çalıp kendi yandaşlarına vermişler" dersiniz. "Sen de ortaokulda matematikten kopya çekmiştin" derler.

-"X, cinayet işledi" dersiniz. "Hepimizin bilinçaltında bir katil yatıyor" derler.

*

Sistematik ve toplumsal olan bireyselleştirilir.

Olaylar, toplumsal süreçler olarak değil "kişisel kusurlar" olarak ele alınır.

Olayın "ana unsuru" ile "tali unsuru" birbirine karıştırılır; 10. sıradaki neden, en önemli nedenmiş gibi sunulur; en önemli neden, 25 nedenden biriymiş gibi önemsizleştirilir.

Gerçek olan ile "olası" olan birbirine eşitlenir.

Olguların arkasındaki toplumsal itkiler yok sayılıp psikolojiyle açıklanır.

Bu bakış açısıyla toplumsal süreçleri anlamanın olanağı yoktur.

Bu bir ahmaklaştırma düzeneğidir.

Bu bakış bilmeye ve anlamaya değil, bilmemeye ve anlamamaya yarar.

Kaynaklar

1.Eduardo Galeano, Tepetaklak Tersine Dünya Okulu, Sel Yayıncılık, Sf 45

2.https://www.sabah.com.tr/yasam/2014/05/25/gaziantepte-asiri-yagmur-can-aldi

3.http://www.ensonhaber.com/muftulere-nikah-kiyma-yetkisi-tbmmden-gecti.html

4.http://sendika62.org/2017/10/hdpli-keresteciogluerkekler-korosu-muftulere-nikah-yetkisini-yasalastirdi-451969/

5.http://www.abcgazetesi.com/arsiv/hdpli-keresteciogluerkekler-korosu-muftulere-nikah-yetkisini-yasalastirdi-451969/

6.Stephen Kern, Nedenselliğin Kültürel Tarihi, Metis Yayınları, 2008, İstanbul. İçinde Rudolph Binion, Hitler among the Germans, 1976, New York.

7.Age. S 124.

8.Age. S 125.

9.Age. 125-6.

10.http://www.wiki-zero.net/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvRmFudGE

11.http://www.vikilist.com/nazilerin-buyuk-guc-olmasinda-onemli-katkisi-olan-11-gunumuz-markasi-5639

12.http://www.dw.com/tr/hugo-boss-nazi-ge%C3%A7mi%C5%9Fiyle-y%C3%BCzle%C5%9Fiyor/a-15421542

13.http://www.wiki-zero.net/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvSHVnb19Cb3Nz

14.http://www.wiki-zero.net/index.php?q=aHR0cHM6Ly9lbi53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvQmF5ZX1

15.http://www.nydailynews.com/archives/news/bayer-nazi-role-article-1.701925

16.https://rarehistoricalphotos.com/henry-ford-grand-cross-1938/

17.http://www.wiki-zero.net/index.php?q=aHR0cHM6Ly9lbi53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvT3JkZXJfb2ZfdGhlX0dlcm1hbl9FYWdsZQ

18.http://www.diken.com.tr/akademisyen-bulent-somay-kadinlar-erkek-egemen-hikayelere-teslim/

ÖRTÜCÜ DİL: FAİLSİZ FİİLLER

J.P. Sartre'ın Kirli Eller adlı oyununda "katili olmayan bir cinayet" diye bir ifade geçer.

Bazı haberlerde olayların veriliş biçimi "katilsiz cinayet" ya da "failsiz fiil" kavramları ile açıklanabilir.

Yazar Onat Kutlar'ın ölümüyle ilgili bazı gazetelerde yapılan haberler bunun en iyi örneğidir.

Bu haberlerde haberciliğin "5N 1K" olarak formülleştirilen "Ne, Nasıl, Niçin, Nerede, Ne zaman, Kim" sorularının birçoğu yanıtlanmaktadır. Ancak özne gizlenmiştir ve bazen "kim" bazen de "nasıl" sorusunun yanıtı yoktur.

Örneğin İbrahim Kaypakkaya'nın ölümüyle ilgili bir haber şu şekilde verilmektedir:

"*18 Mayıs 1973 tarihinde Diyarbakır zindanlarında işkence ile katledilen Devrimci Önder İbrahim Kaypakkaya, Çorum'un Karakaya köyündeki mezarı başında anıldı.*[1]"

Bu haberin içeriğinde verilmesi zorunlu bilgiler vardır. İ. Kaypakkaya'nın nerede ve nasıl öldürüldüğü açıkça verilmektedir: Diyarbakır cezaevinde ve işkenceyle... Adı söylenmese bile burada fail belirtilmiştir: Devlet.

*

Onat Kutlar'ı kim öldürdü?

O. Kutlar cinayetinde ise ağız birliği etmişçesine bir fail gizleme çabası açıkça göze çarpar.

O. Kutlar, 30 Aralık 1994'te Cafe Marmara'ya bırakılan bombanın patlaması sonucu ağır yaralandı. Aynı patlamada arkeolog Yase-

min Cebenoyan yaşamını yitirdi. Kutlar, 11 Ocak 1995'te yaşamını yitirdi ve Aşiyan Mezarlığı'na defnedildi. Bombayı Deniz Demir adlı bir PKK militanının koyduğu anlaşıldı[2,3].

D. Demir, suçunu itiraf etti ve pişmanlık yasasından faydalandı. Yargıtay'ın da onamasıyla Demir'in cezası 2007'de kesinleşti. İki kişinin ölümüne, birçok kişinin yaralanmasına neden olan Demir'in 11 yıl yatması gerekiyordu. Ama Yargıtay kararı açıklandığında, Demir serbestti; 9,5 yıl yattıktan sonra serbest bırakılmıştı[4].

*

Kendiliğinden patlayan bomba!

O. Kutlar'ın ölümünün özeti budur. Ancak O. Kutlar'la ilgili haberlerde faili gizleyen bir dil kullanılmaktadır.

O. Kutlar ile ilgili haberlerden bazı örnekler verelim:

*"Onat Kutlar, 1994'te **The Marmara Oteli'ndeki patlama sonucu** hastaneye kaldırıldı. 12 gün süren hayat mücadelesinin ardından 11 Ocak 1995'te yaşamını yitirdi."*

(10 Ocak 2017 Cumhuriyet)[5]

*

*"1995 yılında **The Marmara Oteli'de gerçekleşen patlama sonucu** yaşamını yitiren şair, yazar ve sinema insanı Onat Kutlar, ölümünün 21'inci yıldönümünde İstanbul Kadıköy Belediyesi'nin düzenlediği bir etkinlikle anılacak."*

(Evrensel 9 Ocak 2017)[6]

*

*"30 Aralık 1994'te **The Marmara otelinin pastanesine koyulan bombanın patlaması sonucu** yaralanan Onat Kutlar, 11 Ocak 1995'te tedavi gördüğü hastanede yaşamını kaybetti."*

(Evrensel 8 Nisan 2015)[7]

*

*"18 yıl önce 30 Aralık'ta The Marmara Otel'e **yapılan bombalı saldırı sonucu** Yasemin Cebenoyan ile birlikte yaşamını yitiren yazar ve şair, Cumhuriyet Gazetesi yazarı Onat Kutlar dün Aşiyan'daki mezarı başında anıldı. Saldırı sonrası ağır yaralanan Kutlar, 11 Ocak'ta hastanede hayatını kaybetmişti."*

(Cumhuriyet, 12 Ocak 2013)[8]

*

Bu haberlerdeki dilin ortak noktası, failin gizlenmesidir.

İlk iki haberde "The Marmara Oteli'ndeki patlama" ve "The Marmara Oteli'nde gerçekleşen patlama" olarak verilen bu patlama nasıl bir patlamadır? Doğal gaz patlaması mıdır, piknik tüpü mü patlamıştır? Üçüncü haberde "The Marmara otelinin pastanesine koyulan bombanın" şeklinde ifade edilen olayda "koyulan bombayı" kim koymuştur?

Dördüncü haberde "yapılan bombalı saldırı"yı kim yapmıştır? Bu belli değildir.

Israrla "gerçekleşen patlama", "koyulan bomba", "yapılan saldırı" gibi failsiz bir dil tercih edilmektedir.

Örnekleri çoğaltmak mümkündür. **O. Kutlar ile ilgili haberlerde, O. Kutlar'ın ölümüyle ilgili bir "failsizlik" ya da "kendiliğinden oluşan bir fiil" yaklaşımı vardır.** Patlamanın ne olduğu gizlenir, "bomba patlaması" gizlenmiyorsa bombanın faili gizlenmektedir.

*

Cumhuriyet'in 11 Ocak 2018 tarihli haberi ise bunların içinde en ilginç olanıdır.

Cumhuriyet internet sitesinde haber şöyle verilir:

*"Taksim'deki The Marmara Oteli'nin kafesinde 30 Aralık 1994 akşamı **terör örgütünün patlattığı bomba** Onat Kutlar ile arkeolog Yasemin Cebenoyan'ın ağır yaralanmasına yol açmış, Cebenoyan*

olay yerinde yaşamını yitirirken Kutlar da tüm çabalara karşın kurtarılamamış, 11 Ocak 1995 günü yaşama veda etmişti."

(Cumhuriyet, 11 Ocak 2018)[9]

Basılı gazetede ise haber şöyledir:

"*Taksim'deki The Marmara Oteli'nin kafesinde 30 Aralık 1994 akşamı* ***terör örgütü PKK'nin patlattığı bomba*** *Onat Kutlar ile arkeolog Yasemin Cebenoyan'ın ağır yaralanmasına yol açmış, Cebenoyan olay yerinde yaşamını yitirirken Kutlar da tüm çabalara karşın kurtarılamamış, 11 Ocak 1995 günü yaşama veda etmişti.*[10]"

*

Basılı gazetede "**terör örgütü PKK'nin patlattığı bomba**" ifadesi kullanılırken aynı haber internet sitesinde "**terör örgütünün patlattığı bomba**" olarak geçer.

'Sen gideli Türkiye'de çok şey değişti'

'Umutsuzluğa kapılmayacağız'

mış olmasına rağmen biz asla umutsuz değiliz" diye konuştu.

Taksim'deki The Marmara Oteli'nin kafesinde 30 Aralık 1994 akşamı terör örgütü PKK'nin patlattığı bomba Onat Kutlar ile arkeolog Yasemin Cebenoyan'ın ağır yaralanmasına yol açmış, Cebenoyan olay yerinde yaşamını yitirirken Kutlar da tüm çabalara karşın kurtarılamamış, 11 Ocak 1995 günü yaşama veda etmişti.

• İSTANBUL/Cumhuriyet

12 Ocak 2018 tarihli Cumhuriyet gazetesinin basılı hâli

arkadaşı oyuncu Menderes Samancılar ise, " Onat abi 'asla umutsuz olmayacağız'derdi. Onun dediği gibi ülke bu kadar karanlığa saplanmış olmasına rağmen biz asla umutsuz değiliz" diye konuştu. Taksim'deki The Marmara Oteli'nin kafesinde 30 Aralık 1994 akşamı terör örgütünün patlattığı bomba Onat Kutlar ile arkeolog Yasemin Cebenoyan'ın ağır yaralanmasına yol açmış, Cebenoyan olay yerinde yaşamını yitirirken Kutlar da tüm çabalara karşın kurtarılamamış, 11 Ocak 1995 günü yaşama veda etmişti.

Aynı haberin Cumhuriyet gazetesinin internet sitesinde verilişi

Her iki haberdeki bütün cümleler noktasına, virgülüne kadar tamamen aynıdır. Haberlerdeki tek fark internet haberinde "PKK'nin" ifadesinin çıkarılmasıdır.

Bu son olgu, "failsiz fiil" konusunun hiç de "gözden kaçan bir yanlışlık" ya da "tesadüf" olmadığını, fiilin "özenle failsizleştirildiğini" ortaya koymaktadır.

Fiil vardır, fail yoktur. Fiil, failsizleştirilmiştir.

Kaynaklar

1.https://www.evrensel.net/haber/84534/ibrahim-kaypakkaya-mezari-basinda-anildi
2.http://archive.is/wYsi7
3.http://web.archive.org/web/20160311030242/http://bianet.org/bianet/ifade-ozgurlugu/126909-kutlar-ve-cebenoyan-aileleri-pkk-den-ozur-bekliyor
4.https://www.birgun.net/haber-detay/onat-kutlar-cinayeti-ve-pkk-6408.html
5.http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/kultur-sanat/658335/Onat_Kutlar_i_yitirisimizin_22_nci_yildonumu__Isik_hep_lazim.html
6.https://www.evrensel.net/haber/303280/onat-kutlar-olumunun-21inci-yildonumunde-aniliyor
7.https://www.evrensel.net/haber/109951/sinematek-ve-onat-kutlar-aniliyor
8.http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/397152/_Her_insan_bir_kainattir_.html
9.http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/kultur-sanat/903303/_Sen_gideli_Turkiye_de_cok_sey_degisti_.html
10.Cumhuriyet Gazetesi 12 Ocak 2018

BİR ROMANI NİÇİN OKURUZ?

Oturup 500 sayfalık Suç ve Ceza'yı okuduğunuzda bu roman size ne verir? Kitabı bitirip son sayfasına geldiğinizde okurda geriye kalan şey nedir?

Bu soruya değişik bakış açılarına göre birçok yanıt verilebilir. Bu konuda devasa bir külliyat vardır. Burada hiçbir kuramsal açıklamaya girmeden şu söylenebilir:

Bir romanı okuduğunuzda kabaca iki şey alırsınız.

İlki düz öyküdür; romanın düz anlamıyla aktardığı bir olay vardır.

Dostoyevski'nin Suç ve Ceza'sında fakir bir genç, yaşlı bir kadını baltayla öldürür.

Kafka'nın Dönüşüm'ünde bir adam sabah kendini bir böceğe dönüşmüş olarak bulur.

L. Tolstoy "Anna Karenina" adlı romanında evli bir kadının yasak aşkını anlatır.

M. C. Kuntay'ın "Üç İstanbul" adlı romanında öğretmenlik yapan fakir bir avukatın, İstanbul'un 3 ayrı döneminde yaşadıkları anlatılır.

Bu anlattıklarım bu kitapları tanımlamak için yeterli midir?

Bu kitaplar yukarıda bir cümlede özetlediğim olaylardan mı ibarettir?

Mesela L. Tolstoy "Anna Karenina" adlı romanında evli bir kadının yasak aşkını anlatır.

G. Flaubert'in "Madam Bovary" adlı romanında da evli bir kadının yasak aşkı anlatılır.

E. Zola'nın "Therese Raquin" adlı romanında da evli bir kadının yasak aşkı anlatılır.

Eğer salt konularına göre değerlendirirsek bu üç roman birbirinin aynısıdır. Madem her üç roman da aynı şeyi anlatıyor, 1856'da yazılan Madam Bovary'den sonra diğer ikisi niçin yazılmıştır?

*

Bir roman konusundan mı ibarettir?

Elbette bir roman salt konusundan ibaret değildir. Romanın okura verdiği çıplak öykü dışında birçok şey vardır. Hatta romanın konusu, "romanın okura verdiği şeyler arasında arka sıralarda bir yerdedir" dersek abartmış olmayız.

Bir romanın ne anlattığının fazla bir önemi yoktur. İyi roman dediğinizde, ele aldığı konunun hiçbir belirleyiciliği olamaz.

Roman ne anlattığı ile değil nasıl anlattığı ile değerlendirilir.

Bir roman "kadın sorunu", "işçi sorunu", "azınlık sorunu" vb. bir konuyu ele aldı diye iyi olmaz. Bu, edebiyata mesafeli duran okurların çok sık düştüğü bir tuzaktır.

*

Kötü romanları oluşturan unsurlar genel geçer unsurlardır; birini çıkarıp yerine başkasını koyabilir ya da o unsuru alıp diğer bir romana rahatlıkla yerleştirebilirsiniz.

Nitelikli edebiyatın kahramanları, olayları ya da betimlemeleri ise o kitaba özgüdür, başka bir unsurla ikame edilemez ya da başka bir unsuru ikame edemez.

Örneğin, niteliksiz bir romanda yazar bir limanı betimler: Martılar, tekneler, gökyüzü deniz vs. Bu genel geçer betimlemeyi her hangi bir liman için yapabilirsiniz: Mersin Limanı için de yapabilirsiniz, Marsilya Limanı için de, eğer olsaydı Erzurum limanı için de!

Ama mesela İnce Memed'in başında bir Çukurova betimlemesi vardır, o ova Çukurovadır; Serengeti, Amik ya da Po ovası değildir.

Nitelikli edebiyat kahramanları o kitaba özgüdür ve yerine başkasını koyamazsınız.

Raskolnikof karakteriyle oturup kahve içebilirsiniz. Raskolnikof evinize gelse nerede oturacağını, nasıl oturacağını tahmin edebilirsiniz.

Üç İstanbul'daki Belkıs karakteri kapıdan girse, girdiği odaya ya da salona nasıl bakacağını tahmin edebilirsiniz.

Germinal'deki Suvarin bir kafeye gitse onun karakterinden yola çıkarak nereye oturacağıyla, tavrıyla ya da çevreye bakışıyla ilgili güvenilir tahminler yapabilirsiniz.

Kötü edebiyatta bunu göremeyiz. Kötü edebiyatta roman karakterleri genel geçer karakterlerdir. O romana özgü olmadıkları için o romandan alıp bir başkasına da kolaylıkla yerleştirebilirsiniz.

*

Suç ve Ceza'da Raskolnikov kadını öldürdükten sonra, gidip cinsiyet değiştirebilir ya da Newyork Borsası'nda bir broker olabilir miydi? Elbette olamazdı. **Nitelikli edebiyatta karakterler yazarların kuklası değildir. Yazar istedi diye karakterler yazarın istediği her şeyi yapamaz.**

Niteliksiz edebiyatta ise romanın karakteri İskoçya'da balıkçı iken gelip Konya'da Mevlevi olabilir! Peki nasıl olur? Nasıl olduğunu göstermez. İşte edebiyat, bunu gösterme işidir.

Raskolnikov o kadını durduk yere öldürmez. O kadını öldürmesi için nedenleri vardır. Sonradan vicdan azabı çekmesinin de nedenleri vardır. İçinde bir takım itici güçler vardır. Kişilik özellikleri ve karakteri nedeniyle, bu konuda çeşitli çelişkiler yaşar.

Nitelikli romanlarda karakterler tutarlıdır.

*

İlerici Edebiyat Nedir?

İlerici edebiyat, "sınıf mücadelesi içindeki edebiyat" değildir. Germinal'in iyi bir roman olma nedeni maden işçilerinin grevini anlatması ya da yazarı Zola'nın solcu olması değildir. Madam Bovary'de bir tane işçi yoktur. Madam Bovary'nin yazarı G. Flaubert, Paris Komünü'ne küfretmiş bir yazardır. Balzac, kralcı ve aristokrasiyi savunan biridir. Dostoyevski ile aynı masada oturup kahve bile içemezdiniz, son derece itici ve gericidir.

Demek ki iyi-ilerici edebiyat, "güncel siyasette ilerici olanların yaptığı edebiyat" ya da "yazarı iyi olan edebiyat" değildir. İyi bir roman yazarını aşar.

Çoğu kez siyasette son derece önemli tarihi roller üstlenmiş kişilerin giriştiği edebi işler, öyküler, şiirler pek de iyi değildir. Çünkü edebiyatta başka ölçütler vardır.

Bu konuda Şükran Kurdakul şöyle der:

"*Bizim yaşadığımız dönemde halkçı edebiyat, toplumcu gerçekçi edebiyat bir edebiyat anlayışı, sınıfsal konumu içerisindeki insanı veren edebiyatçılara veriliyordu. Bir daha tekrarlayacağım: sınıfsal konumu içerisindeki insanı veren edebiyat anlayışı. Sınıf mücadelesi içindeki demedim.* ***Sınıfsal konumunu algılayan ve insanı veren edebiyat.***[1]"

"Sınıf mücadelesi içindeki" insanı değil, "sınıfsal konumu içerisindeki" insanı vermek...

Madam Bovary'de "sınıf mücadelesi içindeki" insanlar yoktur ama "sınıfsal konumu içerisindeki" insanlar vardır.

İlerici /iyi edebiyat insanın çevresi/kendisi/toplumu ile ilgili farkındalığını arttırır ve kavrayışını derinleştirir. Bu çok önemli ve en başa konması gereken ölçüttür. **Ne anlatırsa anlatsın, hangi konuyu ele alırsa alsın önemli değildir.**

İlerici edebiyat uyuşturmaz, uyandırır. İyi edebiyat farklılıkları yumuşatmaya çalışmaz aksine farklılıkları belirginleştirir. İyi edebiyat "uzlaştırma" işi değil "uzlaşmama" ve "uzlaştırmama" işidir. Edebiyat çelişkileri belirginleştirmeli; çatlakları uçuruma dönüştürmelidir.

Edebiyat "herkese mavi boncuk dağıtma", "herkesi kucaklama" işi de değildir. Edebiyat, kardeş kardeş bir arada duranlardaki kavgayı, gizlenmiş zıtlığı açığa çıkartır. İlla ki mutluluk üzerinden tanımlanacaksa edebiyat mutluluktan çok mutsuzluğa yakındır; rahatlık değil rahatsızlık verir.

İnsan bilincini uyuşturan, bilinci çürüten, algıyı yavaşlatan, farkındalığı azaltan, farklılıkları keskinleştirmeyip yumuşatan sanat anlayışı gerici bir sanat anlayışıdır. İlerici sanat, insanın nesnel gerçekliğe nüfuz edebilmesini kolaylaştırarak kendisini, çevresini ve toplumu daha iyi anlamasını sağlar.

*

Ana teması aşk olan 400 sayfalık bir kitabı okuduktan sonra aşka bakışınız derinleşmediyse, farkındalığınız kitabı okumadan önceki hâlinize göre artmadıysa niçin zahmet edip 400 sayfa okudunuz? Okumasanız ne kaybedecektiniz? "Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok" kitabını okuduktan sonra savaşa bakışınız değişip derinleşmediyse okumaya harcadığınız onca zamana yazık değil mi?

İkinci kez okuma ihtiyacı hissetmediğiniz bir kitabı okumasanız da olur.

Hayatınız boyunca haftada iki kitap okuyacak olsanız 50 yılda yaklaşık 5000, 70 yılda 7000 kitap ancak okuyabilirsiniz. Önünüze gelen her şeyi yiyor musunuz? Nasıl ki önünüze gelen her şeyi yemiyorsanız önünüze gelen her kitabı da okumamalısınız.

*

M. C. Kuntay'ın "Üç İstanbul" adlı romanında işçi, köylü ya da sınıf mücadelesi içindeki insanlar yoktur ancak roman "sınıfsal konumu içerisindeki insanları" eşsiz bir şekilde anlattığı için büyük bir romandır.

Cumhuriyet tarihinde yazılmış en iyi roman hangisidir diye sorulsa yanıtım "Üç İstanbul" olurdu. Bu kitabın yazarı sosyalist ya da solcu değil muhafazakâr görüşlüdür.

"Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır

Toprak, eğer uğrunda ölen varsa vatandır." dizelerinin yazarıdır M.C. Kuntay.

Üç İstanbul romanında bir yalı vardır ve iktidar değiştikçe yalının sahibi de değişir.

Bu ülkede zenginliğin kaynağı, devletle olan mesafedir. Bu kitap bunu GÖSTERİR. Anlatmaz, gösterir. Bu kitabın içinde tek sözcük slogan yoktur.

*

Ludwig Feuerbach "İnsan sarayda farklı kulübede farklı düşünür." diye yazar.

G. Flaubert, Madam Bovary'de "insan birinci katta dördüncü katta düşündüğünden farklı düşünür." cümlesi geçer. **İlerici edebiyat, roman estetiği içerisinde tam da bunu gösteren edebiyattır.**

Bu bakımdan M. C. Kuntay'ın Üç İstanbul romanı, tam da insanı

sınıfsallığı içinde kavrayan, sınıfsal ilişkileri içinde ele alan yüksek nitelikli bir romandır.

Yine Refik Halit Karay'ın "Memleket Hikâyeleri" de buna benzer nitelikte bir eserdir.

*

Roman ya da edebiyat, insanların boş zamanlarında okudukları bir oyun, bir zaman geçirme aracı değildir. Roman ve edebiyat, insanların dünyaya bakışını şekillendirir.

Romanlar insanları şekillendirir ve içinde yaşadığı zamanın **iklimini hem YANSITIR hem de BELİRLER.**

Bir örnek üzerinden tartışalım.

Şemsettin Sami'nin 1872'de yazdığı **Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat** romanında Fitnat, Talat'a kavuşamayıp başka biriyle evlendirilince bir bıçakla kendini öldürür.

Ahmet Mithat Efendi, 1870-1894 yılları arasında yayımladığı 30 öykü ve romanı Letaif-i Rivayat adlı kitapta toplamıştır. Bu kitaptaki **Teehhül** adlı öyküde Mazlum Bey, sevgilisinin mektubunu alıp onun intihar edeceğini öğrenince bileklerini keserek kendini öldürür.

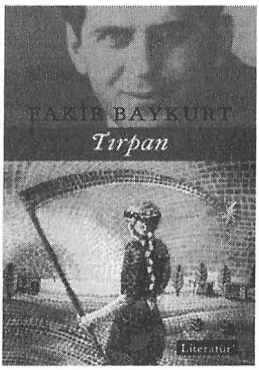
Sami Paşazade Sezai'nin 1889'da yazdığı **Sergüzeşt** adlı kitabında Celal'i seven köle Dilber, ona kavuşamayınca romanın sonunda kendini Nil nehrine atar ve ölür.

Fakir Baykurt'un 1970'de yazdığı **Tırpan** adlı romanda da sevmediği zengin bir adama verilen genç bir kız vardır. Ancak bu romanda genç kız zorla evlendirildiği adamı tırpanla öldürür.

Sevmediği erkeklere verilen ya da evlenmek zorunda kalan kadınlar, genç kızlar... Bunlardan ilk üçünde karakterler kendilerini öldürürken sonuncusunda kız, sevmediği ve evlenmek zorunda kaldığı kişiyi öldürür.

Niye böyle olduğunu anlayabilmemiz için o dönemin toplumsal koşullarına bakmamız gerekir. İlk üç kitap 19. yüzyılın sonunda yazılmıştır, Tırpan ise 1970'te...

Toplumsal muhalefetin yükseldiği bir dönemde yazılmış bir romanla, muhalefetin bastırıldığı bir dönemde yazılmış roman, aynı konuyu işlese dahi bakış açısı birbirinden tamamen farklıdır.

F. Baykurt bu romanı bugün yazsa muhtemelen yayımlayacak yayıncı bulamazdı.

Bu roman Türkiye'de şu anki kültür-sanat atmosferini soluyan bir yazar tarafından yazılmış olsaydı sonu nasıl olurdu?

Muhtemelen bu kız evlendirilir, sonrasında kız kendini asardı. Bu çok önemli bir ayrımdır. İşte bunu yaratan, toplumun soluduğu kültür-sanat iklimidir.

Gerçekçilik nedir?

Sıkça söylenen bir sözcük vardır: Gerçekçilik.

Gerçekçilik olayı bire bir bütün ayrıntılarıyla aktarmak değildir. Öyle olsaydı, dünyanın en büyük sinema yapıtları mobese kameraları olurdu. Bu kameralar bulunduğu yerde hiçbir şeyi eksiltmeden hayatın her ayrıntısını olduğu gibi yansıtmaktadır. Oysa sanatın, yaşamın her ayrıntısını yansıtmak gibi bir kaygısı olamaz.

Roman fazlalıkları çıkarma sanatıdır. Roman kaba bir benzetme yapacak olursak bu bakımdan heykel sanatına benzer. Romandaki unsurların romanla ilişkili olması gerekir. Raskolnikof'un 24 saatini olduğu gibi anlatmak iyi bir roman örneği olamaz. Anna Karenina'nın roman boyunca hiç tuvalete gitmiyor olması, işemediği anlamına gelmez. Anna Karenina romanda tuvalete gidiyorsa, bu olayın romanla bağlantılı olması gerekir.

Örneğin tuvalete gidip idrarında kan gördü, doktora gitti ve kanser olduğunu öğrendi gibi...

Nitelikli romanlarda metindeki ayrıntıların romanın ana omurgasıyla bir ilişkisi vardır.

*

Bir roman okura, dünyaya bakması için bir pencere, bir bakış açısı, bir yapı verir.

Siz ne hikâye anlatırsanız anlatın, kahramanlarınızın birbiriyle olan ilişkisini ve metnin dünya tasavvurunu okura verirsiniz.

*

30-40 yıl önce kitlesel olarak Yılmaz Güney filmleri izleyenler bugün niçin Polat Alemdar, Kurtlar Vadisi gibi filmleri izlemektedir?

Elbette bunun birçok farklı nedeni vardır. Sinema tekniği ya da dönemlerin politik atmosferi gibi başlıkları bu tartışmanın dışında tutalım. Yılmaz Güney'in değerli filmlerinin dışında piyasaya yap-

tığı bazı ucuz filmler de vardır. Orada "silah", "namus kabul edilen kadın", "sözün namusu", "teke tek dövüş" vs. gibi birçok feodal değer öne çıkarılmaktadır.

Kurtlar Vadisi filminde de "kabadayılık", "silah", "mertlik", "verilen sözden dönülmez", "kadının namus sayılması", "teke tek dövüş", "racon" vs. gibi vurgular vardır.

Y. Güney'in o tür filmleriyle Kurtlar Vadisi filminin yapısı, atıfta bulunduğu değerler bu bakımdan birbirlerine çok benzer.

*

Ülkücüler niçin Ahmet Kaya dinler?

Sol cenahta çok popüler olan Ahmet Kaya'nın bazı şarkılarıyla, ülkücü olarak bilinen şarkıcı Emrah Dinçer'in şarkıları arasında çok çarpıcı benzerlikler vardır.

*

Nereden Bileceksiniz (Ahmet Kaya)

Üstüm başım toz içinde / Önüm arkam pus içinde
Sakallarım pas içinde / Siz benim nasıl yandığımı
Nereden bileceksiniz

Bir fidandım derildim / Fırtınaydım duruldum
Yoruldum çok yoruldum / Siz benim neler çektiğimi
Nereden bileceksiniz

Taş duvarlar yıkıp geldim / Demirleri söküp geldim
Hayatımı yakıp geldim hey / Siz benim neden kaçtığımı
Nereden bileceksiniz

Gökte yıldız söner şimdi / Annem beni anar simdi
Sevdiğim var kanar şimdi / Siz benim niye içtiğimi
Nereden bileceksiniz

Bir pınardım kan oldum / Yol kenarı han oldum
Yanıldım ah ziyan oldum / Siz benim neden sustuğumu
Nereden bileceksiniz

Ben ardımda yaş bıraktım / Ağlayan bir eş bıraktım
Sol yanımı boş bıraktım hey / Siz benim kime küstüğümü
Nereden bileceksiniz[2]
Söz: Yusuf Hayaloğlu

Beni Günahsız yere astılar (Emrah Dinçer)

Her aşkın sonunda bir sürgün yedim. / Hayat kavgasında, her gün acıktım.
Kader, tokadını küçükken vurdu. / Hayatım boyunca hep yokuş çıktım.
Kader, tokadını küçükken vurdu. / Hayatım boyunca hep yokuş çıktım.
Her sabahın seher vakti, umutları yola serdim bugünlere gelmek için.
Harcanmış bir ömür verdim; gençliğimi yola serdim bugünlere gelmek için.

Tek sabıkamı ben aşktan yedim; beni günahsız yere astılar.
Katilimi kimseler bulup gelmedi. / Suçlular, sırra kadem bastılar.
Tek sabıkamı ben aşktan yedim; beni günahsız yere astılar.
Katilimi kimseler bulup gelmedi. / Suçlular, sırra kadem bastılar.
Beni günahsız yere astılar.

Her aşkın sonunda bir sürgün yedim. / Hayat kavgasında, her gün acıktım.
Kader, tokadını küçükken vurdu. / Hayatım boyunca hep yokuş çıktım.
Kader, tokadını küçükken vurdu. / Hayatım boyunca hep yokuş çıktım.
Her sabahın seher vakti, umutları yola serdim bugünlere gelmek için.

Harcanmış bir ömür verdim; gençliğimi yola serdim bugünlere gelmek için.
Tek sabıkamı ben aşktan yedim; beni günahsız yere astılar.
Katilimi kimseler bulup gelmedi. / Suçlular, sırra kadem bastılar.
Tek sabıkamı ben aşktan yedim; beni günahsız yere astılar.
Katilimi kimseler bulup gelmedi. / Suçlular, sırra kadem bastılar.
Beni günahsız yere astılar.

Kurşundan sert konuşurum, bilirsin. / Kalbimdeki izler, kahpeliğin izleridir.
Tek sabıkamı aşktan yemişim. / Azrail'le dost olmuşum ben.
Suçlular, sırra kadem basmışlar. / Beni günahsız yere asmışlar.

Tek sabıkamı ben aşktan yedim; beni günahsız yere astılar.
Katilimi kimseler bulup gelmedi. / Suçlular, sırra kadem bastılar.
Tek sabıkamı ben aşktan yedim; beni günahsız yere astılar.
Katilimi kimseler bulup gelmedi. / Suçlular, sırra kadem bastılar.
Beni günahsız yere astılar[3].

Bu benzerlikle ilgili yukarıdaki örneklerin dışında birçok örnek vermek olanaklıdır. Bağlantılardaki kayıtları dinlendiğinde bu iki şarkının temel motiflerinin, müzikal örgüsünün, enstrüman kullanımının, ses tonlamalarının, söz vurgularının ve yarattığı duygunun birbirine çok benzediği ortadadır. Bu iki şarkının yapısı birbirinin aynısıdır. İlk şarkıyı Emrah Dinçer ya da ikinci şarkıyı Ahmet Kaya söyleseydi, dinleyiciler bunu yadırgamazdı.

*

Yapı olarak birbirinin aynı olan bu iki şarkıyı ayırmak için şarkıya sanatçıların dünya görüşünü yansıtan sözcüklerin serpiştirilmesi de bu benzerliği ortadan kaldırmaya yetmezdi.

Sol görüşlü Ahmet Kaya'nın şarkısında sol jargona ait "halk" "emekçi", "proleter" vs. gibi sözcüklerin olması biçimsel olarak kısmen bu şarkıyı diğerinden farklı kılabilir. Bu tür "aidiyet belirten" sözcüklerin kullanımı, bu iki şarkı arasındaki geçişkenliği azaltmaz. Çünkü bu sözcükler bir çırpıda kolayca "ecdad" ya da "ümmet" gibi sağ jargona ait sözcüklerle ikame edilebilir.

Esas belirleyici olan, "aidiyet içeren sözcükler"den çok eserdeki kurgunun ve ilişkilerin izleyiciye verdiği yapıdır.

*

Hangi yapıyı kullanırsanız, o yapının götürdüğü sonuçlara ulaşır-

sınız. Sırf yazarının kafasındaki tezleri kanıtlamak için karakterlerin, konumlarına aykırı bir şekilde konuşması, romanın estetik niteliğini önemli ölçüde düşürür. Roman karakteri, "içine yazar kaçmış gibi" mesaj vermek için kendisine aykırı davranamaz. Karakterler, yazarın kuklası değildir. Bir romanda Çorumlu bir köylü, yazarın politik görüşünü kanıtlamak için Asya Tipi Üretim Tarzını (ATÜT) anlatamaz. Bu, karakterin yapısıyla uyumsuz, romanın estetik niteliğini yerlerde sürüdüren bir durumdur.

Bu yapıyı verdiğinizde okuru tıpkı uyuşturucuya alıştırır gibi bir mantık örüntüsüne alıştırmış olursunuz.

*

Bir dönem oldukça popüler olan köy romanlarının bazılarında sıkça görülen bir şablon vardır.

İyi öğretmen, kötü ağa ve masum köylüler. "İyi", "kötü" ve "masum" kategorileri değişmezdi. O gün bu yapının içi sol ideolojiye uygun olarak dolduruluyordu. Ancak güç dengesi, ideolojik hegemonya veya kültür iklimi değiştiğinde rahatlıkla bir başka ideoloji gelir ve onu doldurur.

O günlerde güncel siyaseti sol ideoloji belirlediği için o romanın kahramanı bir köylü, karakteriyle uyumsuz biçimde "Asya Tipi Üretim Tarzı" anlatabilirdi. Ancak sol ideoloji gücünü yitirince aynı yapıdaki bir romanda aynı tip bir köylü kahraman "İslami cihat" anlatabilir. Konular ve yaklaşımlar ne kadar zıt görünürse görünsün bu ikisi arasında son derece tutarlı bir süreklilik vardır. İlk tip romanı okuyan bir okur ikincisine geçerken hiç zorluk yaşamaz.

Estetik zevki "iyi öğretmen, masum köylü, kötü ağa" şablonlarıyla şekillenmiş okurun,

"İyi imam, masum millet ve kötü laikler" şablonuna geçmesi hiç de zor değildir. Yapı kafada hazır oluşmuştur, ideolojik hegemonya veya güç dengesi değiştiğinde bu yapının içi kolayca değişir. Okurlar buna uyum sağlamakta hiç zorlanmaz.

Kabalık ya da romanda karakterlerin genelgeçer kişiler tarafından oluşturulması, karakterlerin sığlaşması, sadece bir estetik sorunu değil aynı zamanda edebiyat algısının biçimlendirilmesidir. Bu anlamda toplumsal boyutu da vardır. Bu türden bir roman yazdığınızda, sadece kötü bir roman yazmış olmazsınız; topluma, dünyaya bakacağı yanlış bir pencere de önermiş olursunuz.

Roman okura bir düşünme biçimi, bir dünya tasavvuru verir.

Bu düşünme biçiminin içeriği elbette önemsiz değildir, ancak en önemli şey de değildir. Verilen düşünme biçimi çok çok daha önemlidir. Çünkü estetik biçimleniş tam da buradan başlar.

Kaynaklar

1. Şükran Kurdakul, Güzel Günler Göreceğiz Çocuklar, Nâzım Kültürevi Kitaplığı, 2002, S 37.

2. http://sarki.alternatifim.com/sarkici/ahmet-kaya/nereden-bileceksiniz

(Şarkı bu bağlantıdan dinlenebilir https://www.youtube.com/watch?v=erNoUAkv83w)

3. http://sarki.alternatifim.com/sarkici/emrah-dincer/beni-gunahsiz-yere-astilar

(Şarkı bu bağlantıdan dinlenebilir https://www.youtube.com/watch?v=lAJDh00rdk8)

BİLİMSEL TERİMLERLE HİPNOZ YARATMAK: YILDIZ ECEVİT

Herhangi bir konuda ortaya atılan bir tezi güçlendirmek için bilimin saygınlığından faydalanma uğraşına çok sık rastlanır. Özellikle sosyal bilimler alanında öne sürülen bir tezi, doğa bilimlerinden ve matematikten yardım alarak savunmanın amacı, okurun gözünde bu tezleri daha inandırıcı hâle getirmektir.

Ancak bu yöntem kazançlı olduğu kadar da risklidir. Çünkü her şeyden önce yardım aldığınız bilim disiplinini yeterince bilmeniz gerekir. Aksi takdirde görüşlerinizi güçlendireceğiniz yerde komik duruma düşebilirsiniz.

Sosyal bilimler literatürü ne yazık ki bu türden gülünçlüklerle doludur. Bir felsefi görüşü savunmak için matematikten örnek verilir; ancak verilen örneğin savunulan görüşle uzaktan yakından ilgisi yoktur. Bir siyasal tavır savunulurken keyfi ve yanlış biçimde fizikten örnekler verilir. **Bu şekilde doğa bilimlerini suistimal edenlerin en büyük dayanağı, okurlarının bilgisizliğidir.**

Bu o kadar yaygın ve o kadar pervasızca yapılmaktadır ki 1996'da Alan Sokal bu tutumu eleştirmek için bu tipte düzmece bir makaleyi alanında prestijli bir dergiye yollayıp kabul edilmesini sağlamıştır. A. Sokal'in *"Aşılan Sınırlar: Kuantum Kütleçekiminin Dönüşümsel Bir Betimlemesine Doğru"* adlı uydurma makalesi, bilimsel olarak tamamen anlamsız bir postmodern çorbaydı[1].

A. Sokal'ın Jean Bricmont ile birlikte yazdığı "Son Moda Saçmalar, Postmodern Aydınların Bilimi İstismar Etmesi" adlı kitapta postmodern düşünürlerin metinlerinde bilimsel terimlerin ne kadar ilgisiz, yanlış ve keyfi kullanıldığının birçok örneği vardır[2]. Lacan'dan Kristeva'ya, Deleuze'den Baudrillard'a son derece say-

gın, dünyaca ünlü düşünürlerin bilimsel terimleri ne kadar bilgisizce ve gülünç bir şekilde kullandıklarını görmek için bu kitap mutlaka okunmalıdır.

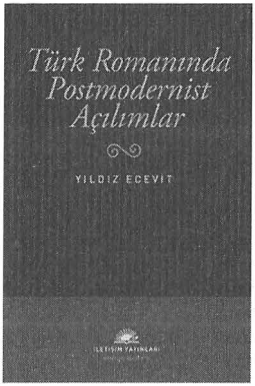
*

Bu konuda Türkiye'den de birçok örnek verilebilir. Bu örneklerden biri de Prof. Dr. Yıldız Ecevit'in "Türk Romanında Postmodernist Açılımlar" adlı kitabıdır[3].

Bu kitap birçok üniversitede ders kitabı olarak okutulmaktadır.

*

Bu kitap, yazarın kendi tezlerini kanıtlamak için doğa bilimleri

terimlerini yalan yanlış kullanmasının tipik örnekleriyle doludur.

Kitaptan bazı örnekler verelim:

"*Darwin'in kalıtım teorisi ve Auguste Comte'un pozitivizmi akılcı düşüncenin bilim ve felsefedeki doruklarıdır.*[4]"

"*Comte'un pozitivizmi akılcı düşüncenin felsefedeki doruğudur*"

"*Darwin'in kalıtım teorisi akılcı düşüncenin bilimdeki doruğudur*"

Yıldız Ecevit, hakkında hiçbir fikri olmadığı böyle ifadeleri sık

sık kitabında kullanır. Kafasına göre "doruklar" ilan eder.

Bu kısacık cümledeki yanlışlar cümleden dışarı taşmaktadır; bu nedenle tek tek inceleyelim:

"Darwin'in kalıtım teorisi"

Charles Darwin öldüğünde kalıtım bilimi henüz emekleme aşamasındaydı. G. Mendel meşhur bezelye deneylerini yeni yayımlamıştı. Bırakalım bugün için geçerli bir genetik teorisini, "genetik" sözcüğü bile ilk olarak Darwin öldükten 23 yıl sonra kullanılmıştır. Darwin'in "kalıtım teorisi" diye kastedilen Darwin'in bu konuda bilinen tek fikri olan "pangenezi" ise bunun tarihi önemi dışında hiçbir geçerliliği yoktur[5].

Kısacası Y. Ecevit'in "bilimin doruğu" dediği şey, "doruk" olmadığı gibi "bilim" bile değildir.

"Bilimin doruğu Darwin'in kalıtım teorisi" ifadesinde:

Y. Ecevit'in kastettiği bilimsel doruk "kalıtım" ise bu Darwin'in değildir.

Y. Ecevit'in kastettiği bilimsel doruk "Darwin" ise bu "kalıtım teorisi" değil "evrim teorisi"dir.

Y. Ecevit büyük bir ihtimalle kalıtım ile evrimi birbirine karıştırmaktadır.

*

Y. Ecevit'in cümlesinde geçen bir diğer iddia da şudur:

"*Comte'un pozitivizmi akılcı düşüncenin felsefedeki doruğudur*"

Burada uzun uzun pozitivizm, Comte ya da akılcı düşünce anlatılmayacaktır. Sadece bir alıntıyla yetinelim.

Prof. Dr. Mary Pickering, August Comte hakkındaki kitabında şunları yazar:

"Comte'a göre akıl, deneyime başvurmadan tek başına yeterli

bir kaynak değildir. Bu anlamda Comte ne sadece saf akılcılığı ne de saf deneyciliği tek başına yeterli görür.[6]"

A. Comte'un pozitivizmi akılcı düşüncenin felsefedeki doruğu ise Descartes, Leibniz, Spinoza nesidir? A. Comte, Descartes ya da diğer rasyonalist filozoflar ile karşılaştırıldığında "akılcılığın doruğu" olarak adlandırılabilecek en son kişidir.

Kısacası "*Darwin'in kalıtım teorisi ve Auguste Comte'un pozitivizmi akılcı düşüncenin bilim ve felsefedeki doruklarıdır.*"

Cümlesini yazabilmek için kişinin Darwin'den, kalıtımdan, bilimden, Comte'tan ve akılcı düşünceden tamamen habersiz olması gerekir.

*

Y. Ecevit'ten diğer bir alıntı:

"Capra bilim ve mistisizmi "insan ruhunun ayrılmaz iki bildirimi" olarak adlandırır ve yeni dünya görüşünün "mistik sezgi ve bilimsel analiz arasında dinamik bir oyunu" gerektirdiğinden söz eder.

Bohm, Pribram, Capra, Sirac gibi fizikçiler, evrendeki yeni enerjilere açılmaktan dem vururlar.[7]"

Yıldız Ecevit, hiçbir referans vermeden bir cümlede tespih tanesi gibi bu isimleri sayınca okurun hemen ikna olacağını düşünmektedir.

Kaç okur "Bu isimler kim?" diye araştıracaktır ki?

"Evrendeki yeni enerjilere açılmak" ne demektir, bu kişiler bunu nerede söylemiştir, bu kişiler gerçekten böyle mi söylemiştir? Bunların bir önemi yoktur. Bir edebiyat kuramı kitabında böyle isimleri "herkesin bildiği gibi" diye sunarak ve "şu tuzluğu uzatır mısınız?" doğallığında yazdığınızda, okur bu bilgi yüküne itiraz edecek değildir. Çok büyük olasılıkla bu isimlerden Y. Ecevit'in de haberi yoktur ve muhtemelen okuduğu tek kaynak Fritjof Capra'nın kitabıdır.

Sözü edilen "Pribram" Karl Pribram ise bir fizikçi değil psikiyatr-sinirbilimcidir.

Fritjof Capra'nın görüşü, kuantum fiziğinden çıkarılan sayısız yorumlardan sadece biridir. Bu, fiziğin kabul edilen, yerleşmiş veya kanıtlanmış bir yorumu da değildir.

Bu yorum gibi onlarca farklı yorum vardır; "aslında hiçbir şeyin var olmadığını" söyleyenler bile vardır.

Sirac'ın kim olduğu belli değildir. Fizikçi Dirac ile karıştırılmış olma olasılığı bile vardır.

Y. Ecevit, bir kitapta gördüğü isimleri araştırmadan, detaylarını bilmeden art arda sıralamakta ve okurun ikna olmasını beklemektedir.

*

Kitaptan diğer bir alıntı:

"*Heisenberg, çekirdek fiziğinde parçacığın hızı ile konumunun aynı anda ölçülemediğini, hızlanan parçacığın ortadan kaybolduğunu söyleyerek maddeye belirsizlik katmış, onu aşkın bir boyuta taşımıştır.*[8]"

Hızlanan parçacık ortadan kaybolmaz; parçacığın hızı arttıkça konumunu saptamak güçleşir.

"Maddeyi aşkın boyuta taşımak" ne demektir? Madde neyi aşmıştır, "aşkın boyut" neresidir?

Böyle muğlak ve ucu açık ifadelerle yaratmak istediği şey "fizik hipnozu"dur.

Terimlerle hipnoz, Y. Ecevit'in sık sık başvurduğu bir tutumdur. Hasan Ali Toptaş ile ilgili bir belgeselde Hasan Ali Toptaş'ın edebiyatıyla ilgili şu cümleyi söyler:

"*Modernizm ve postmodernizmin biçimci koridorlarından geçerek, hatta daha da ötesi* ***modern çağcıl çekirdek içi fiziğin görecelik gibi öğeleriyle*** bütünleşen masalsı bir dünya kurmuştur.[9]"

Bu bir laf salatasıdır. Görüşünü açıklarken "modern çağcıl çekirdek içi fiziğin görecelik gibi öğeleriyle bütünleşen" diyerek okuru

ne olduğu belirsiz bir alana çekmekte, bir gizem sunmaktadır. "Çağcıl çekirdek içi fiziğin görecelik gibi öğesi" ne demektir? Kastedilen Einstein'in görelilik kuramıdır; ancak Einstein'ın görelilik kuramı çekirdek içi fizikte geçerli olan bir kuram değildir.

Y. Ecevit'in yaptığı sözle hokus pokustur. Okur, "görecelik", "çekirdek içi fizik", "nükleer", "kuantum" vs. sözcüklerini görünce "vaaav, bu metinde keramet var" diyecektir. "Masalsı bir dünya" diye yazsa, bu etkiyi oluşturamayacağından görüşünü bilim terminolojisinden cımbızlanmış kavramlarla, ilgili-ilgisiz bir laf salatası içinde sunmuştur.

*

Sosyal bilimlerle ilgili bir önyargı

Bir edebiyat, felsefe ya da sosyoloji metninde "kuantum", "Gödel", Heisenberg", "Einstein" "Relativite" vs. sözcükleri görürseniz % 90 olasılıkla orada:

En iyimser olasılıkla YANLIŞ, büyük olasılıkla YANLIŞ BİLE OLMAYAN bir cümle,

bir bilim cahili,

topluma pazarlanmaya uğraşılan bir düşünce veya yazar vardır.

Bu sözcükler, okurların bilimsel şüpheciliğini kuşanması gereken parolalardır.

Elbette terim ve kavramların disiplinlerarası kullanımı, birçok yönden zenginleştirici olabilir. Bir disiplinden alınan bir kavram bir başka alanda sıçratıcı ve derinleştirici bir kavrayış sağlayabilir. Ancak kullandığınız bu kavramların ne olduğunu bilmek, kulaktan dolma bilgilerle yetinmemek, yukarıdaki örneklerde olduğu gibi keyfi kullanmamak gerekir. Başka bir disiplinden getirilerek metne aktarılan bu terim ve kavramları açıklamak, yazarın yükümlülüğüdür.

Bir sosyal bilimler metninde, bu disiplinle ilgisi olmayan bilimsel bir kavram ya da terim görüldüğünde, karşısında hipnotize ol-

mamak ya da altında ezilmemek için bu kavram-terimlerin metinle ilişkisi mutlaka sorgulanmalıdır.

Kaynaklar

1. http://www.wiki-zero.co/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvQWxhbl9Tb2thbA

2. Alan Sokal , Jean Bricmont Son Moda Saçmalar, Postmodern Aydınların Bilimi İstismar Etmesi. Alfa Yayınları, 2013, İstanbul.

3. Yıldız Ecevit, Türk Romanında Postmodernist Açılımlar, İletişim Yayınları, 2013, İstanbul.

4. Age. S. 26

5. http://www.wiki-zero.co/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvS2FsJUM0JUIxdCVDNCVCMW1fYmlsaW1p

6. Mary Pickering, Auguste Comte: An Intellectual Biography. Volume 1. Cambridge: Cambridge University Press, 1993.

7. Age S. 211-212

8. Age. S. 27

9. https://www.youtube.com/watch?v=5rAf_Yvvjew 37:00 sn

KÜLTÜR DÜNYASINDAN BİR CEHALET GEÇİDİ YA DA KÖPEKSİZ KÖYDE DEĞNEKSİZ GEZENLER: İLBER ORTAYLI, CELAL ŞENGÖR VE DİĞERLERİ

Şu an Türkiye'deki kültür-sanat-edebiyat dünyasında hâkim olan iklimi bir cümlede özetleyecek olsaydım, şu deyimi kullanırdım:

Köpeksiz köyde değneksiz gezmek...

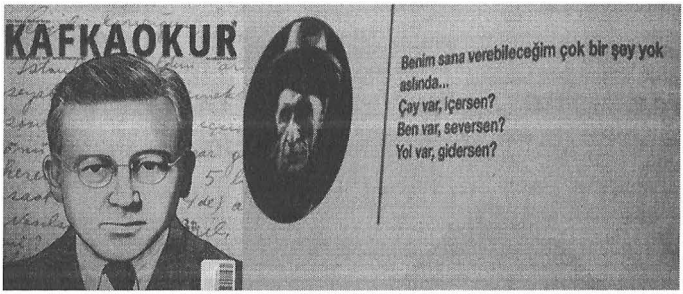
*

Ülkemizde kültür-sanat-edebiyat dünyasına hâkim olanların en önemli özellikleri **sınırsız özgüven**leridir. Söyledikleri ve yazdıkları her şey yanlış olsa dahi hiçbir itirazla karşılaşmayacaklarından emindirler. Bu insanlar, ilgili konuda en temel bilgileri bile araştırma gereği duymadan kitaplar yazmakta, televizyon programları yapmakta, fikir beyan etmekte hiçbir sakınca görmezler. Apaçık yanlışları ortaya çıktığında ise hemen hemen hiçbir zaman bir düzeltme ya da açıklama yapmazlar. Bu kibir, toplumun belleksizliğine güvenir. Bu yazıda, cüretin cehaletinden, cehaletin cüretinden çeşitli örnekler göreceğiz.

Âşık Veysel'in diye yazılan ciklet "şiir"i

"Benim sana verebileceğim çok bir şey yok aslında
Çay var içersen
Ben varım seversen
Yol var gidersen"

Âşık Veysel[1]

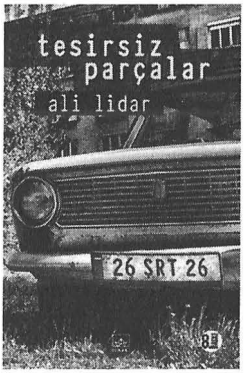

Şiir olduğu iddia edilen bu "şey" sakızdan çıkmış olsaydı gülüp geçilirdi. Ancak bu "şey", edebiyat dergisi olarak tanımlanan bir dergide "Âşık Veysel'in bir şiiri" diye basılmıştır[2].

Burası Türkiye'dir. Ne yazsalar olmaktadır.

*

Ali Lidar: Uydur uydur ipe diz!

Bir paragraf içine ne kadar çok yanlış bilgi ya da dedikodu sığabilir? Bunu merak ediyorsanız Ali Lidar adlı oldukça popüler bir yazarın kitabına, sosyal medyada binlerce kez paylaşılan şu bölüme bakabilirsiniz:

"Oğuz Atay sevdiği kadına yakın olabilmek uğruna karısından boşanıp sevdiği kadının kocasıyla arkadaş oldu evlerine daha sık gidebilmek için... Yusuf Atılgan Türk Edebiyatının kilometre taşları sayılabilecek iki büyük eseri yazdıktan sonra (Anayurt Oteli ve Aylak Adam) insanlara küstü, bir köşeye yerleşip otuz yıla yakın neredeyse tek bir satır bile yazmadan çiftçilik yaptı. Althusser elli yıldır birlikte olduğu ve taparcasına sevdiği karısı Helen'i bir sabah yanıbaşında uyurken elleriyle boğdu, bu boktan hayata daha fazla katlanmasına seyirci kalmaması için. Stephan Zweig de tıpkı Althusser gibi yaptı, tek farkla, o tabanca kullandı karısı ve kendisi için. İnsan ırkına duyduğu güvensizlik Walter Benjamin'i Fransa sınırında kendi kafasına sıkmaya zorladı.[3]"

*

Cisimleşmiş cehalet ve Haydar Ergülen

Bu gerçekten büyük bir maharettir. Yanlışların sadece "kör kör parmağım gözüne" olanları ele alsak bile upuzun bir liste yapmak gerekiyor.

*Oğuz Atay ile ilgili palavranın aslı Selçuk Orhan tarafından yazılmıştır:

"Her şeyden önce: Atay, sevdiği kadına yakın olabilmek uğruna boşanmadı. Evliliği yürütemedi ya da yürütemediler. Biz bu kadarını biliyoruz. Lidar'ın, "sevdiği kadın" dediği Sevin Seydi olsa gerek. Sevin Seydi, Uğur Ünel'in eşiydi; ancak Uğur Ünel'i Oğuz Atay, Sevin Seydi'den daha önce tanımıştır. Uğur Ünel en yakın arkadaşıdır ve hep öyle kalmıştır; son gününe kadar berbere bile beraber gidip geldiği bu dostuyla ilişkisinde öyle karısına yakın olmak arayışı falan yoktur. Bunlar ergen magazinidir. Sevin Seydi'nin Atay ile birlikteliği Uğur Ünel'le boşanmasından sonradır. Evlerine daha sık gidebilmek için kocasıyla arkadaş olmuşmuş. Bunu mesnetsizce söylemeyi nasıl terbiyeye sığdırabilir insan?[4]"

*Yusuf Atılgan 1946'da hapisten çıktıktan sonra Manisa'da bir

köye yerleşerek çiftçilik yapmıştır[5]. Aylak Adam 1959'da, Anayurt Oteli ise 1973'te yazılmıştır. Yani Y. Atılgan, bu romanlar yazıldıktan sonra "köşeye çekilmiş" falan değildir. 1976'da tekrar İstanbul'a dönen Y. Atılgan, Canistan adlı romanını bitiremeden 1989'da ölmüştür. Yani "30 yıl tek bir satır bile yazmamış" da değildir.

*Stefan Zweig, "karısı ve kendisi için" tabanca kullanmamıştır, ikisi de ilaç içerek intihar etmiştir[6].

Bu "yapyanlış" bilgileri yazmadan önce 10 saniye google'a baksaydı S. Zweig ve eşinin cesetlerinin "kafalarına sıkılmamış" fotoğrafını bile görebilirdi[7].

*Walter Benjamin de yukarıdaki "cehalet geçidi" paragrafta yazıldığı gibi "kafasına sıkmamış"tır; ölüm nedeni "aşırı doz ilaç"tır[8].

Böylesi koca koca yanlışlar varken görece küçük yanlışları, yazım hatalarını, saçma yorumları bir kenara koyalım. Yukarıda yazılan bilgilere, internet bağlantısı olan herkes iki dakika içinde ulaşabilir. Akla ister istemez şu sorular geliyor:

İnsan böyle bir yazı yazarken hiç mi merak etmez, hiç mi kontrol etmez? Bu nasıl bir özgüvendir?

Bu "cisimleşmiş cehalet" örneği kitabın yazarını şair Haydar Ergülen öve öve bitirememektedir [9,10].

*

Hadi bu cehalete "popüler kültür" deyip geçelim.

Ya "entelektüel" olanlar? Topluma, "düşünce insanı", "fikir üreticisi", "köşe yazarı" diye sunulan kişiler çok mu farklıdır?

*

Cehaletin 50 tonu ve Gündüz Vassaf

Gündüz Vassaf, 2001 yılında Radikal Gazetesi'nde şöyle yazmıştır:

"Hatta, Marx'ın "Emperyalizm, kapitalizmin son aşamasıdır" sözlerine kulak verecek olursak yeryüzünde henüz emperyalizm olmadı bile.[11]"

G. Vassaf, bu cümleyi Marx'ın nerede, hangi kitabında yazdığını söyleme gereği duymaz. Gerek duymuş olsaydı da zaten bu olanaklı değildi. **Çünkü böyle bir cümle Marx'ın ağzından ya da kaleminden HİÇBİR ZAMAN çıkmamıştır!**

Lenin'in belki de en çok bilinen bu cümlesini, Marx'a mal etmekte herhangi bir sakınca görmez; ha Lenin ha Marx, ne fark eder!

Bu yanlışı sonradan düzeltme ihtiyacı da duymaz[12]. Bunu ona hiç kimsenin sormayacağını bilecek kadar özgüvenlidir.

G. Vassaf Cehenneme Övgü adlı çok satan kitabında evrim kuramıyla ilgili şunları yazmaktadır:

"Darwinistler de bunlara çok benzeyen bir iddiada bulunurlar. Buna göre insan evrimin en üst noktasında, doruğunda yer alır. Evrim merdiveninin en yüksek basamağı, en yüksek yaşam biçimidir insan.[13]*"*

"Evrimciler, insanın üstünlüğünü kanıtlama çabası içinde, vücuda oranla beyin ağırlığının en fazla homo sapiens'te olduğunu söylüyorlar. Yine evrimciler, insan beyninde, "daha yüksek" düşünme yetisini düzenleyen çok gelişmiş bir beyin korteksi bulunduğunu, oysa birçok türde hiç kortekse rastlanmadığını belirtiyorlar. İnsanın üstünlüğünü açıklamak için bundan daha sağlam bilimsel kanıt olabilir mi?[14]*"*

-"Öylesine etnosantrik, tür-merkezci bir evrim teorimiz var ki bu teoriye göre evrim bizimle son buluyor! Sanki evrimin bir amacı varmış ve nihai amacı da insan türünün yaratılmasıymış gibi.[15]*"*

G. Vassaf, evrim kuramıyla ilgili hangi bilimsel kitapta "insan evrimin son aşamasıdır" ya da "insan en yüksek yaşama biçimidir" yazmaktadır, bunu açıklama gereği duymaz.

Evrim kuramı, bu konuda bir şeyi savunuyorsa eğer, savunduğu şey, G. Vassaf'ın bu SÖYLEDİĞİNİN TAM TERSİDİR. Çünkü evrim kuramından sadece bir felsefi çıkarım yapma hakkımız olsaydı o yargı şu olurdu:

"İnsan, doğanın efendisi değil onun bir parçasıdır."

Bu konuda evrim kuramından illa ki bir şey çıkarılacaksa bu çıkarım, "insanın üstünlüğü" değil tam tersine "insanın sıradanlığı" olabilir ancak. İnsanı doğanın merkezine koyan ve türlerin efendisi ilan eden anlayışa karşı evrim kuramı insan merkezci bakışa vurulan en öldürücü darbedir.

G. Vassaf'ın yazdıklarının gerçekle hiçbir ilgisi yoktur. G. Vassaf kontrolsüzce uydurmaktadır. G. Vassaf, bu konuda sokakta rastgele çevireceğiniz sıradan bir insandan 1 bit bile daha fazla bilgi sahibi değildir, ancak sokaktaki sıradan insanla karşılaştırılamayacak kadar cahildir. G. Vassaf'ın cehaletinin ölçüsü ancak Nuray Mert olabilir.

Bu konuda G. Vassaf ancak N. Mert kadar bilgili ve en az N. Mert kadar cahildir.

G. Vassaf'ın başta evrim teorisi olmak üzere diğer konulardaki cehaletinin detayları, bağlantıda verilen yazıdan okunabilir[12].

*

Prof. Dr. Hasan Bülent Kahraman 2004'te Radikal Gazetesi'nde Aldous Huxley'nin meşhur "Algı Kapıları" adlı kitabından "George Orwell'ın kitabı" diye bahsetmiştir[16].

*

Prof. Dr. Fuat Keyman 2010'da gazetesindeki köşesinde şu cümleyi yazmıştır:

"Ünlü iktisatçı Milton Keynes, bugün de paradigma niteliğinde geçerliliğini koruyan çalışmalarında, sürekli olarak 'belirsizlik' kavramının altını çizer:[17]*"*

"Milton Keynes" diye bir iktisatçı hiç yaşamamıştır. Ama Milton Friedman ya da Maynard Keynes adlı ekonomistler vardır. F. Keyman, bu iki ismi birleştirerek bize bir **"iktisat kokteyli"** yapmış, daha önce bilinmeyen bir iktisatçı yaratmıştır!

*

Etyen Mahçupyan, köşesinde şunları yazmıştır:

"Kanserin nedeni tüm canlılarda var olan pleomorfik bir bakteridir... Kanser, yiyecek ve kan yoluyla bir canlıdan diğerine geçebilen bulaşıcı bir hastalıktır... Kanser başladıktan sonra bakteri kanserli hücreyle birlikte davranır ve onu koruyup büyüten bir hormon üretir. [18-20]*"*

Bütün bunlar deli saçmasıdır. Tıbbın "t"sinden anlayanlar için bu yazılanlar "YANLIŞ BİLE DEĞİL"dir[21]**.**

*

"Yüz yıldır" bütün yazdıkları televizyonlardan, gazete köşelerinden, internet sitelerinden topluma pompalanan Prof. Dr. Nuray Mert gazetedeki köşesinde şöyle yazmıştır:

"Evrim teorisi de, adından da anlaşılacağı gibi bir 'teori'dir, yani varsayımdır."[22]

Karşımızda, teori ile varsayım arasındaki farkı bile bilmeyen bir profesör vardır. Bu cümleyi üniversite birinci sınıf bir öğrenci söyleseydi, o dersi geçemezdi. N. Mert'in evrim teorisi konusundaki derin cehaletine ise hiç girmeyelim, merak eden okurlar bu konuyla ilgili yazıları okuyabilir [23,24].

*

İlber Ortaylı ve Celal Şengör cehaleti

Tarih profesörü Prof. Dr. İlber Ortaylı bir televizyon programında Hegel'in felsefesini tanımlarken "tez, antitez, sentez" diye sayar[25].

Oysa Hegel'in hiçbir kitabında "tez, antitez, sentez" diye bir şey geçmez. Dr. Güçlü Ateşoğlu'na göre bu iddia Hegel'in biyografisini yazan bir yazar tarafından uydurulmuştur. Hegel'in felsefesinde böyle bir şey yoktur[26].

İ. Ortaylı, kulaktan dolma böyle bir dedikoduyu, milyonların önünde rahat rahat tekrarlamaktadır. Normal şartlarda bu bir ayrıntıdır. Ancak bir an için düşünün: Bu yanlış bilgiyi İ. Ortaylı'nın karşısında siz söyleseydiniz ve İ. Ortaylı doğrusunu bilseydi, nasıl davranırdı?

Defalarca yaptığını yapar ve sizin ne kadar cahil, ne kadar geri zekâlı, ne kadar ahmak olduğunuzu uzun uzun, kafanıza vura vura anlatırdı. Çok daha basit hatalarda bile muhatabını acımasızca cehaletle suçlayan İ. Ortaylı, böyle bir konuda cehalet gösterirken çok rahattır. Çünkü kimsenin karşısına geçip buna itiraz etmeyeceğinden adı gibi emindir.

"Hegel salaktır, şarlatandır."[25]

Prof. Dr. İ. Ortaylı ile Prof. Dr. C. Şengör'ün bir televizyonda canlı yayında söylediği budur.

Prof. Dr. C. Şengör ile Prof. Dr. İ. Ortaylı, Hegel konusunda anlaşmazlık içindedir;

Prof. Dr. C. Şengör'e göre Hegel **salaktır**,

Prof. Dr. İ. Ortaylı'ya göre ise Hegel **şarlatandır**.

Yakın zamanda yitirdiğimiz Prof. Dr. Ahmet Cevizci, Felsefe Tarihi kitabında "salak ve şarlatan" Hegel için şöyle yazmıştı:

"G.W.F. Hegel, Alman idealizminin kesinlikle doruk noktasını oluşturur. Aslında onun felsefesinin, sadece Alman idealizminin değil bütün bir felsefe tarihinin birkaç önemli doruk noktasından biri olduğu söylenebilir... Hegel olmadığında, çağımızın büyük ideolojik çatışmalarını da anlayamayız. Onun sadece felsefe alanında değil fakat sosyal teori, tarih ve hukuk alanları başta olmak üzere, modern düşüncenin daha pek çok alanında yoğun bir etkisi olmuştur.

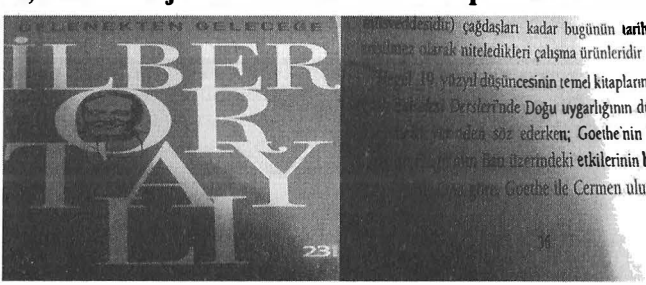
Başka her şey bir yana, tarihsel düşünmenin onunla başladığı söylenebilir. Gerçekten de aklın kendisi de dâhil olmak üzere, bütün felsefî problemleri ve kavramları tarihsel terimlerle anlama yönünde bir çabayla ilk kez Hegel felsefesinde karşılaşırız.[27]"

*

Tuhaf olan şey şudur ki Prof. Dr İ. Ortaylı şarlatan dediği Hegel'in kitabı için "19. Yüzyıl düşüncesinin temel kitaplarından biri" diye söz eder[28].

İ. Ortaylı, Gelenekten Geleceğe kitabında "şarlatan" dediği Hegel'e şöyle atıf yapmaktadır.

2017 yılında Hegel gibi bir düşünürün "şarlatan ya da salak olmadığını" kanıtlamaya çalışmak, benim için kişisel bir trajedidir; ancak trajedinin esas sahibi bu toplumdur.

Bu toplumda, milyonlarca insanın izlediği bir programda, canlı yayında, her yerinden cehalet damlayan böylesi sözler söylemek bir cürettir.

*

Yukarıdaki örnekler rastgele alınmış sıradan örneklerdir, bu örneklerden onlarcasına her gün rastlayabilirsiniz.

Bugün için Türk kültür–sanat-edebiyat dünyasının ortalaması budur.

Ülkemizin kültür-sanat-edebiyat dünyası bir cehalet geçididir.

Verilen örnekler, "köpeksiz köyde değneksiz gezme hâli"dir.

Bu koyu cehaleti ve cehaletin bu cüretini her fırsatta teşhir etmek gerekir.

Bu karanlıktan çıkmak için bu duruma artık bir son vermenin zamanı çoktan gelmiştir.

Kaynaklar

1. Kafka Okur Dergisi, Mayıs-Haziran 2015.

2. http://kalemkahveklavye.com/2015/05/kafkaokur-hakknda-beyanmdr-koray.html

3. http://alilidar.com/index.php/2012/09/tesirsiz-parcalar-156/

4. http://www.edebiyathaber.net/hakarete-ugramis-vasiyetler-selcuk-orhan/

5. http://www.wiki-zero.net/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvWXVzdWZfQXTEsWxnYW4

6. http://www.wiki-zero.net/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvU3RlZmFuX1p3ZWln

7. http://www.stefanzweig.eu/StefanZweig/stefan-zweig-suicide

8. http://www.wiki-zero.net/index.php?q=aHR0cHM6Ly9lbi53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvV2FsdGVyX0JlbmphbWlu

9. http://www.artfulliving.com.tr/edebiyat/ali-lidardan-kisisel-bir-kitapi-i-13005

10. https://www.izgazete.net/belediye/guz-soylesilerinin-konugu-ali-lidar-h10714.html

11. http://www.radikal.com.tr/yazarlar/gunduz-vassaf/demokrasi-ve-emperyalizm-1059114/

12. http://haber.sol.org.tr/yazarlar/taylan-kara/derinimsi-dusunceler-kok-cehaletin-cureti-ve-curetin-cehaleti-gunduz-vassaf

13. Gündüz Vassaf, Cehenneme Övgü, İletişim Yayınevi, 2012, İstanbul, s. 217.

14.Gündüz Vassaf, A.g.e., s. 225.

15. Gündüz Vassaf, A.g.e., s. 232.

16. Hasan Bülent Kahraman, Radikal gazetesi, 10 Haziran 2004.

17. http://www.timeturk.com/tr/makale/fuat-keyman/sol-nerede-oldu.html Sol Nerede öldü, Radikal, 27.02.2010 (Bu yanlış, Radikal Gazetesinin internet erişiminde düzeltilmiştir.)

18. Etyen Mahçupyan, Yeni Binyıl Gazetesi, 9 Ekim 2000.

19. http://www.yenisafak.com/arsiv/2000/kasim/01/g7.html

20. http://arsiv.sabah.com.tr/2000/11/11/z06.html

21.http://haber.sol.org.tr/yazarlar/taylan-kara/kilavuzlar-kargalar-burunlar-ve-etyen-mahcupyan-191900

22. http://www.radikal.com.tr/yazarlar/nuray-mert/bilim-budalaligi-828153/ Radikal Gazetesi, 9 Ekim 2007.

23. http://haber.sol.org.tr/yazarlar/taylan-kara/nuray-mert-kadir-misiroglundan-ne-kadar-uzaktadir-163162

24.http://haber.sol.org.tr/yazarlar/taylan-kara/nuray-mert-icin-bilimsel-yazi-yazma-rehberi-205832

25. https://www.youtube.com/watch?v=81CQ_uLGBkk

26. https://www.youtube.com/watch?v=sVMoa41-gtU

27. Ahmet Cevizci, Felsefe Tarihi, Say Yayınevi, İstanbul, 2009.

28. İlber Ortaylı, Gelenekten Geleceğe, 23. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul, 2017.

ATATÜRKÇÜLER "ATATÜRK GİBİ DÜŞÜNÜYOR MU?" YA DA NORVEÇÇEDE "ATATÜRK GİBİ DÜŞÜNMEK" DEYİMİ VAR MIDIR?

Yıllardır sosyal medya hesaplarında dolaşan bir şehir efsanesi vardır. Söylenen şudur:

"Norveççede 'Atatürk gibi düşünmek' diye bir deyim vardır. Usun (aklın) önde olduğu, duygusallıktan ırak, mantıklı, bilimsel düşünmeye, Atatürk gibi düşünmek diyorlarmış"

Bir başka yazıda bu deyim şöyle açıklanmaktadır:

"Herhangi bir problem karşısında, çözümü imkânsız olduğu düşüncesiyle hemen kestirmeden teslim olma eğiliminde olan, ne yapıp edip bir çözüm üretmek için yaratıcılığını zorlama zahmetine katlanmak istemeyen ruh ve zihin tembeli kişilere söylenir bu söz... Bu tip insanlara derhâl, "Hayır, yanılıyorsun, bu problemin mutlaka bir çözümü olmalı; biraz da Mustafa Kemal gibi düşün" deriz...

*

Bu ifade, zaman zaman İsveççe veya Fince diye değişik çeşitlemelerle tekrar tekrar dolaşıma sokulmaktadır.

Bu iddiayı, yazar Ümit Zileli 30 Mayıs 2002'de Cumhuriyet'teki köşesinde yazmıştır[1]. Sonrasında defalarca tekrar edilmiş ve değişik çeşitleriyle hâlâ sosyal medyada paylaşılmaktadır[2].

*

Norveççede böyle bir deyim gerçekten var mıdır?

Norveççe-İngilizce sözlükte böyle bir deyim geçmemektedir. Norveççe wikipediada böyle bir deyim yoktur. Bu deyimi çağrıştıran bir deyim de yoktur.

Forumlarda ve çeşitli sitelerde rastlanan hiçbir Norveçlinin böyle bir deyimden haberi yoktur[3].

Arkadaşlarımın tanıdığı Norveçliler, böyle bir şeyi ilk defa duyduklarını söylemiştir.

Bu iddia, son olarak mail yoluyla Norveç Büyükelçiliği'ne sorulmuştur. Norveç Büyükelçiliği, bu konuyla ilgili atılan maile "böyle bir deyimin olmadığı" yanıtını vermiştir.

*

Uzatmadan söyleyelim: Norveççede böyle bir deyim yoktur.

Bu iddianın kaynağı, bir işadamından aktarıldığı söylenen bir sözle profesör olarak tanıtılan ancak gerçekte hiçbir akademik titri olmayan bir kişinin kanıtsız rivayetinden ibarettir.

*

Bir ideoloji varlığını sürdürmek için ne kadar çok olguyu görmezden gelir ve ne kadar çok yalana ihtiyaç duyarsa o kadar güçsüz demektedir. Kendini Atatürkçü olarak tanımlayan bir kişi, Atatürk'e saygı duymak için neden bu uydurmaya ihtiyaç duyar?

Bir Atatürkçünün Atatürk'e saygı duyması için neden Atatürk'ün başkaları tarafından onaylanması gerekmektedir?

*

"Atatürkçülük bir cümlede nasıl özetlenir" diye sorulsa her hâlde şu yanıtı vermek gerekir:

"Hayatta en hakiki mürşit ilimdir".

Hani Ali Nesin'in "oldukça basit" bulduğu, bazı liberallerin "pozitivist", bazılarının "despotik" ya da "tekçi" diye eleştirdiği cümle...

Konu, uzun uzun temellendirmeye gerek duyulmayacak denli açıktır:

Cumhuriyetin en önemli referansı Fransız Devrimi ve devrimci-

leri idi. Bu nedenle akılcılık ve aydınlanma gibi kavramlar bu düşüncenin olmazsa olmazıdır. Neyi ne kadar yapıp yapmadıkları bir yana, çıkış noktaları ve atıfta bulundukları şey buydu.

Tarih, akılcılık ve aydınlanmanın öylesine birer aksesuar olmadığını, bunlar atıldığı anda ortada Cumhuriyet namına bir şeyin kalmayacağını büyük bedellerle de olsa doğrulamıştır, hâlen de doğrulamaktadır.

Tarihin şu anında "o acı doğrulama"nın içinde bir yerlerde bulunmaktayız. Cumhuriyetin "uzun intiharı", aydınlanmayı ve aklı bir fazlalık olarak görüp bundan vazgeçtiği ölçüde gerçekleşmiş ve bugün artık geri döndürülemez eşiği çoktan aşmıştır.

Cumhuriyet, aydınlanma ve akıldan taviz verdikçe küçülmüş, güç kaybetmiş ve en sonunda anahtarları sessizce teslim ederek kendi devrimini terk etmiştir.

*

Bir dönem adı ikna odalarıyla anılan, epeyce laik(!) bir profesörün, yıllar önce doçentlik sınavında kendisini sevmeyen jüri başkanının düşüncesinin "Beyti Dost"un (yeni nesil çağdaş (!) tarikatlardan birinin öğretilerinde geçen fizik ötesi varlık) gücüyle değiştiğini iddia ediyordu.

Çeşitli Atatürkçü derneklerin de üst düzey yöneticiliğini yapan bu akademisyenin bu tutumu ile akılcılığın, bilimsel düşüncenin ya da aydınlanmanın ne ilgisi vardır?

Bu akademisyen, Atatürk gibi mi düşünmektedir?

*

Film çekimi için gittiği şehirde Atatürk'e benzeyen oyuncuyu görünce ağlayarak, *"Size ihtiyacımız var paşam. Paşamızı gördüğümüz için çok mutluyuz. Geri döndü işte"* diyerek sarılan Atatürkçüler, Atatürk gibi mi düşünmektedir[4]*?*

Kendisini Atatürkçü olarak tanımlayan ve televizyonlarda bal-

landıra ballandıra "Atatürk ve 19 mucizesi"ni anlatan Cenk Koray, Atatürk gibi mi düşünüyordu?

On yıllarca "Atatürkçülüğün bekçisi" olarak görülen orduda, kaybolan silahı, cin çağırarak ve kerametli horozla arayan general Atatürk gibi mi düşünüyordu[5]?

Bu olayı görüp doğal karşılayanlar Atatürk gibi mi düşünüyordu?

Anıtkabir müzesinde Atatürk'ün siluetini gösterdiğine inanılan bulutların ve dağların fotoğraflarını sergileyerek Atatürk sempatisi yarattığını düşünen akıl, Atatürk gibi mi düşünmektedir?

Anıtkabir'de sergilenen Atatürk silüetleri

Gökyüzündeki Atatürk silueti için festival düzenleyenler Atatürk gibi mi düşünmektedir[6]?

Gökyüzündeki bulutların şeklinden anlamlar çıkarmak nasıl tanımlanabilir?

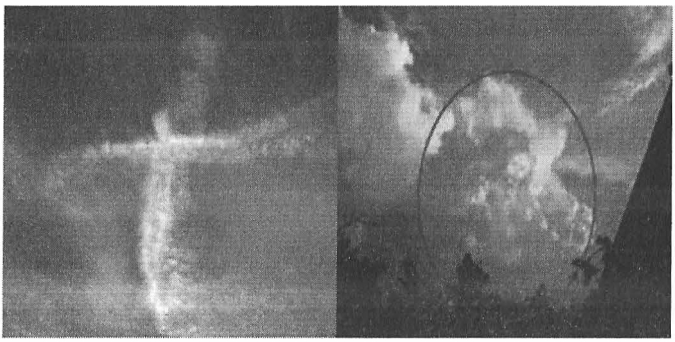
"Antitarikatçı görünümlü" neotarikatçılık" mı?

Bu görüntülerden her yerde bulmak mümkündür ve bunlar her şeye benzetilebilecek, basit açıklamaları olan sıradan doğa olaylarıdır.

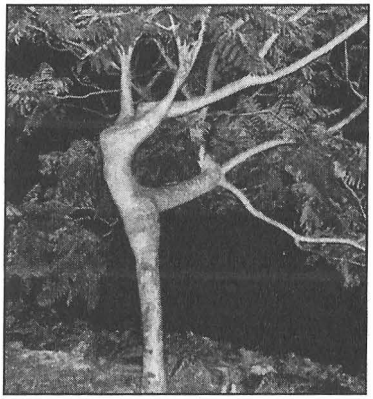

Ardahan'da bir tepenin "Atatürk silüeti"ne benzetilen gölgesi[7]

Adına ne derseniz deyin bu sayılanlar, "hayatta en hakiki mürşit ilimdir" sözünün hançerlenmesidir. Bugün gökyüzündeki bulutta Atatürk görenler, yarın rüyasında şeyh göreceklerdir. Bugün dağda Atatürk silüeti görenler, "meşe ağacında kelime-i şahadet gören" kadroların yedekleridir. **Bulutta Atatürk görenler, dinsel/ sihirsel düşünüşün "laik!" kanadıdır.**

"İsa silueti"ne benzetilen bulutlar[8,9]

Balerine benzetilen ağaç[10]

Namaz kılan insana benzetilen kaya[11]

"Şeyhin mucizeleri"ni görmeye hazır bir toplum vardır şimdi. Kendine bilimi ve aklı kılavuz almış bir düşünceyi savunduklarını iddia edenler, hurafe ve mucize avcılığına el çırparak kendilerinden geçmektedir[12].

Onlar büyüye, hurafeye karşı değildir. Sadece büyünün ve hurafenin içeriğiyle ilgili sorunları vardır. Karşılarsa "Kuran'daki 19 mucizesi"ne karşılardır; "Atatürk ve 19 mucizesi"ne karşı değillerdir.

Akıl dışılığın akılcılığı nasıl teslim aldığının, nasıl yıktığının hazin örnekleridir bunlar.

*

Mistisizmin her türlüsü, her türlü akıl dışı açıklama -Mustafa Kemal'i övenler de dâhil, özellikle de onu övenler dâhil- Cumhuriyetin dayandığını iddia ettiği akılcılığın altını oymaktır.

Kendini Cumhuriyetçi olarak tanımlayanların, bulutlardaki Atatürk silüetlerinden dünyaya, saçma sapan sayı hesaplarından maddeye, mesihçi açıklamalardan somuta dönmeleri, kendi ait oldukları dünyaya, akla, aydınlanmaya ve maddeye dönmeleri, var kalmaları için bir zorunluluktur. **Aksi takdirde ortada "dönecekleri bir madde" kalmayacaktır.**

*

Son derece basit açıklamaları olan, sıradan doğa olaylarında mucize bulan ve dağa düşen bir gölgede Atatürk silueti görenler mi akılcılığı savunacaktır[12]?

Atatürk'e mesih muamelesi yapanlar mı aydınlanmayı savunacaktır?

"New age tarikatçılar" mı bilimi savunacaktır?

"Atatürk ve 19 mucizesi" ve benzeri safsatalara inananlar mı Cumhuriyeti savunacaktır?

Cumhuriyetçiler, Cumhuriyet yıkıcılarına karşı onların düşünme biçimini uygulayarak değil kendi gelenekleri olduğunu iddia ettikleri akıl ve aydınlanma yardımıyla mücadele edebilirler ancak. Akıl karşıtlığına karşı akıl karşıtlığı ile mücadele edilemez.

Cumhuriyetçiler, eğer Cumhuriyeti savunacaklarsa dağda, bayırda, bulutta siluet, tarihlerde 19 mucizeleri aramayı bırakıp kendi düşünce geleneklerine, düşünsel köklerine dönmek zorundadırlar.

Düşünce biçimi, düşüncenin içeriğini de etkiler.

"Atatürk ve 19 mucizesi" gibi bilimdışı yorumlarla Mustafa Kemal'i doğaüstü bir insan gibi göstermek, bulutlarda, dağlarda garip Atatürk silüetleri bulup –uydurup buradan bir sempati ummak akıldışı-bilimdışıdır. Bu mantık dizgesinden Cumhuriyet savunusu değil olsa olsa Cumhuriyet karşıtlığı çıkar, çıkmıştır.

İddia edilen neydi:

"Norveççede 'Atatürk gibi düşünmek' diye bir deyim vardır. Usun (akılın) önde olduğu, duygusallıktan ırak, mantıklı, bilimsel düşünmeye, Atatürk gibi düşünmek diyorlarmış".

"Atatürk gibi düşünmek", eğer yukarıda tanımlandığı gibi ise şunu sormak gerekir:

Norveççeyi ve Norveçlileri bir yana bırakalım; Atatürkçüler Atatürk gibi düşünüyor mu?

Kaynaklar

1.http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/296936/Mustafa_Kemal__Gibi_Dusunmek__.html

2. https://www.aydinlik.com.tr/arsiv/umit-zileli-mustafa-kemal-gibi-dusunmek

3. https://forum.wordreference.com/threads/norwegian-to-be-think-like-ataturk.1260116/

4. https://www.haberler.com/aglatan-ataturk-sevgisi-8214377-haberi/

5. http://www.abcgazetesi.com/hangi-fetocu-general-kislaya-cin-soktu-23811h.htm

6.http://www.ensonhaber.com/damalda-hava-acinca-ataturk-silueti-goruldu-2016-07-14-yorumlari

7. http://www.ensonhaber.com/damalda-hava-acinca-ataturk-silueti-goruldu-2016-07-14.html

8. http://www.rejesus.co.uk/site/module/unexpected_faces/P4/

9. http://wp.jumblejoy.com/32-incredible-clouds-look-like-angels-faces-animals/

10. http://mizah.milliyet.com.tr/Komik-Foto-Resim-balerin-agac-gunun-komikleri-Bak_FotoDetay_3556.htm

11. http://www.uslanmam.com/doga-resimleri/778316-namaz-kilan-insana-benziyor.html

12.http://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/ataturkun-siluetini-izmir-marsi-esliginde-izlediler-1929241/

AY'DAKİ EZAN SESİ
YA DA ZIRVANIZI NASIL ALIRDINIZ?

Ey aptallık bir tek sen ölümsüzsün.
Gramsci

Hiç değişmez bir ilkedir: ciddiye alıp mücadele etmediğin bir saçma, seni kuşatır ve esir alır. Deli saçması diye ciddiye alınmayan ve "üzerinde konuşmaya değmez" diye geçiştirilen zırva yayılır ve etrafa saçılır.

*

Ay'da duyulan ezan

- Astronot Neil Armstrong, Ay'da ezan sesi duyup Müslüman olmuştur.

- Kaptan Cousteau, denizlerin birbiriyle karışmamasını Kur'an-ı Kerim'de okuyunca Müslüman olmuştur.

Bu ülkede Neil Armstrong'un Ay'da ezan sesi duyup Müslüman olduğuna inanan milyonlar yaşamaktadır. N. Armstrong'un, Ay'da ezan sesi duymadığını, Müslüman olmadığını, bunun bir dedikodu olduğunu defalarca açıklamasına rağmen bu böyledir [1-3].

Ünlü denizbilimci Jacques Cousteau'nun gerçekten Müslüman olduğuna hâlâ inanan üniversite mezunu insanlar vardır. İddiaya göre J. Cousteau, bazı deniz sularının birbiriyle karışmadığını keşfettikten sonra bu olayın Kuran-ı Kerim'in Rahman Suresi'nde geçtiğini öğrenince Müslüman olmuştur.

Birinci yüzyılda Gaius Plinius Secundus'un yazdığı "Naturalis Historiae" kitabında şunlar yazar:

"...Kendisi daha ağır olan deniz suyu, kendisinden daha hafif olan tatlı suyu üzerinde taşır. Dolayısıyla tatlı su, deniz suyundan hafif olduğu için deniz suyuna karışmaz ve denizin üzerinde yüzer."

Bu olayın Antik çağlardan beri bilinen ve kayıtlara geçen bir olay olduğu, 1. yüzyılda yazılmış kitapta bile yazılı olduğu gerçeğini bir kenara bırakalım[4]. Tıpkı N. Armstrong gibi J. Cousteau'nun bu iddiayı defalarca yalanlaması da bu yalanı yok etmeye yetmez[5].

"Deli saçması" diyerek ciddiye almadıklarınız, üzerinde konuşmaya bile değer görmediğiniz zırvalıklar, milyonlarca insanın gerçeklik algısını oluşturmaktadır.

N. Armstrong'un ve J. Cousteau'nun yalanlamalarını ortaya koyarak bu yalanlara inanan 3-5 kişiyi belki ikna edebilirsiniz.

Ancak safsata her zaman bu kadar açık, bu kadar saf hâlde midir? Akıl dışılık sırf bunlardan mı ibarettir?

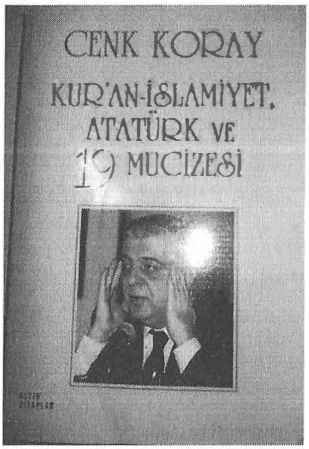
Mesela Karaman'da 45 çocuğun uğradığı tecavüz olayını "çok da büyütmemek gerektiğini" söyleyen, pedofilinin nedeninin "iktidar istenci" olduğunu söyleyerek bu iğrenç suçu küçülten, herkese yayarak muğlaklaştıran mantığı alkışlayanları nasıl ikna edebilirsiniz? Şu topluma bakarak böylesine korkunç ve dolaysız şiddet karşısında, iktidar diye "imla işaretlerinin iktidarı"nı ya da "ışık hızı sabiti"ni gören bir postmoderni nasıl ikna edebilirsiniz?

*

Zırvanızı "dinli" mi alırdınız "dinsiz" mi?

Akıl dışılık bu topluma bizzat tepeden dayatılmıştır, hadi liberallerin çok sevdiği kavram setinden tadımlık alalım: "tepeden indirilmiştir". Akıl dışılık hem de öyle "dinciler" tarafından değil "pek laik cumhuriyet"in organlarınca sistematik olarak pompalanmıştır. Kendisini Atatürkçü olarak tanımlayan Cenk Koray televizyonlarda ballandıra ballandıra "Atatürk ve 19 mucizesi"ni anlatıyor, bununla ilgili kitap yazıyordu[6].

"Atatürk ve 19 mucizesi", silahlı kuvvetlerin dergisine bile girmiştir. Bu yazıyı yazarken kışlada kaybolan silahı, cin çağırarak ve kerametli horozla arayan tuğgeneralin haberi vardı[7].

Anıtkabir müzesinde Atatürk'ün siluetini gösterdiğine inanılan bulutların ve dağların fotoğrafları hâlâ sergilenmektedir.

İçinde Allah yazan ağaçları, domatesleri, meyveleri Barış Manço bu ülkenin resmi televizyonunda huşu içinde gösterirken iktidarda Refah Partisi ya da AKP yoktu.

Bu örnekler sayfalarca çoğaltılabilir. Bu ülkede 2018 yılında kendisini laik ve Atatürkçü olarak tanımlayan ve "Norveççe'de Atatürk gibi düşünmek" diye bir deyim olduğuna inanan binlerce insan vardır.

Böyle bir safsataya inanan kişi, minicik bir şüphe bile duysa ve araştırsa bunun açıkça bir yalan olduğunu iki dakikada görebilirdi. Bu saçmalık, "Shakespeare aslında Şeyh Pir'dir" önermesinden daha mı bilimseldir?

Bilmem ne hocaefendi tarikatı tu kaka da "evrene kuantum mesajlar gönderen" "new age" dernek-tarikatlar çok mu bilimseldir?

Türbelere çaput bağlayıp dilek dilemek zırvalık da astrolojiye, tarot falına, başak burcuna inanmak, bundan daha mı az zırvadır?

Bulutta, dağda, bayırda Atatürk silueti görüp bunu ilahi bir alamet sayan zihin, Ay'da ezan sesi duyan astronottan daha mı bilimsel bir zihindir?

Gökteki bulutta, dağda, bayırda Atatürk silueti gören Atatürkçüye söylenecek şeyi Mustafa Kemal yıllar önce söylemiştir zaten: Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir.

*

Zırvalık kardeşliği

Bunları niçin yazıyoruz? Bu yazının amacı çeşitli çevrelerde inanılan zırvalıklardan çeşitlemeler sunmak değildir.

Yaşayarak öğrenmek, öğrenmenin en pahalı yoludur. Her aşamasını bizzat yaşaması, bu topluma büyük bedellere mal olsa da, şunu net olarak ortaya koymak gerekir: **"yarım akıl", "yarım aydınlanma" olmaz.**

"Biraz akılcılık olsun ama çok da fazla olmasın" zihniyeti, "safsata olsun ama güdebileceğimiz kadar olsun" mantığı ile gelinecek yer burasıdır.

Bir tarafı aydınlanma yancısı, diğer tarafı safsatayla dolu bir bilinçte, önünde sonunda safsata galip gelecektir.

Böyle kompartımanlı bilinçlerde safsata ve zırva, bir başlayınca kendisini yayar, çürütür ve bilincin her yerini ele geçirir.

*

Bir "düşünme düzeneği" olarak zırva

Zırva, sadece bir "düşünce nesnesi" değil aynı zamanda bir "düşünme düzeneği"dir. Bugün "senin zırvana" inanan, yarın kontrolünden çıkar ve "başkasının zırvasına" inanır. Onu zırvaya alıştıranların, toplum başkasının zırvasına inanmaya başladığında, "vay zırvaya inanıyorlar" diye şikâyet etmeye hakkı yoktur.

Bütün zırvalıklar kardeştir. Birbiriyle ne kadar ilgisiz görünürse görünsün, zırvalıklar, bilinçte aynı yere yerleşir.

*

Hasip Akgül'ün **Albayım** adlı romanının sonunda çarpıcı bir sahne vardır. Bir kasabada belirli bir zamanda kayaların gölgesinden Atatürk silueti oluştuğu iddiasıyla "Dağa Düşen Büyük Gölge Festivali" kutlanmaktadır. Ancak bu kez havanın kapalı olması nedeniyle gölge görünmez. Bunun üzerine festival için toplanan kitle, beyaz postunda Arapça Allah sözcüğüne benzeyen siyah lekesi olan koyuna yönelir[8]. Atatürk'ün gölgesiyle coşamayan kitle, koyunun üzerindeki yazıyla coşar.

Masum zırvaların ne zararı var ki!

Bulutta Atatürk silueti gören, kolayca karpuzun ortasında Arapça yazı da görebilir. Buluttaki siluetten keramet çıkaran kişinin zihni ile karpuzdaki yazıda mucize gören kişinin zihni arasında hiçbir fark yoktur.

Pedofilinin nedeni "iktidar istenci" ise depremlerin nedeni "içki içen ateyizler", şizofreninin nedeni cinler olabilir.

"Norveççe'de Atatürk gibi düşünmek diye bir deyim var" safsatasına inanan bir insan tipi yaratırsan, o insanların yarın "Ay'da ezan sesi duyan N. Armstrong" yalanına inanmasına engel olamazsın.

Ne kadar masum görünürse görünsün zararsız zırva yoktur. Hiçbir zararı yoksa bile insan zihnini potansiyel zırvalara alıştırmasından dolayı bütün zırvalar zararlıdır.

*

Akıl, akıl, daha çok akıl

Aydınlanma, "onların" mitlerini çıkarıp yerine "kendi" mitlerini koymak değildir. Eğer bir cümlede söylenecekse aydınlanma, o mitlerin tamamını ortadan kaldırmak, aklı mite muhtaç etmemektir. Sen kendi mitin için bir yer açtığında, ertesi gün o yerde bir başkasının mitini görürsün.

Bu toplumda gereğinden fazla akılcılık var da bu gördüklerimiz bunun yan ürünleri değildir. **Bu ülkede gördüklerimiz, "akılcılığın" değil "akıl dışılığın" ürünleridir. Bu ülkede "az akıl", "çokça akıl dışılık" vardır.** Daha fazla akla muhtacız.

Şu anda **bu ülkede "aklın zararları"ndan söz etmek, elektriği olmayan bir köyde televizyon izlemenin göze verdiği zarardan söz etmekle aynıdır.** Bu manzarada "akılcılık ya da aydınlanma eleştirisi" içeriğinin her sözcüğü doğru olsa bile başka bir zamana, başka bir bağlama ait bir eleştiridir. Bu akıl dışılık kuşatmasından akıl karşıtlığı ile değil, en bilindik hâliyle aydınlanma düşüncesi ve akılcılık yoluyla mücadele edilebilir.

Milyonlarca insanın izlediği programlarda "üvey kayınvalidemin eniştesi bana helal midir?" düzeyindeki sorular ciddiye alınmak zorundadır. Ancak saçmalık, zırvalık ve safsata kesinlikle "üvey kayınvalidemin eniştesi" ile sınırlı değildir. Bütün zırvalar kardeştir.

Zırvalar ciddiye alınmalıdır. Çünkü ciddiye almadığınız her saçmalık, sizi kuşatır. Bugün olduğu gibi...

Kaynaklar

1. https://wikiislam.net/wiki/Neil_Armstrong_(Conversion_to_Islam)

2.https://www.yenisafak.com/yazarlar/alimuratguven/hanimlar-beyler-neil-armstrongun-cenazesi-ohiodaki-hangi-camiden-kaldirildi-acaba-33958

3. https://en.wikipedia.org/wiki/Neil_Armstrong

4. http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.02.0137%3Abook%3D2%3Achapter%3D106 Gaius Plinius Secundus (M.S. 23-79), Naturalis Historiae II, CVI 224

5. https://wikiislam.net/wiki/Jacques_Cousteau_(Conversion_to_Islam)

6. Cenk Koray, Kuran-İslamiyet, Atatürk ve 19 Mucizesi, Altın Kitaplar.

7. http://www.abcgazetesi.com/hangi-fetocu-general-kislaya-cin-soktu-23811h.htm

8. Albayım, Hasip Akgül, Ayrıntı Yayınları 2016.

MİSTİSİZMİN VE AKILDIŞILIĞIN YÜCELTİLMESİ: HASAN ALİ TOPTAŞ

İnsana karşı girişilen en kötü şiddet eylemi,
aklın küçük düşürülmesidir.
Elsa Morante[1]

Türkiye'de iri harflerle, çok iddialı cümlelerle topluma pazarlanan, sağdan sola bütün kültür-sanat mecralarında sürekli olarak okurun bilincine pompalanan kitaplar ve yazarlar vardır.

*

Pazarlama dili ve edebiyatı

-21. yüzyıla kalacak birkaç yazardan birisi...

-Doğu'nun Kafkası...

-Kusursuz bir dil işçiliği, alt ve üst katmanlarıyla büyük bir bilinç...

-Yüzyılın son çeyreğindeki Türk edebiyatının birkaç kilometre taşından biri...

-Ödün vermez bir biçim ustası; 20. yüzyıl edebiyatının vardığı çizginin en uç noktası...

Prof. Dr. Yıldız Ecevit, yazar Hasan Ali Toptaş için çeşitli yerlerde "bu sloganları" kullanmıştır.

Bu sloganlar, içeriğinden bağımsız olarak her şeyden önce **pazarlama dili**dir; bir yazarı tanımlamaktan çok bir metayı pazarlamak için kullanılan **reklam dili**dir.

Okuru, daha kitabı okumadan güdüleyen, daha en baştan kitapta

keramet aramaya iten akıl köreltici ifadelerdir.

H. A. Toptaş, Forbes Dergisi'ne göre 2016 yılında en çok kazanan yazarlar arasında 12. sıradadır; kitapları yüz bin adet satmış, cirosu iki milyonu geçmiştir[2]. Karşımızda çok satan ya da çok okunan, sağdan sola bütün kültür sanat mecralarında okura önerilen, neredeyse hakkında çıkmış bütün yazılarda övülen, kitapları üzerine tezler yazılan bir yazar vardır.

"Bu kadar övülüyorsa demek ki iyi yazıyordur," ya da "Koskoca profesör böyle diyorsa demek ki iyi bir şeydir," diye güdülendiğinizde okuduğunuz metnin ne olduğunu analiz etmeniz olanaksızdır. Bu metinlerin gerçekten ne olduğunu anlamak için her şeyden önce hemen her kanaldan topluma sistematik olarak pompalanan bu sloganlardan sıyrılmak gerekir.

Bu güdülenmeden ve piyasanın okura dayattığı bu "zorunlu seçim"den kendimizi sıyırarak H. A. Toptaş'ın metinlerini ele alalım. H. A. Toptaş'ın metinleri ne anlatmaktadır?

*

Okurun hipnotize olma hakkı

Hasan Ali Toptaş'ın Balkon adlı öyküsü şu cümleyle başlar:

"Boyunlarında lastik sapan taşıyan düşsel çocukların ıslıklarına yakalanmış ölü bir kuşluk vakti, balkonda oturuyorduk.[3]*"*

Nasıl bir kuşluk vakti?

"Boyunlarında lastik sapan taşıyan düşsel çocukların ıslıklarına yakalanmış ölü bir kuşluk vakti..."

Burada bir imge yığını var; ancak bu yığındaki imgelerin birbiriyle herhangi bir ilişkisi, ortak bir yönü ya da belirli bir yönü yoktur. Sadece aynı cümlede ardışık olarak yan yana öylece dururlar.

Bunca abartılı dolayımla kurulan yan cümlenin sonunda ne oluyor peki?: "Balkonda oturuyorduk" temel cümlesine varıyoruz. Cümle, zihnimizde ne bir resme ne de bir anlama dönüşebiliyor.

H. A. Toptaş'tan bir diğer alıntı:

"Belki de, atış menzilinin ötesinde düşler kuran ve arkadaşlarıyla değil de düşleriyle birlikte yürüyen trompetçi bir askerin kirpik kırpımıydı zaman.[3]*"*

Zaman neydi? Yanıt:

"Atış menzilinin ötesinde düşler kuran ve arkadaşlarıyla değil de düşleriyle birlikte yürüyen trompetçi bir askerin kirpik kırpımıydı."

Türkçede kirpiğin değil, gözün kırpıldığını bir kenara koyarsak, imgesel dili okurun kafasına bu şekilde boca ettiğinizde yaratacağınız tek şey **HİPNOZ**dur.

"Evimiz tıpkı bir şarkı gibi, içindeki eşyalarla birlikte püfür püfür dalgalanıyordu o böyle yapınca. Hatta, çeşitli zangırtılardan oluşan, her yanı rengârenk halılarla kaplı acayip bir kuş suretine bürünerek hızla havalanıyordu da, çok uzaklara gidip bir an için bilinmeyen âlemlerde geziniyordu sanki.[4]*"*

"Her yanı rengârenk halılarla kaplı acayip bir kuş suretine bürünerek hızla havalanan ev" ne demektir? Süslü, ağdalı bir şiirsel dil için anlamın, hatta zihinde oluşacak son resmin feda edildiğini görüyoruz.

*

Başka bir alıntı:

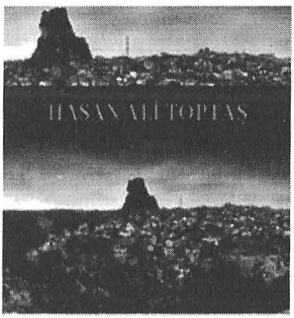
"Üstelik, rengi başka bahçelerin ruhuna kök salmış gizli bir gülün, öteki güllerin duruşlarında kuruyan yokluğuna bir başkasının elleriyle sessizce su verircesine yapacaktı bunu. Ya da, şimdiki zamanın içinde boy gösteren yarı uykulu bir geleceği, sargıların şekline bürünmüş yumuşak dille usul usul okşarcasına...[5]*"*

Eğretileme ve imge yığını bittiğinde kimin, neyi, nerede, nasıl yapacağı hakkında ne bir resim ne de bir anlam oluşuyor zihnimizde.

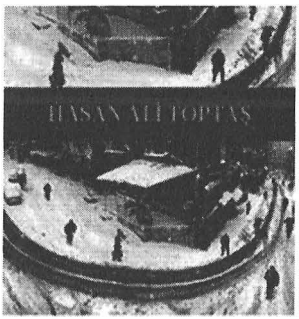
"Rengi başka bahçelerin ruhuna kök salmış gizli bir gül" nasıl bir güldür? Neyi temsil eder? "Öteki güllerin duruşlarında kuruyan

yokluğa" nasıl su verilir? Burada tam olarak ne oluyor, hiçbir fikrimiz yok. "Sargıların şekline bürünmüş yumuşak dil" nedir? Bu dille "yarı uykulu gelecek" nasıl "usul usul" okşanır?

H. A. Toptaş metinlerinde bu tür örneklere bolca rastlanır.

Bin Hüzünlü Haz

Uykuların Doğusu

*

Sorgulamayın, büyülenin!

"Yazar burada ne diyor?" ya da "Bu cümlelerin anlamı nedir?" diye boşuna kafanızı yormayın. Üzerinde ne kadar düşünürseniz düşünün bir yararı olmayacaktır. Çünkü bu tür cümleleri çözümleme, inceleme ya da anlama olanağımız yok.

Akıl ile bu cümleler karşısında yapacağımız bir şey yok.

Bu yargı, bir yakıştırma ya da bir kötüleme değil, H. A. Toptaş'ı "yüzyılın son çeyreğindeki Türk edebiyatının birkaç kilometre taşından biri" , "20. yüzyıl edebiyatının vardığı çizginin en uç noktası" olarak tanımlayan Yıldız Ecevit'in iddiasıdır.

Prof. Dr. Yıldız Ecevit H. A. Toptaş'ın romanı için şöyle der:

"Görecelik, belirsizlik ve olasılık gibi kavramlarla çizilen yeni gerçekliği kurmaca düzleme taşıyan edebiyat ürünleri, uyumdan çok uyumsuzluğu yansıtırlar; heterojen bir yapıları vardır; onları tek bir anlam çerçevesinde dizginlemek olanaksızdır; her yöne çekilebilen açık yapıtlardır bunlar; çözümlenemezler; Derrida'nın dediği gibi, aporia'da düğümlenirler.[6]"

Aporia felsefe sözlüğünde şöyle açıklanmaktadır: Bir araya getirildiklerinde tutarsızlık arz eden bir grup önermenin yarattığı zihinsel karışıklık, bilişsel karmaşa hâli[7].

*

Bu metinleri nasıl incelemeliyiz ya da değerlendirmeliyiz? Y. Ecevit'e göre bu metinleri çözümleyemiyoruz.

Çözümlenemiyor, çözümlenemediğinden bir analiz yapamıyoruz.

Çözümleyemediğimiz ve analiz edemediğimizden eleştirme olanağımız da yok.

Bu, aklın iptalini talep etmektir.

Y. Ecevit, "aporiada düğümlenmiş" derken kastettiği şeyi açıklama zahmetine girmez.

O kadar büyük metinler ki anlam veremiyorsunuz!

Anlam veremiyorsunuz çünkü bu metinler büyük metinler!

Y. Ecevit, böylece okuru bir totolojiye mahkûm eder.

Y. Ecevit'in yaptığı şey, bu metinlere kutsal metin muamelesi yapmaktır. Bu mantık, bütünüyle mit yaratmaya hizmet eder. Y. Ecevit'in bu yaklaşımı logosa değil, mitosa sırtını dayar.

Böylelikle eleştirel akıl yasaklanır. H. A. Toptaş'ın metinlerini, okurun ya da eleştirmenin eleştirel referanslarını geçersizleştiren bir yere koyar.

Anlam arayamıyorsunuz.

Herhangi bir yöntemle analiz edemiyorsunuz. Hiçbir şekilde sorgulayamıyorsunuz.

Sadece kendi kendini oluşturan, referansı yine kendisi olan, "kendinden menkul" metinlerdir bunlar.

*

Özne yok, sadece metin var!

Prof. Dr. Y. Ecevit, H. A. Toptaş'ın *Bin Hüzünlü Haz* kitabı için şu yorumu yapar:

"*Anlatıda özgür bir birey gibi davranan tek güçlü roman kişisi ise, özde metnin kendisidir. Birbirlerine dönüşüp duran roman kişileri, sonunda bu güçlü odağın çekimine girerler, edebiyatın kendisine, metne dönüşürler.*[8]"

Özne artık metnin kendisidir.

Yine *Bin Hüzünlü Haz* kitabında şöyle bir ifade vardır:

"*Aslında hiçbir zaman hiçbir yere gidilmiyor da yalnızca gidilmiş gibi olunuyor. Ancak kelimelerle gidiliyor ya da kalınacaksa kelimelerle kalınıyor, kelimelerle yaşanıyor, kelimelerle gülünüyor, kelimelerle ağlanıyor ve sonunda gene kelimelerle kös kös geri dönülüyor.*[9]"

Bu dünya sadece kelimelerden mi oluşuyor? Bu doğru mu? Gerçeklik dediğimiz şey sadece kelimeler mi?

Edebiyatın merkezine metnin konulması ve öznenin kovulmasıdır bu.

İnsan yok, toplum yok, birey yok, hayat yok. Ne var peki? Metin var!

"Öznenin ölümü" postmodern felsefenin en bilindik klişelerinden biridir.

Öznenin yerine bir sürü şey koyarlar: dil, yapı, metin vs.

Akıl düzleminde bu metinlere yaklaşamıyoruz. Peki, bu metinler

karşısında okur ne yapabilir? Okurun bu metinler karşısında tek bir seçeneği vardır:

HİPNOZ OLMA hakkı! Bu metinlerden bol bol büyülenebilirler.

Bu TAM TAMINA MİSTİSİZMDİR.

Okura biçilen bu rol ile bilmem ne tarikatının müridine biçilen rol arasında hiçbir fark yoktur. Bu metni okuduğunuzda sizden beklenen şeyle, kutsal bir ayet karşısında o dinin inananından beklenen şey aynıdır: Aklınızın iptali!

Sunulan dünya, belirsiz, mistik, obsküranist (bilmesinlercilik), akıl dışı, gerçekliğin ve gerçeklik duygusunun küçümsendiği bir dünyadır.

*

Ayşe Güren'in, "Ulvi HAT Sanatında Akıl Ne Yana, Aydınlanma Ne Yana Düşer?" (10 EK 1) ve "Kuşlar Yasına Gider: Acemiliklerle Dolu Bir Roman" (11 EK 2) başlıklı iki yazısı, Hasan Ali Toptaş felsefesi, dili ve edebiyatını aydınlatacak önemli bilgiler içermektedir. İkinci yazıda(11), "duru bir Türkçe" diye pazarlanan Toptaş kitaplarında, Türkçe ve anlama ilişkin sorunlarla ilgili pek çok örnek bulunmaktadır. Bundan sonraki alıntılar, bu iki yazıdandır. Bu yazılar kitabın sonundaki ekler bölümünde okunabilir.

*

Yaşasın akıldışılık, kahrolsun akıl!

Gölgesizler romanının İngilizce çevirisi şu şekilde tanıtılmaktadır:

"İslam mistisizminin edebi başarılarıyla zenginleştirilmiş Doğulu bir Kafka.(12)"

H. A. Toptaş hakkında yazılan bir tezde şöyle bir yorum yapılır:

"*Hasan Ali Toptaş romanlarındaki belirsizlik mefhumu, tasav-*

vuftaki, "âlemin bir gölge ve hayalden ibaret olduğu" görüşüyle örtüşür vaziyettedir. Yine, tasavvuftaki sezginin önemi, Toptaş metinlerinin de başat özelliklerindendir. Okurun sezgisi, Toptaş metinlerini anlamlandırmada temel unsurlardandır. Her şeyin belirsizleştiği, örtük metinlerin gizemini çözmek için okurun dikkati ve sezgisi sürekli uyanık olmalıdır. Bu, tıpkı tasavvuftaki nefisten arınma mücadelesine benzemektedir.[13]"

*

H. A. Toptaş'ın yazın dünyasında "yazı cinleri", "upuzun kuyruklu akıl şeytanları", "melekler", "harf melekleri", "edebiyat tanrısı" gibi kavramlar çok sık geçer.

H. A. Toptaş için "*sezmek, bilmekten iyidir*". Toptaş'a göre "*akıldan uzak durmak ve fazla sokulmamak lâzımdır.*[14]"

"Akıl engelini aşmak", "akıl ipiyle bağlanmak", "bilgiyle kirlenmek" vb. ifadeler H. A. Toptaş'ın, metinlerini açıklamak için kullandığı kavramlardır.

Belirsizlik, bilgisizlik, plansızlık, H. A. Toptaş sanatında ağırlıklı yer tutar ve değerleri pozitiftir. Akıl, bilgi ve bilimin değeri ise negatiftir.

H. A. Toptaş bunu şöyle açıklar:

"*...hakikat diye bir şey varsa ona en çok yaklaşabilenler delilerle çocuklardır. Masumiyetlerini kaybetmemişlerdir çünkü, bilgiyle kirlenmemiş, kendilerini kendilerine akıl ipiyle bağlamamışlardır... Bazen de çocuklar ve deliler öteki insanları afallatacak kadar güzel sözler söylerler. Akıl gözeneklerini bilgi tıkamamıştır çünkü, hayat onların ağzından daha rahat konuşur.*[15]"

*

Gölgesizler, *Kayıp Hayaller Kitabı* ya da *Kuşlar Yasına Gider* gibi köy romanlarını da andıran kitaplarını, gerçek köy romanlarından ayıran şudur: Toptaş, öyküler, rivayetler, dedikodular ve söy-

lenceler için ya da onların arasında karakter, tip yaratır. O yüzden çoğu kez diyaloglar, olaylar gerçeklikten uzak, abestir. Kişiler, kendilerinden beklenmeyecek büyük laflar ederler, olaylar alır başını gider. Yani asıl kahraman öykü ve içindeki öykücüklerdir. Kişiler öykülerin içindeki gölgelerdir. Gerçek köy romanları yazarları, insan hikâyeleri anlatır. İnsanla birlikte, köy söylenceleri, dedikoduları da gelir. Köy romanları yazarları o insanların çektiği çile düzelsin diye, zorlukları sergilemeye çalışırlar (örneğin Çukurova'da pamuk tarlalarında çalışma zahmeti). Toptaş ise cinlerin, şeytanların, dedikoduların içinde insanları olduğu gibi bırakır. Daha doğrusu bu onu hiç ilgilendirmez. Kişiler öykü için vardır, her şey öykü güzel olsun diyedir[11].

Bu yazıyı sayfalarca uzatmak mümkündür ve her bir argümanın detayları vardır.

*

Özetle **Hasan Ali Toptaş, AKILDIŞILIĞI, BİLGİSİZLİĞİ VE MİSTİSİZMİ YÜCELTEN, AKLI KÜÇÜMSEYEN BİR ROMANCIDIR.**

Hasan Ali Toptaş, akıl ve aydınlanmayı sahiplenen bir hareketin/düşüncenin sahipleneceği en son yazarlardan biridir.

*

Edebiyatta bir şeyi anlatmanın birçok yolu vardır: Kafka'nınki ile Proust'unki birbirine benzemez. İonesco ile Brecht bambaşka teknikler kullanır. Edebiyatta biçim denemeleri gereklidir. Bir temayı 2018'de, daha önce rastlanmayan bir teknikle anlatırsanız siz de edebiyatta bir yenilik yapmış olursunuz. Ancak bir şeyi gözden kaçırmamak gerekir. Klasiği, avangardı, toplumcu gerçekçisi, absürtü vb.; bunların çok önemli bir ortak noktası vardır:

Anlam!

Anlamı yıkmak için yazılan bir eserde dahi bir anlam vardır.

Edebiyatın sınırlarında dolaşan, marjinal kabul edilenlerin dahi bir anlam kaygısı vardır. Ionesco'nun anlatmak istediği bir şey vardır; Beckett *Godot'yu Beklerken*'i laf olsun diye yazmamıştır. Bu yazarların bir derdi vardır.

Postmodern anlayışta işte bu arayış küçümsenir.

*

Anlamdan vazgeçmek, insanı sıfırlamaktır. **Anlam en kısa tanımıyla "fark"tır.**

Bir masayla zürafanın farkı... Eşinizle/sevgilinizle diğer kadınların ya da erkeklerin farkı...

Bir kavramın ya da nesnenin anlamı, onu çevresindeki dünyadan ayırıp incelediğimizde benzerlerinde olmayıp onda olan şeydir. Bir masa, bir zürafa değildir. Üzerinde yemek yediğimiz bu dört ayaklı nesnenin zürafa olmadığını, değişik dillerde değişik sözcüklerle adlandırılsa da masa olduğunu ve aynı nesneyi gösterdiğini biliriz. Bir masayı göstererek söylenen "bu bir masadır" önermesiyle "bu bir zürafadır" önermesi birbirinin aynısı değildir. Bu nesne için ilki doğru ikincisi yanlıştır. Bir masayı göstererek söylenen "bu bir masadır" veya "bu bir zürafadır" önermelerini, bilgi değeri bakımından eşdeğer bulursak hiçbir kavramın/varlığın/nesnenin diğerinden farkı olmaz.

Her şeyin birbiriyle aynı olduğu bir dünyada anlam yaratılamaz.

*

Y. Ecevit, postmodern metinlerle ilgili şöyle yazar:

Palyaçoyla prensin, katille maktulün eşit koşullarda soluk aldığı bu tür postmodern metinlerde "katil de maktul de haklıdır.[16]"

Postmodern edebiyatın bu bayağı klişesi, anlamın reddi, insanın anlam dünyasının sıfırlanmasıdır.

Katil, birini öldürendir; maktul, katilin öldürdüğü kişidir. Eğer

katil ile maktul eşit derecede haklıysa katil ile maktulün farkı nedir? Ölen de öldüren de haklı ise etik diye bir şeyden söz edemezsiniz. Değerler dünyası, anlamın üzerinde yükselir.

Eğer katil de maktul de haklılık bakımından birbirine eşitse, değerler dünyasının dayandığı anlam zeminini yitirir.

Bu anlayış, insanı sıfırlamaktır. İnsan türünün bugüne dek oluşturduğu değerler sistemini, yüz binlerce yılda üst üste koyarak geliştirdiği bütün birikimi hiçleştirmektir.

*

Aklın bu kadar aşağılandığı ve ayaklar altına alındığı bu "yeni Orta Çağ" düzeninde, edebiyatta ve felsefede bizlere akılsızlığı öven ve önerenler "yeni Orta Çağ"ın birer parçası ve üreticisidir.

*

Bu toplumda bugün rahatsız olduğunuz hemen her şey, "çok akıldan" değil "az akıldan" bu hâldedir. Bu toplumda akıl değil akılsızlık hâkimdir. Aklı savunmak, insan türünün yüz binlerce yıllık kültürel birikimini ve toplumu savunmaktır. İnsan aklını küçümsemek insanı kötürümleştirmektir. İnsana karşı en acımasız şiddet eylemi, aklın küçük düşürülmesidir.

Kaynaklar

1. Elsa Morante, Ve Tarih Devam Ediyor, Can Yayınları, 2009, İstanbul.

2.https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/forbesa-gore-en-cok-kazanan-turk-yazarlar,t1cZyEZrUEKd4e0tKQoeig

3. Hasan Ali Toptaş, Ölü Zaman Gezginleri, Çankaya Belediyesi Yayınları, 1993, Ankara.
**Everest Yayınlarının 2017'de çıkardığı baskıda bu cümle: "Bir kuşluk vakti, balkonda oturuyorduk" şeklinde değiştirilmiştir. (Hasan Ali Toptaş, Ölü Zaman Gezginleri, Evrensel Yayınları, 2017, İstanbul, s. 9.)*

4. Hasan Ali Toptaş, Uykuların Doğusu, Everest Yayınları, Aralık 2016, İstanbul, s.100.

5.Hasan Ali Toptaş, Bin Hüzünlü Haz, Everest Yayınları, 2017, İstanbul, s.23-24.

6.Yıldız Ecevit, Türk Romanında Postmodernist Açılımlar, İletişim Yayınları, 10.baskı, 2016, İstanbul, s.175.

7. Ahmet Cevizci, Felsefe Sözlüğü, Paradigma Yayıncılık, 2005, İstanbul, s. 135.

8. Yıldız Ecevit, age, s. 183.

9. Hasan Ali Toptaş, Bin Hüzünlü Haz, Everest Yayınları, 2017, İstanbul, s. 40.

10.https://www.taylankara.com/yazilar/hasan-ali%CC%87-topta%C5%9F-edebi%CC%87yati-2-ulvi%CC%87-hat-sanatinda-akil-ne-yana-aydinlanma-ne-yana-d%C3%BC%C5%9Fer

(EK 1)

11.https://www.taylankara.com/yazilar/ku%C5%9Flar-yasina-gi%CC%87der-acemi%CC%87li%CC%87klerle-dolu-bi%CC%87r-roman (EK 3)

12.https://www.bloomsbury.com/uk/shadowless-9781408850824/

13. Elif Türker, Hasan Ali Toptaş Romanlarında "Belirsizliğin Bilgeliği": Bir Okuma Önerisi, Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009. http://repository.bilkent.edu.tr/bitstream/handle/11693/14892/0003842.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

14. Hasan Ali Toptaş, Başlarken Yalnızsın Bitirdiğinde Daha da Yalnız, Everest Yayınları, 2017, İstanbul, s.100-101

15. Hasan Ali Toptaş, Başlarken Yalnızsın Bitirdiğinde Dahada Yalnız, Everest Yayınları, 2017, İstanbul, s.286-287.

16. Yıldız Ecevit, age, s. 135.

ORHAN PAMUK "ELEŞTİREMEMESİ", ELEŞTİRİNİN YASAKLANMASI VE "YÜCELTMEN"LER

Dünyada büyüklüğü artık tartışılmayan yazarlar hakkında birçok olumsuz eleştiri bulabilirsiniz. M. Proust sıkıcı olmakla eleştirilir, kahramanın uykuya dalışını 30 sayfa anlatır. F. Kafka bazılarınca bunaltıcı bulunur. J. Joyce'da bir yığın tuhaf bilmece vardır. V. Hugo Sefiller'i uzattıkça uzatmıştır; 80 sayfa Waterloo savaşını anlatmasa da romandan fazla bir şey eksilmezdi. Dünya edebiyatının köşe taşları sayılabilecek yazarlar hakkında birçok eleştiri metni vardır, hepsi hâlen tartışmaya açıktır.

*

Put yazarlar

Ancak Türkiye'de piyasa edebiyatının yazarları hakkında ana akım kültür-sanat organlarında tek bir satır olumsuz eleştiri bulamazsınız. Roman sanatının en temel ölçütlerini bile mumla arayacağınız bir yığın kitap hakkında piyasa edebiyatı/edebiyat piyasasının aygıtlarında **tek bir cümle** bile olumsuz eleştiri yer almaz.

Bu konuda verilebilecek örneklerin en başında Orhan Pamuk gelmektedir.

Bir yazarı eleştirmek yasak olabilir mi? Bir yazarın çıkardığı herhangi bir kitapla ilgili övgüler dışında en küçük bir edebi eleştirinin bile "cahillikle", "sanattan anlamamakla" suçlanması neyin nesidir?

Bu ifadelerimde bir abartı var mıdır?

*

"Adam Nobel almış, ne gonuşuyonuz!"

Örneğin, kitaplarından biriyle ilgili son derece somut bir eleştirinin sosyal medyada "adam Nobel almış, gerisi laf" gibi bir yanıt alması sık karşılaşılan bir durumdur.

Nobel almışsa konuşulacak bir şey yoktur, eleştirilemez. Bu sosyal medyanın karmaşasındaki sıradan bir yanıttır. Sıradan yanıtlar böyledir de seçkin yazarlarda durum farklı mıdır?

Prof. Dr. Yıldız Ecevit, kitabının "Orhan Pamuk'u Okumak ya da Okuyamamak" alt başlığında şunları yazar:

Kişisel düzlemde Orhan Pamuk'u okumak ya da okuyamamak sorunu olmayıp, okurun avangardist estetik konusundaki yetersiz donanımıyla ilgili olduğunu göstermektedir. ...romanda, çağcıl avangardist sanat ürünüyle bütünleşebilmek için, estetik kuramla ve onun ardında yatan düşünsel boyutla da bütünleşebilmek gerekir. Modern sanat okuru/izleyicisi/dinleyicisi olmak özveri gerektirir[1].

Buradan anlıyoruz ki O. Pamuk'un kitaplarıyla ilgili bir sorununuz varsa avangardist estetik konusunda yetersizsiniz demektir. Avangardist estetik ile ilgili donanımınız varsa O. Pamuk'un kitaplarını sevmek zorundasınız; başka bir seçeneğiniz yoktur. Son derece özgürlükçü bir yaklaşım!

*

O. Pamuk'u eleştiren faşisttir!

Bir başka örnek Boğaziçi Üniversitesi'nden iki akademisyenin yazdığı bir yazıdır:

Orhan Pamuk'un metinlerinin okuyucu nezdinde bir anlam ifade edebilmesi için dünya edebiyatıyla tanışık ve barışık olmak; yazarın Thomas Mann'la, Marcel Proust'la sohbet ettiğini bilmek ve bundan haz almak önkoşul. Uzun lafın kısası, Orhan Pamuk okumak entelektüel bir uğraş[2].

Özetle yazarlar, O. Pamuk'un metinlerini eleştiriyorsanız dünya edebiyatından bihaber olduğunuzu söylemektedir. Sanki T. Mann ya

da Proust'u bir tek bu yazının yazarları okumuş! Bu özgüven karşısında gerçekten saygıyla eğilip şapka çıkarmak lazım!

*

Yazı şöyle devam etmektedir:

*"Yasin Hayal'in '**Akıllı ol**' tehdidi ile daha Kara Kitap'ın basıldığı dönemde bazı '**solcu**' edebiyat eleştirmenlerinin yazdıkları arasında kan dondurucu benzerlikler var. İki tarafta da Orhan Pamuk Batı taklitçiliğiyle, oryantalizmle, kültür emperyalizmiyle, yerellikten kopuk olmakla ve 2007'de Genelkurmay'ın da ulus adına reddettiği '**postmodern**'likle suçlanabiliyor[2]"*

O. Pamuk'u yukarıda sayılan başlıklarla ilgili eleştirirseniz, **"Hrant Dink'i tasarlayarak öldürmeye azmettirmek"** suçundan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırılan biriyle benzeşmiş oluyorsunuz.

*

Bir başka özgürlükçü(!) yazı Birikim Dergisi'nden:

"Zira Ermeni ve Kürt meselesi gibi hassas noktalara değinmenin, hem de bunu dünya basınına malzeme etmenin basit karşılığı. Yalçın Küçük'ün infaz mangalığına soyunması, kimi çevrelerin onu yeni ve olası Yasin Hayallere hedef göstermesi, Kemalistlerin dil hataları avına çıkmasını böyle açıklayabiliriz. "Dil hataları" nedeniyle yapılan eleştiriler, siyasi değil edebi motifli olsa bile, bunu yukarıdaki dünya görüşünün bir uzantısı saymak, kanımca, mümkün.[3]"

"Orhan Pamuk'a dönük hayırhah olmayan tutumun bir diğer nedeni de solun da içinde yetiştiği faşizan kültürden, maalesef, tam olarak kurtulamamış olmasıdır. Solcularımızın kahir ekseriyetinde bu çelişkinin izini görmek mümkündür.[3]"

"Belki de Orhan Pamuk'u sevmek, kendini sevmekle ilişkili bir hadisedir.[3]"

Demek ki dil hatalarını ortaya koysanız ve sadece edebi eleştiriler yapsanız bile faşistsiniz.

Yazıda geçen *"Belki de Orhan Pamuk'u sevmek, kendini sevmekle ilişkili bir hadisedir."* ifadesine ise inanın ne diyeceğimi bilmiyorum. Ölçülü olmak, ölçülü konuşmak-yazmak, "elimizin yazdığını gözümüzün okuması" herkes için ne iyi olurdu!

*

Özgürlükçüyüz ama eleştiremezsin!

Bir ülkenin resmi devlet başkanına "sonun Kaddafi gibi olur"[4] diye tehdit mektubu yazan, 2015 yılında "*AKP hakkında söyleyeceğim en derin eleştiri boğaz gemilerini ve şehir hatlarını halka sormadan değiştirmesidir*" diye açıklama yapan[5] bir yazara karşı "hayırhah olmayan tutum" alıyorsanız bu sizin faşistliğinizdendir ancak!

Tam da özgürlükçü! Birikim'e uygun bir yaklaşım...

Örnekleri daha da çoğaltabiliriz.

Bir yazarın bu kadar putlaştırıldığı, bu kadar eleştirilemez ilan edildiği başka bir örnek bilmiyorum. Her konuda özgürlükçü olduğunu iddia eden, adeta "tahakküm detektörü" hâline gelmiş bu yazarların O. Pamuk'un kitapları aleyhinde tek bir sözcük duymaya bile tahammülü yoktur: Duydukları an, siz daha ne olduğunu anlamadan ellerindeki onlarca etiketten birini alnınızın ortasına yapıştırıverirler!

Bu yazılardaki alıntıların özeti şudur:

O. Pamuk'u eleştiremezsiniz. Eğer ki bir yanılgıya düşer de eleştirirseniz:

- Sanattan anlamıyorsunuzdur.
- Estetik yetersizliğiniz vardır.
- Faşistsinizdir.
- Entelektüel olarak yetersizsinizdir.
- Yasin Hayal ile aynı yerdesinizdir.

- Sadece kitaplarındaki onlarca dil hatalarını gösterseniz dahi faşistlikten kurtulamazsınız.

Kim, hangi yazar bu kadar dokunulmaz ve eleştirilemezdir?

*

O. Pamuk endüstrisi ve yan sanayisi

Şunu rahatlıkla yazabilirim: O. Pamuk bir endüstridir. Türkiye'de bir "Orhan Pamuk Endüstrisi" vardır: **O. Pamuk bayileri, acenteleri, distribütörleri, garantili yedek parçaları ve de elbette yan sanayisi...** O. Pamuk'un kitapları kadar o kitaplar hakkında çıkan kitaplar, o kitaplar üzerine yazılan sade suya tirit tezler, hiçbir eleştirel düşünce kırıntısı taşımayan makaleler, sipariş övgü yazıları vs.

Bu durumu en veciz şekilde, "eleştirmeyen"lerin önde geleni, ülkemizin saygın "**yüceltmen**"i Emre Kongar ifade etmiştir:

"Pamuk aslında romanlarını çok iyi tanıtan ve pazarlayan bir yazar. Kitapları daha çıkmadan önce, müthiş bir tanıtım kampanyası başlatılıyor ve çıktıktan sonra da bütün medya onunla yapılan söyleşiler ve yorumlarla doluyor. Bu saptamayı eleştirmek için değil ÖVMEK için yapıyorum. Keşke her yazar kendi kitapları için böyle kampanyalar yapabilse..."[6]

Eleştirinin yasaklandığı bir dönemde, "yüceltmen" Emre Kongar işini titizlikle başarmıştır.

Bu eleştirilere tahammülsüzlükte yan sanayinin "ekmek kaygısı" da azımsanamayacak kadar önemli yer tutmaktadır. Herkes rızkının peşindedir ne de olsa!

Muhatap almayacaklarını bildiğim hâlde bu "özgürlükçü" yazarlara şu soruyu sormadan edemiyorum:

Faşist olmadan, Yasin Hayal'e benzemeden, aptal veya entelektüel düşmanı olmadan, T. Mann ve M. Proust'un okuru olarak O. Pamuk'u eleştirmenin bir yolu var mıdır?

*

Orhan Pamuk "eleştirememe"si

Orhan Pamuk'un kitapları üzerine "eleştiri" diye yazılanların büyük bir kısmının eleştiriyle uzaktan yakından bir ilgisi yoktur. Temellendirilmiş edebi eleştiriler ise ancak okur kitlesinin büyük bir kısmının ulaşamayacağı yerel ve sınırlı mecralarda yer bulabilmektedir.

Eleştiriden kasıt "çüş Orhan Pamuk çüş" gibi sokakta söylenecekken yanlışlıkla köşe yazısı olmuş yazılar değildir[7].

Bu bir eleştiri değildir. O. Pamuk'un bir kitabının eleştirisi diye bu türden "eleştiri"lerin öne çıkartılması, sadece bu kitabı beslemeye ve onu olumlamaya yarar. Böyle bir "eleştiri!", sadece bu kitapla ilgili eleştirileri karikatürize etmeye değersizleştirmeye hizmet etmektedir. Bu tür yazılarda zaten her hangi bir estetik görüş yoktur.

Bazen de Fatih Altaylı'nın yazısında[8] olduğu gibi "eleştiri" diye aslında edebi bir yüceltme vardır.

*

"Sıkıcı" diye eleştiri olur mu?

Sıklıkla şöyle "eleştiriler" okuruz:

"O. Pamuk'un kitapları sıkıcı"

"O. Pamuk kitaplarını bitiremiyorum"

Bu türden temellendirilmemiş ve öznel ifadeler bir eleştiri olmadığı gibi kendi başına bir olumlu-olumsuz içerik de taşımaz. Romanlar, belli bir okurun bitirip-bitirememe yeteneğine ya da sıkıcı bulup-bulmamasına göre sınıflandırılamaz.

Bir kitabın edebi niteliği okura sıkıcı ya da eğlenceli gelmesine göre değerlendirilemez.

Bir kitabın bitirilebilir olup olmamasının hiçbir önemi yoktur. J. Joyce'un Ulysses'i de çoğu okur için bitirilemez, M. Proust'un "Yitik Zamanın İzinde" kitabı da çoğu okur için sıkıcıdır. F. Kafka da, T.

Mann da L. Tolstoy da sıkıcı ya da bitirilemez diye nitelendirilebilir. Bu tür "eleştiri"lerin hiçbir dayanağı ve önemi yoktur.

*

İlber Ortaylı'nın iddiası ve "caminin balkonu" üzerine

O. Pamuk "eleştirememe"sinin en çok bilinen örneği Prof. Dr. İlber Ortaylı'nın 2006'da söylediği şu sözlerdir:

"O. Pamuk'un bir kitabında 'İmam ikindi namazı saatinde caminin balkonuna çıkarak ikindi ezanını okudu.' cümlesi geçiyor. Şimdi bu toplumda yaşayan her insan bilir ki, namazın saati olmaz vakti olur. Camilerde balkon diye bir yer yoktur minarenin şerefesi vardır. Ezanı da imam değil müezzin okur. Bu örnekle de sabittir ki kişiler, içinden çıktıkları toplumu bilmeden bir şeyler yapmaya çalıştıklarında doğru şeyler yapmazlar. Bana göre, Pamuk, Türkçe'yi de İngilizce'yi de bilmiyor.[9]"

Bu ifadeler, yıllarca O. Pamuk ile ilgili sanki tek eleştiriymiş gibi birçok yerde söylendi.

Bu cümlelerin içeriği ile ilgili doğru düzgün bir tartışma bile yapılmadan yıllar geçti. Birçok kişi için O. Pamuk'un edebi eleştirisi yalnız bu cümlelerden oluşuyordu. Altı yıl sonra 2012'de İ. Ortaylı bu konuya kendince açıklık getirdi ve şöyle söyledi:

"İlk baskıya bakarsan (Kar, 2002) ancak 14. baskıda düzelttiğini bulabilirsin.[9]"

İ. Ortaylı'ya göre bu ifade, Kar kitabının ilk 13 baskısında geçmekte, 14. baskıdan itibaren düzeltilmiştir.

Bu iddia doğru mudur?

"Gerçekten Kar kitabında böyle bir cümle var mıdır?" sorusunu nasıl yanıtlayabiliriz? Kar kitabının ilk 13 baskısını inceler ve böyle bir cümlenin olup olmadığına bakarız. Bu kadar basittir.

Bu beyandan sonra 4 yıldan fazla bir süre geçtiği hâlde bu konuda tek bir satır görmedim.

Ben de bu basit şeyi yaptım. Kar kitabının birinci baskısını edindim ve sırf bu cümleyi aramak için ikinci kez okudum; sonrasında daha da emin olmak için elektronik ortamda kitapta bu ifadeleri aradım.

Orhan Pamuk'un Kar kitabında böyle bir cümle GEÇMEMEKTEDİR. İ. Ortaylı yanlış hatırlamaktadır. Kar kitabında böyle bir ifade geçmediği gibi 14. baskıdan sonra da düzeltilmemiştir.

İ. Ortaylı tamamen uydurmakta ya da yalan mı söylemektedir? İ. Ortaylı yalan söylememekte ancak yanlış hatırlamaktadır. O. Pamuk'un diğer kitaplarına baktığımızda **İ. Ortaylı'nın bu iddiasının temelinde Kar romanı değil başka bir kitap olduğunu ve iddiasının kısmen doğru olduğunu görürüz.** Orhan Pamuk'un **Yeni Hayat** romanında şöyle bir ifade geçer:

*"**Namaz saatlerinde** şerefe biçimindeki ilk katta belirip üç kez "Allah uludur!" diyen minik bir **imam** ve "Türküm, Türküm!" diyen kravatlı ve bıyıksız bir minik oyuncak beyefendi.*[10]"

*

"Eleştirememe"nin, eleştirinin yerini gasp etmesi

Yanlış ya da temelsiz eleştiriler, hedef aldığı şeyi beslemeye ve konuyla ilgili nitelikli, temellendirilmiş eleştirileri gizlemeye yarar.

Örneğin Tahsin Yücel'in Kara Kitap ile ilgili yazdığı temellendirilmiş dil eleştirisi ne kadar yayılabilmiştir, ne kadar yer bulabilmiştir[11]?

Örneğin Cengiz Gündoğdu'nun Kar kitabı üzerine yazdığı "Kar... Bozuk bir meta" başlıklı eleştiri yazısı kaç kişiye ulaşmıştır[12]? O. Pamuk'un Kar kitabıyla ilgili onlarca övücü yazı her an her yerde gözümüze sokulurken bu sağlam eleştiriyi bulmak için bir hafiye gibi büyüteçle araştırma yapmanız gerekir.

Yetersiz ya da temelsiz ifadeler, Ahmet Yıldız'ın Beyaz Kale romanı için 1996'da yazdığı eleştirilerin yerini aldığında, okur eleştiri

diye somut eleştiriler yerine yalanlarla karşılaştığında, ortaya "saman adam yaratmak" diye nitelendirebileceğimiz "eleştiri!" tarzı çıkar[13].

*

Eleştiremeyen "eleştirmenler"

Ahmet Yıldız'ın eleştirisine ne kadar yanıt verilmiştir? Verilmiş midir? "Metinlerarasılık" maymuncuğu ile herkesin ikna edilmesi mümkün müdür?

İkna etmek ya da tartışmak gibi bir dertleri yoktur ve hiç olmamıştır.

Çünkü bu ülkede şu cümleleri yazarken yüzü kızarmayan bir eleştirmen prototipi vardır:

"Beyaz Kale romanındaki aşırma iddialarına karşı onu (O. Pamuk'u) -Büyük yazardır, aynen bile almış olsa kendi damgasını vurmuştur- diye savundum.[14]*"*

Emre Kongar kısacası "gözümle görsem bile inanmam" demektedir. Buradaki "bile", kitabı okumamışlığın ifşasıdır, "kendi damgasını vurmuş" demektedir; "görmedim ama kesin öyledir" demektedir. E. Kongar'ın övgücülüğü, okumadan övmesi çok tanıdıktır. Kar kitabı için şu cümleyi yazabilmiş bir "eleştirmeyen"dir kendisi:

"(Kar) Kitabı ilk çıktığında büyük bir hevesle aldım ve üzerinde ***bir övgü yazısı yazmak için*** *satırların altını çize çize okumaya başladım...*[6]*"*

Piyasa edebiyatının ortalama eleştirmeninin tutumu, derinliği ve ahlakı budur.

*

O. Pamuk'un kitapları piyasa edebiyatının yayın organlarında eleştirilememektedir.

Bu yazının başlığındaki "eleştirememe"nin iki anlamı vardır:

O. Pamuk eleştirisi diye topluma pompalanan öne sürülen yazıların-tutumların eleştiriyle hiçbir ilgisi yoktur; bu yazı-tutumlar sadece nitelikli eleştirileri kapatmaya, onları karikatürize etmeye yardım ve yataklık etmektedir. O. Pamuk'a edebi-estetik düzlemde bir eleştiri yasaktır. Hiçbir "ana akım" kültür sanat aygıtında buna yer verilmez.

Bir yazarı eleştirmek yasak olabilir mi? Bir yazarın çıkarttığı bir kitapla ilgili övgüler dışında en küçük bir edebi eleştirinin bile "cahillikle", "sanattan anlamamakla" suçlanması neyin nesidir?

Kaynaklar

1. Yıldız Ecevit, Türk Romanında Postmodernist Açılımlar, İletişim Yayınları, 10. Baskı, İstanbul

2. http://www.diken.com.tr/populist-sol-nefretin-muphem-nesnesi-entelektuel/

3.http://www.birikimdergisi.com/guncel-yazilar/7521/bir-gun-elbette-orhan-pamuk-u-seveceksiniz-orhan-pamuk-u-seviniz#.WyOD3qczZ1t

4.http://t24.com.tr/haber/orhan-pamuk-ve-5-aydindan-esede-istifa-et-sonun-kaddafi-gibi-olacak,219358

5.https://odatv.com/orhan-pamukun-akpye-en-derin-elestirisi-bakin-neymis-1109151200.html

6. Emre Kongar, Yazarlar Eleştiriler Anılar, Remzi Kitapevi, 2016, İstanbul

7. http://www.haberturk.com/yazarlar/murat-bardakci/1196692-cus-orhan-pamuk-cus

8.http://www.medyafaresi.com/haber/orhan-pamuk-buyuk-bir-yazar-ama-kucuk-bir-adam-fatih-altayli-neden/2284

9. http://odatv.com/orhan-pamukun-balkonu-tartisilmaya-devam-ediyor-2509121200.html

10. Orhan Pamuk, Yeni Hayat, sf 71, 5. Baskı, 2017, İstanbul

11. http://dipnotkitap.net/DENEME/Kara_Kitap_Tahsin_Yucel.htm

12. http://www.insanbu.com/eski/a_haber497b.html?nosu=1057

13.http://www.gercekedebiyat.com/haber-detay/orhan-pamukun-calintilari-ahmet-yildiz/1748

14. https://www.kongar.org/medyanotu/454_Pamuk_un_Nobel_Konusmasi.php

BİR SİYASAL İSLAM GÜZELLEMESİ OLARAK "KAR" ROMANI

Orhan Pamuk'un 2002 yılında çıkan Kar romanını bir cümleyle özetlemek gerekseydi bu cümle kesinlikle şu olurdu:

Kar, bir siyasal İslam güzellemesidir.

Bunu öyle gizleyerek ya da dolaylı olarak değil açık açık yapar. Kar romanına şöyle yüzeysel bir bakış atmak bile kitabın bir siyasal İslam güzellemesi olduğunu anlamak için yeterlidir. Bu yazı bu kitabın ayrıntılı bir edebi eleştirisi değildir. Bu kitapla ilgili detaylı bir edebi değerlendirme için Cengiz Gündoğdu'nun "Kar... Bozuk bir meta" başlıklı yazısı okunabilir[1].

Bu yazıda sadece roman kahramanlarından yola çıkılarak bir değerlendirme yapılacaktır.

Kar romanında ilk ve süreğen bir şekilde göze çarpan şey solcu, sosyalist, Cumhuriyetçi, Atatürkçü ya da laik olarak verilen karakterlerin tamamının kötü karakterler olmasıdır. Bunların içinde bir tane bile "normal" insan yoktur. Küçük Emrah filmlerindeki karakterler bile bu kitaptakiler kadar şematik değildir. Bütün Türklerin iyi, bütün Bizanslıların iğrenç olduğu Malkoçoğlu filmleri bile bu kadar karikatürize edilmemiştir. Şablonlaştırmada ve karikatürize etmede O. Pamuk'un bu romanıyla ancak siyasal İslamcıların "başörtüsüz kadın perdesiz eve benzer ya kiralıktır ya satılık" düzeyindeki 5. sınıf romanları yarışabilir.

Kitaptaki dini karakterler ise radikalinden ılımlısına mazlum, bilge, nur yüzlü, hoşgörülü, zeki ve fedakârdır.

*

"Tezlerini romanlarında kanıtlamak için karakterleri zorlamak", toplumcu gerçekçilere yapılan klasik eleştirilerden biridir. Oysa bunu yapmak bir romanın estetik değerini düşüren bir durumdur. Roman karakterleri, yazarın kafasındaki tezleri kanıtlamak için onun kuklası olamaz. Karakterler yazardan kopmalı ve kendi gerçekçiliği içinde değerlendirilmelidir. Orhan Pamuk nefret ettiği ve karşıtı olduğu ne varsa, hepsini Sunay Zaim isimli bir karaktere doluşturmuş ve hiçbir roman tutarlılığı, estetik ölçüt gözetmeksizin onunla roman yazmıştır.

Kar kitabı Jakobenleri, Cumhuriyetçileri aşağılayacağını diye karakterlere olmadık taklalar attırmış, karakterleri zayıflatmış ve kitapta karakterleri adeta yazarın birer kuklası hâline getirmiştir. **Kar kitabındaki birçok sorunun yanında en büyük sorun budur**.

*

İğrenç, aşağılık, mafya, darbeci solcular/sosyalistler/Cumhuriyetçiler!

Kitaptan bazı örnekler verelim. Muhtar ile Ka eski solcu arkadaşlarından söz ederler:

- "Muhtar'ın bir sorusu üzerine, bir zamanlar "dergide üçüncü dünya üzerine yazılar yazan" kıvırcık saçlı, Malatyalı Tufan'ın delirdiğini işittiğini gülümseyerek söyledi... Mahmut'u sordu daha sonra Muhtar. Ka onun şeriatçı Hayrullah Efendi'nin cemaatine katıldığını, bir zamanlar sol için girdiği kavgalardaki hırsla, şimdi Almanya'da hangi camiye hangi cemaat hakim olacak kavgalarına karıştığını söyledi... Hamburg'taki Türk mafyasıyla çalışıp zengin olan teorik Tarık'ı hatırladılar. Bir zamanlar Muhtar, Ka, Taner ve İpek ile birlikte matbaadan yeni çıkmış dergileri katlayan Sadık şimdi Alpler'den Almanya'ya kaçak işçi sokan bir çeteye elebaşılık ediyordu.

Ka'nın Almanya'da tanıdığı siyasal sürgünler içinde en mutlusu Ferhat, PKK'ya katılmış, milliyetçi bir heyecanla Türk Hava Yolları bürolarına saldırıyor, Türk konsolosluklarına molotof kokteyli atarken CNN'de gözüküyor ve bir gün yazacağı şiirleri hayal ederek Kürtçe öğreniyordu. Muhtar'ın tuhaf bir merakla sorduğu başka bazı isimleri ise Ka çoktan unutmuştu, ya da küçük çetelere katılan, gizli servisler için çalışan, karanlık işlere giren pek çokları gibi yok olduklarını, kaybolduklarını ve büyük ihtimal sessizce öldürülüp bir kanala atıldıklarını işitmişti"[2].

Kitap, bu ve benzeri onlarca örnekle doludur. Kitapta solcu, laik, Cumhuriyetçi, sosyalist olarak sunulan bütün karakterler ya çeteci, ya mafya, ya katil, ya darbeci, alçak, iğrenç ve aşağılık insanlardır. Lacivert'ten Muhtar'a, Hediye'den İpek'e, Sunay Zaim'den Ka'ya... Çeteci, katil ya da alçak olmayanlar ise bir zamanlar solcu olmuş ve dönmüşlerdir. Kitaba göre solcular ya dönerler ya da alçak olurlar.

Yine kitaptan örnekler:

- "Soru da şudur: Ben şimdi bir komünist, bir modernleşmeci, laik, demokrat, yurtsever olarak önce aydınlanmaya mı inanmalıyım, halkın iradesine mi? Aydınlanmaya ve Batılılaşmaya sonuna

kadar inanıyorsam dincilere karşı yapılan bu askerî darbeyi desteklemem gerekir. Yok halkın iradesi her şeyden öndeyse ve ben artık katıksız bir demokrat olmuşsam o zaman gidip bu bildiriyi imzalamam gerekir"[3].

- "*Uğruna bütün hayatını berbat ettiği bu solcu lafların en sonunda bir işe yarayacağını, o laflar sayesinde İpek ile sevişebileceğini düşünüyordu*"[4].

- "*Eli silahlı sosyalistler Kars'ta artık eskisi gibi güçlü olmadıkları, yol kesmek, polis öldürmek, bombalı paket bırakmak gibi eylemleri ancak Kürt gerillaların izni ve yardımıyla yapabildikleri için erken yaşlanmakta olan bu militanlarda bir eziklik vardı*"[5].

Kitaptan şunları öğreniyoruz:

- Aydınlanmaya ve Batılılaşmaya inanıyorsan darbeyi desteklemen gerekir.

- "Solcu laflar" ancak sevişmeye yarar.

- Eli silahlı sosyalistler yol keser, polis öldürür, bombalı paket bırakır.

Kitaptan bir başka örnek:

- "*Söylentilere göre kayıp ağabeyinin güzel karısıyla evlenebilmek için devletten bir "ölü" kâğıdı almak istemişti bu adam. Bu amaçla ağabeyinin kaçırılmasından bir yıl sonra başvurduğu emniyet, gizli istihbarat servisleri, savcılık ve askerî garnizondan kovulmuş, bir intikam isteğinden çok, konuyu bir tek onlarla konuşabildiği için son iki aydır kayıp ailelerine katılmıştı*"[6].

Kar kitabında "kayıp aileleri"nin ele alınış şekli budur.

Kitaptan başka örnekler:

-"*Ama Kadife'nin bütün Kars'ın önünde başını açmasının hem sanat hem de çok derin bir siyaset olacağını da hissediyorsunuzdur." "Başını açacaksa Lacivert'i bırakırız," dedi Osman Nuri Çolak'*"[7].

- *"Sunay zengin ve aydın bir iktidar sahibi görünümündeydi ama yoksul halkla da dans ediyor, şakalaşıyor, ...Fransız ihtilalinin coşkusu, aşının, prezervatifin ve rakının faydaları, zengin orospunun göbek dansı, ...gibi konularda öğretici ve kısa sahneler de oyunun şurasına burasına doğal bir düzensizlik içerisinde serpiştirilmişti"*[8].

"...orduevlerinde eski askerlik arkadaşlarıyla buluşup iyice içtiği gecelerde kendisinin her Atatürkçü askerin içinde yatan şeyi yapmaya "hiç olmazsa" cesaret ettiğini söyler, fazla ileri gitmeden arkadaşlarını dincilerden korkmakla, hımbıllık ve korkaklıkla suçlardı"[9].

Kitaptan şunları çıkarabiliriz:

- Başörtülü kızın başını açtırmak için şantaj yapan laik darbeciler...

- Her Atatürkçü askerin içinde darbecilik vardır.

"Fransız İhtilali, aşı, prezervatif ve rakının faydaları" Bir romanda karakterler ancak bu kadar karikatürize edilebilirdi.

*

Sola sonsuz kin beslemek

Darbeci Sunay Zaim, Robespierre, Lenin, Jakoben, Atatürk, Che Guevera, Brecht...

Kitapta bu isimlerin hepsi ya da birkaçı neredeyse istisnasız yan yana sayılır.

*

Darbeci, alçak, ahlaksız solcular/laikler/Cumhuriyetçiler elbette vardır ve olmuştur; peki solcuların, Cumhuriyetçilerin, laiklerin hepsi böyle midir? Bu düşünce yapısını yalnızca bu tipler mi oluşturmaktadır?

Burada G. Lukacs'ın sorduğu soruyu sormamız gerekir. G. Lukacs şunu yazar:

Sormamız gereken soru, "x gerçeklikte var mıdır?" değil, "x gerçekliğin tümünü temsil eder mi?" olmalıdır. Sonra gene, sorulacak soru, "x edebiyatın dışında bırakılmalı mı?" değil, "x'le yetinilmeli mi?" dir[10].

*

Bu bitmez tükenmez sonsuz bir kindir. O. Pamuk soldan, sol değerlerden, solu çağrıştıran her şeyden nefret etmektedir. Bu nefreti roman estetiğini zedeleyecek kadar kaba bir şekilde sergilemektedir. Roman karakterleri, bu nefret, bu gözü dönmüşlük nedeniyle yazarın birer kuklası hâlindedir.

10'dan fazla karakter içinde tek bir tane, bir tane bile normal solcu, laik, Cumhuriyetçi karakter yoktur. Bütün solcular döner; mafya, çeteci ya da İslamcı olur. Bu kitapta solculuk bir anomali, bir hastalık, döneklik, darbecilik veya ahlaksızlıktır. Jakobenlik ise bu kitaba göre nedensiz bir darbe hareketi, bir psikopatlık, bir tür ruh hastalığıdır. Cumhuriyeti savunan ya da kendini Kemalist olarak tanımlayan kişi ontolojik olarak darbecidir.

*

Nur yüzlü şeyhler, cici tarikatlar

Romandaki her karakter böyle midir? Örneğin dini karakterler nasıldır?

Kitaptan örneklerle devam edelim.

Ka, Kürt Şeyhi Saadettin Efendi Hazretleri'ni anlatmaktadır:

- *"O ihtiyar adamdan her yere bir nur yayılıyordu. Derken yattığım yerde bir ışık tam gözümün içine vurup beni uyandırdı. Bir pişmanlık ve umut ile ayağa kalktım. Baktım az ötede aydınlık bir kapı açılmış, birileri girip çıkıyor. İçimden gelen sesi dinleyerek onların peşinden gittim. Beni aralarına aldılar ve aydınlık, sıcacık bir eve soktular... Bu evin, söylentilerini işittiğim Kürt Şeyhi Saadettin Efendi Hazretleri'nin gizli tekkesi olduğunu anlamıştım"*[11].

- *"Yalnız kaldığımızda (Şeyh) bana tatlılıkla gülümsedi. Onun az önce rüyamda gördüğüm iyi yürekli ihtiyar olduğunu anlayarak rahatladım. İçimden öyle geldiği için bana bir evliya gibi gözüken bu ulu kişinin elini öptüm. Çok şaşırdığım bir şey yaptı. O da benim elimi öptü. Yıllardır duymadığım bir huzur yayıldı içime. Onunla her şeyi konuşabileceğimi, bütün hayatımı anlatacağımı hemen anladım"*[12].

"Şeyh beni en yakınına oturtuyor, dertlerimi dinleyip yüreğime Allah sevgisi yerleştiriyordu. Hep ağlıyor, bundan çok huzur duyuyordum"[12].

- *"Ka da korkusunu Şeyh'in gördüğünü anladı. Ama Şeyh'te öyle bir şey vardı ki Ka korkusundan utanmadı. ...Ka bir anda kendisini Şeyh Efendi'nin elini öperken buldu"*[13].

- *"Davetime icabet ettiğin için nurol," dedi şeyh. "Seni rüyamda gördüm. Kar yağıyordu." "Ben de sizi rüyamda gördüm Efendi Hazretleri," dedi Ka. "Buraya mutlu olmak için geldim." "Mutluluğun burada olduğunun içine doğması bizleri mutlu etti," dedi Şeyh"*[13].

- *"Bizden niye korkuyorsunuz?" dedi Şeyh, çok şaşırmış gibi yaparak gözlerini kocaman kocaman açtı. Şişman ve sevimli bir adamdı, etrafındakilerin de içtenlikle gülümsediklerini gördü Ka. "Bizden niye korktuğunuzu söylemeyecek misiniz?"*

"Söylerim, ama alınmanızı da istemem," dedi Ka.

"Alınmayacağız," dedi Şeyh. "Buyrun yanıma oturun. Sizin korkunuzu öğrenmek çok önemli bizim için"[14].

*

Taş kesilen ateyizt eli!

Başka bir örnek:

- *"Hicran kim?"*

...Bir kızım olsaydı onun gibi güzel, akıllı ve cesur olsun isterdim. Türbancı kızların lideridir o, hiçbir şeyden korkmaz, çok kişiliklidir. Aslında başlangıçta, ***ateist babasının etkisiyle o da dinsizmiş, İstanbul'da mankenlik yapıyormuş, televizyona çıkıp kıçını bacaklarını gösteriyormuş.***

Hicran 'Sizi ortaçağın karanlığına götüren bu bez parçasını güzel başlarınızdan çıkarın!' diyerek kızların en şaşkınının başörtüsüne elini atıp çekmeye yeltenmiş ***ve o el o anda hareketsiz kalmış.*** *Hemen kendini yere atıp kızdan -akılsızın akılsızı kardeşi bizim sınıftadır- özür dilemiş. Ertesi gün, gene gelmiş, daha ertesi gün gene ve onlara katılıp bir daha İstanbul'a dönmemiş. Türbanı ezilen Müslüman Anadolu kadınının siyasal bayrağı haline getiren bir azizedir o, inan bana[15]!*

Nur yüzlü, bilge, anlayışlı şeyhler...

"Başörtüsüne uzanan elin hareketsiz kalması..." Böylesine çiğ, böylesine şematik bir anlatıma Emine Şenlikoğlu, Şule Yüksel Şenler, Yavuz Bahadıroğlu gibi İslamcı olarak bilinen yazarların romanlarında, en başarısız İslamcı yazarların en bayağı romanlarında bile rastlayamazsınız. Böylesi ancak günümüzde bazı televizyonların, izleyiciyi ahmaklaştırmak için koyduğu mistik dizilerde görülebilir.

*

Örnekler sayfalarca uzatılabilir. **Kar romanı ilk sayfasından itibaren en bayağı siyasal şablonların, en klişe karikatür karakterlerin, en kaba sol düşmanlığının hiçbir özen gösterilmeden olduğu gibi okurun kafasına boca edildiği bir siyasal İslam güzellemesidir.**

*

Emre Kongar, Kar romanı ile ilgili şunları yazar:

içindeki insan tipleri de (hatta benim karikatür olarak niteleyeceğim kadar) sert ve kalın çizgilerle belirlenmiştir.[16]"

Kar romanı, büyük "yüceltmen" Emre Kongar'a bile bunları yazdırabilmiştir[17].

Çünkü bir O. Pamuk "yüceltmen"i olan E. Kongar, bu kitabı övmek için aldığını açıkça söyler:

"(Kar) Kitabı ilk çıktığında büyük bir hevesle aldım ve üzerinde bir övgü yazısı yazmak için satırların altını çize çize okumaya başladım...[16]"

"Yüceltmen" E. Kongar bile bu kitabı överken "siyasal İslama angaje" bulmakta ve ideolojisini eleştirmektedir.

*

Topluma siyasal İslam pompalayan sol

Kar romanını bu topluma sol pazarlamıştır. Bu beşinci sınıf siyasal İslam güzellemesi, sol-sosyalist-ilerici yayın organları tarafından göklere çıkartılmıştır. Bu sol yayın organları manşetlerinde ve birinci sayfalarında siyasal İslama karşı iken kültür sanat sayfalarında bu romanı övmüşlerdir.

2002 yılında bu kitap çıkar çıkmaz yazar Necmiye Alpay, son derece zorlama bir övgü yazısında bu kitaba şöyle methiyeler dizmiştir:

"...Roman tekniği ve özellikleri, izlekler ve yerlemler romandan romana değişse de bu büyük sorunsal hep işleyiş halinde. "Kar" bu açıdan Beyaz Kale'den sonra ikinci doruk.[18]"

Cumhuriyet
KİTAP
"Kar" ile yine eleşti
Orhan Pamuk

Kitap çıkar çıkmaz Cumhuriyet Kitap'ın 14 Mart 2002 tarihli sayısının kapağındadır[19].

O. Pamuk kapaktaki söyleşisinde şunları söyler:

"Temel olarak askeri darbeye dayanan Atatürkçü davranış tarzının en inandırıcı, en makul ifade yollarını da göstermek istedim[19]*"*

"Şimdi laiklik yalnızca askeri darbeler sırasında hatırlanan bir ilke[19]*"*

O. Pamuk'un bu sözleri söylediği Cumhuriyet, ikinci cumhuriyetçilerin ya da liberallerin işgal ettiği Cumhuriyet değil, başında İlhan Selçuk'un olduğu Cumhuriyettir.

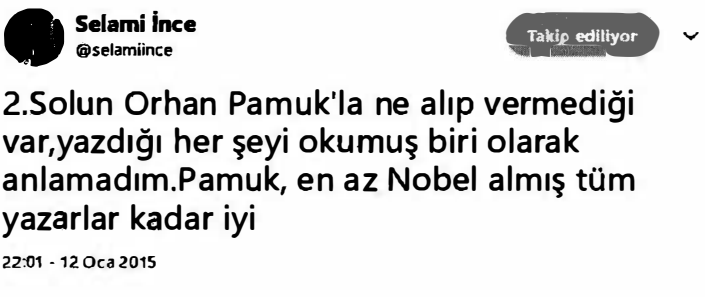
Kitaptaki bu ve benzer örnekler sayfalarca uzatılabilir. Kitabı okuyanlar, kitabın bu örneklerle tıka basa dolu olduğunu zaten görmüştür.

Bu birinci sınıf sol nefretini okura kusan beşinci sınıf romanı, bu siyasal İslam güzellemesini, topluma bizzat kendini sol-sosyalist-ilerici olarak tanımlayan yayın organları pompalamıştır. Bu şaşırtıcı durum, ibret verici bir olgu olarak tarihe geçmiştir.

Şu kural hiç şaşmaz.

Sol düşünceyi ve Cumhuriyeti çökertme savaşı edebiyat, düşün ve yayın çevresinde başlamıştır. Yıkımın nedenini, bu toplumun bugünkü durumunun kökenlerini biraz da oralarda aramak gerekir.

*

Birgün Gazetesi'nin eski yöneticilerinden yazar Selami İnce 2015 yılında sosyal medya hesabından O. Pamuk'la ilgili şu mesajı atmıştı:

"O. Pamuk ile solun ne sorunu var anlamıyorum"

Yukarıdaki yazılanları dikkate alsaydı aslında şunu sorması gerekirdi:

Bu kitapla sorunu olmayan bir sol olabilir mi?

Kaynaklar

1. http://www.insanbu.com/eski/a_haber497b.html?nosu=1057

2. Orhan Pamuk, Kar, sf 61-2, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002.

3. Age sf 241

4. Age sf 244

5. Age sf 269

6. Age sf 274-5

7. Age sf 334

8. Age sf 393

9. Age sf 410

10. Georg Lukacs Çağdaş Gerçekçiliğin Anlamı, Çev: Cevat Çapan Payel Yayınları İstanbul

11. Age sf 57

12.Age sf 58

13. Age sf 98

14. Age sf 99

15. Age sf 110-111

16. Emre Kongar, Yazarlar Eleştiriler Anılar, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2016

17.http://haber.sol.org.tr/yazarlar/taylan-kara/emre-kongardan-bir-basyapit-saka-saka-e-kongar-tipi-elestirmenlik-179155

18. http://www.milliyet.com.tr/ozel/kitap/020308/kimne.html

19. Cumhuriyet Kitap 14 Mart 2002

GÜNCELLENMİŞ KÜFÜR ROMANLARI

Soğuk savaş döneminin meşhur bir klişesi vardı:

"Rusya'da erkekler eve geldiklerinde kapıda bir erkek şapkası gördüklerinde içeri girmez; içerdeki adamın çıkmasını beklerler."

Komünistlerin ne kadar ahlâksız olduğunu, herkesin birbirinin karısıyla yattığını kast eden "zekâ dolu" bir söylenceydi. Komünizmdeki "üretim araçlarının paylaşımı" ifadesinden anladıkları "kadın paylaşımı"ndan ibaretti. Çünkü o kafalar için kadın dediğin de bir çeşit üretim aracıydı. Tam da bu kafalardan çıkabilecek, tam da bu kafaların inanabileceği, tam da bu kafalara uygun bir anekdottu bu.

Onlar için komünizm normal bir insanın asla kabul edemeyeceği bir anomali, bir ahlaki düşkünlük, bir sapkınlıktı.

12 Eylül'ün savcı iddianamelerinde bu iddiaya paralel birçok kanıt bulabilirsiniz.

- Komünizm bir anomalidir.

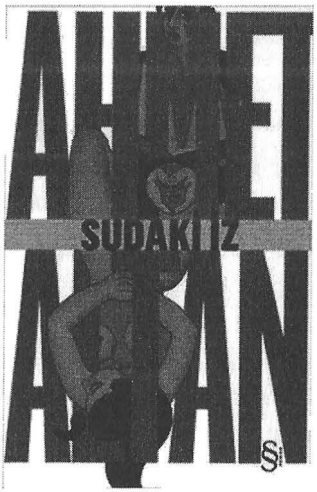
- Bir insan komünist ya da solcu ise mutlaka cinsel, sosyal ya da psikolojik sorunları vardır.

- Bir insanın solcu-komünist olması bir tercih değil yaşamındaki bu tür anomalilerin giderilmesi içindir.

*

80 sonrası öyle romanlar yazıldı ki sanki sıkıyönetim mahkemelerinin iddianamelerinden çıkmış gibiydiler. Kenan Evren roman siparişi verse bunlardan fazlası yazılamazdı. Sıkıyönetim savcılarının solcularla ilgili yazdıklarını romanlaştırsalar ancak böyle yazılabilirdi.

Bu tür romanların en ünlüsü Ahmet Altan'ın Sudaki İz romanıydı[1].

12 Eylül'ün solcular ve sosyalistler için ürettiği bütün klişeler, en gülünç şemalar, en karikatür tipler bu romandaydı. Yukarıda verilen sol eylemci karikatürleri roman estetiğini alt üst etme pahasına kitaba doluşturulmuştu. Kitap, sosyalistleri aşağılamak için estetiği ayaklar altına almıştı: Son derece didaktik diyaloglar, solculuğu kendinden menkul solcular, yazarın kafasındaki tezi kanıtlamaya çalışan ve yazardan kopamamış klişe karakterler...

Yalçın Küçük'ün **Küfür Romanları**[2] ve Fethi Naci'nin **Yüz Yılın 100 Türk Romanı**[3] adlı kitaplarında Sudaki İz romanı detaylı olarak incelenmiştir. Burada sadece birkaç örnek verilecektir.

Sudaki İz'de solcunun birisi bir kediyi asar. Kedinin göğsüne de bir kâğıt yapıştırmıştır. Kâğıtta şunlar yazmaktadır:

"*Bu kedi, sağcılar adına casusluk yaptığı için ölüm cezasına çarptırılmış ve cezası tarafımdan infaz edilmiştir.*[4]"

*

Asılmaya götürülen bir devrimci, kitapta şöyle anlatılmaktadır:

"Bacakları titriyordu, bedeni sık sık ürperiyor, kasları seğiriyordu. Yürüdükçe korkusu azalıyor; beyni yavaş yavaş yaşamdan uzaklaşıp ölüyordu... Dilinin şişip ağzını doldurduğunu, pütürlü bir odun parçası gibi yanaklarına sürtündüğünü hissediyordu.[5]*"*

"Bir av hayvanı gibi korkuyordu şimdi, hiçbir şey düşünemiyor, yalnızca kaçmak, kurtulmak istiyordu... Dişlerini sıkmış; çenelerindeki kaslar yumrular halinde dışarı fırlamıştı. Gözlerini kapattı. Korku yeniden beynini bir sis dalgası gibi kaplıyor, dış dünyayla ilişkilerini kesiyordu. Korku dayanılmayacak bir hale geldiğinden, beden gene uyuşmuş, gerçeklerden uzaklaşmıştı.[6]*"*

*

Yıllar önce bu kitabı okuduğumda "acaba idam edilen solcular nasıl idam edildi, idam edilirken nasıl davrandılar?" diye merak etmiştim. Erdal Eren, Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan, Hüseyin İnan'ın idamı, üzerinde fazlaca yazılmış olduğundan çok bilinir. Ancak mesela Necdet Adalı, Hıdır Arslan, Mustafa Özenç, Serdar Soyergin vs. gibi kişilerin idamı daha az bilinir. Sudaki İz'deki gibi olanı bırakın, **buna benzer ya da bunu andıran bir tek idam yoktur.** Bu insanların hepsi hiçbir pişmanlık belirtisi göstermeden, marş söyleyerek, bir kısmı kendi taburesini tekmeleyerek idama gitmiştir.

Sudaki İz, tarihin tersyüz edilmesidir. Bunun da ötesinde burada artık roman estetiğini alt üst eden, saklanamaz bir kin vardır.

Bu, çok açık bir kindir. Bu tavır, "roman bir kurgudur, yazar istediği gibi yazabilir" diye geçiştirilemez. İşinize geldiğinde "tarihe ışık tutuyorum", işinize gelmediğinde "roman sadece kurgudur" diye savunma olamaz.

Sudaki İz sadece bir tersyüz edici değil aynı zamanda mücadele eden herkese duyulan nefretin romanıdır.

Eleştirmen Fethi Naci, bu roman üzerine yazdığı yazısını şöyle bitirmişti:

"Ve ilk kez bir roman okuduktan sonra duyduğum tek duygu sadece "tiksinti" oldu...[3]*"*

*

Sosyalistleri, mücadele eden insanları aşağılayan bu düşük nitelikli romanı topluma bizzat kendini solcu-sosyalist olarak tanımlayanlar pazarlamıştır.

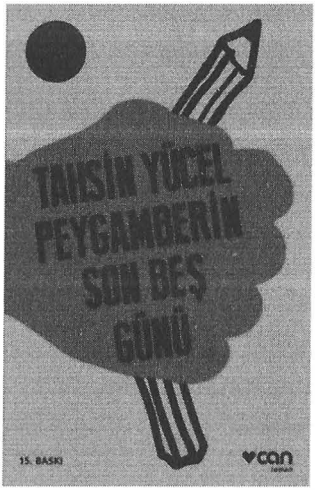
Sudaki İz, solcu-sosyalist Erdal Öz'ün Can Yayınları'ndan çıkmıştır.

Prof. Dr. Füsun Akatlı Sudaki İz romanının arka kapağında şunları yazmıştır:

"Ahmet Altan'ın ikinci romanı Sudaki İz için, inancın kurumsallaşmasının ve birey oluşu tehdit etmesinin romanı denebilir. Kesişen ama örtüşemeyen dünyalarının yalnızlığında kişilik kazanan, birliktelik arayışlarında savrulan roman kişileri, somut acıların ağırlığını yaşarken de, gelgeçliğin hafifliğine kapılıp sürüklenirken de sahiciliklerini koruyorlar. Serüven, aşk, çatışma, oyun, düş, humor... Romanın bütün bu motifleri, temelde bir dönemin düşünülmesi ve düşündürülmesi ekseninde eklemleniyor. Ahmet Altan, bu romanıyla, yargılamanın ahlâksal ve yazınsal tuzaklarına düşmeden, duyarlıkları abartmadan, ilk romanı Dört Mevsim Sonbahar'la çizdiği başarı çizgisini kalınlaştırıyor.[7]*"*

**

Bu anlayışta olan bir başka roman da Tahsin Yücel'in Peygamberin Son Beş Günü adlı romanıdır[8].

Bu romanda kötü polis vardır, iyi polis de vardır. Evini basan polis kahramana kötü davranır, ancak karakoldaki polis ona çok iyi davranır.

Romandaki astsubay kötü davranır ancak üstteğmen çok iyi davranır.

Tahsin Yücel, burada gerçekliğin tümünü temsil etmek için gayret eder. T. Yücel, gerçekliğin tümünü göstermek için kötü polisin yanına iyi polisi, kötü astsubayın yanına iyi üstteğmeni koyar. Ancak konu solculara gelince iş değişir. Kitaptaki solcu-sosyalist karakterler içerisinde olumlu denebilecek bir tek kişi yoktur: Aptaldan bir parmak yukarda olan ana karakter dışındaki solcuların biri emlak kralı olmuştur, diğeri kadın satıcısı... En iyisi çatır çatır onu bunu öldürür.

Kitap baştan sona sol düşünceyi aşağılayan solcu karikatürleriyle doludur.

Kitaptaki devrimci eylemci, büyükbabasını cinayet işlemesi için şöyle ikna eder:

"Evet devrim yaşamak demektir, ama devrimci olarak yaşamak için de öldürmek gerekir. Biz buna sürekli devrim diyoruz, büyükbaba. Büyükbaba, öldür artık şu herifi![9]"

*

"Bizler silahlı devrimcileriz: bizim için günahsız insan yoktur, biliyorsun.[10]"

*

"Güneşi zaptetmek istiyorsan bu herifi haklamak zorundasın: önündeki tek engel o artık!"

"....biz her zaman en kolay öldürülenleri, yani emir kullarını öldürürüz." diye homurdandı.[11]"

*

"Suçun büyüklüğüne ve sayısına göre öldürmeye kalksaydık, hem suç kavramı üzerine kafa yormakla boşa zaman harcamış olurduk, hem de canımızı ve eylemimizi tehlikeye atardık. Biz suçluları öldürülmelerinin kolay olmasına göre seçiyoruz.[12]"

*

Bu kitapta detaylı olarak ele alınan Orhan Pamuk'un Kar kitabı da bu örneklerden birisidir.

*

Küfür romanlarında normal bir insan solcu olamaz; solcu ise mutlaka cinsel ya da psikolojik bir sorunu vardır. Solcu, eğer solcu olmuşsa mutlaka döner. Belirli bir dönem solcu olan bir insan bir süre sonra çeteci, mafya, kadın satıcısı ya da kaçakçı olur. Eğer bunların hiçbirini olacak "fırsatı" bulamamışsa ideolojisinden döner, İslamcı ya da başka bir şey olur ama asla solcu kalamaz.

*

Bu kitapların en önemli sorunu, bu tip sol karikatürleri, solun tümünü temsil edermiş gibi işlemeleridir. Artık sağcı-solcu meselesi-

nin bile ötesine geçmiştir. O kadar ki sadece sosyalist-komünist-solcu insanları değil "mücadele eden her insanı", "mücadele etmenin kendisini" düşman bildiler ve itibarsızlaştırdılar. Mücadele eden, bir davası olan her insanı anormal ilan ettiler.

*

Yapılmak istenen şey, kültürel reflekslerini tamamen yitirmiş bir okur grubunda kalan tek tük köşede kenarda duran cılız refleksleri de yok edip her türlü ideolojik müdahaleye açık hâle getirmektir. Bu başarılmıştır. Sol ideolojinin en azılı düşmanları bile bu kadarını yapamazdı ama sol ideolojinin en azılı düşmanlarının başaramadığını bizzat solun kendisi başarmıştır.

*

Sokakta birine küfretseniz muhtemelen sizinle kavga eder ya da size karşılık verir. En çekinik olanı bile çekip gider ama hiç kimse "ah bana ne güzel küfrediyorsunuz" diye gelip elinizi sıkmaz. Türk solunun yıllardır yaptığı tam da budur. Türk solcusu, yıllarca kendine ana-avrat küfredenleri kültür sanat sayfalarında yazdırmış, onlara sayfalarını sonuna kadar açmış, bu küfürbazları kendi elleriyle ünlü yapmıştır. "12 Eylül'ün Türk edebiyatına yaptığı iyilikleri" anlatan eleştirmen, solcuların yayınlarından hiç eksik olmaz; solcular için vazgeçilmez bir referanstır. Toplumcu gerçekçiliği açık açık aşağılayan son derece açık sözlü yazara, toplumcu gerçekçiliğin en önemli yazarlarından birinin adına verilen ödülü sunar. Bunların en kötüsü ise bütün bu sayılanlara, Türk solunun büyük bir kısmının hiç şaşırmamasıdır. Türk kültür endüstrisi sola küfretmek için artık gazete çıkarmaya gerek duymamaktadır.

Sola nasıl küfür edilir?

Solcu bir gazeteye giderek "edebi bir şekilde küfredersin". Yeterince ünlüysen, uygun bağlantıların varsa o sol gazete seni manşetten, kitap ekinin kapağından verecektir.

Bunlara artık şaşırmıyoruz. Peki neye şaşırıyoruz? Bunlara şaşırmayan solculara şaşırıyoruz.

*

Türkiye'de sol, kültürel reflekslerini kesinlikle ve tamamen yitirmiştir. Sosyalizme veya en genel anlamıyla sola küfretmek için sağa, muhafazakâr İslam'a gitmeye gerek yoktur. **Sola küfretmenin en iyi-etkili yolu sol-sosyalist bir gazeteden küfretmektir.**

Solu çağrıştıran ne varsa düşman olan ve bu nefreti roman estetiğini alt üst eden bir kabalıkla okura boca eden bu romanları topluma bizzat sol pompalamıştır.

Kaynaklar

1. Ahmet Altan, Sudaki İz, Can Yayınları, 3. Baskı, 1986, İstanbul.

2. Yalçın Küçük, Cumhuriyet'e karşı küfür romanları, Mızrak Yayınları, 2011, İstanbul.

3. Fethi Naci, Yüz yılın 100 Türk Romanı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012, İstanbul.

4. Ahmet Altan, Sudaki İz, Can Yayınları, 3. Baskı, 1986, İstanbul, Sf 118.

5. Age Sf 251.

6. Age 251-2.

7. Ahmet Altan, Sudaki İz arka kapak yazısı. Füsun Akatlı, Eleştirinin Sesi Kırmızı Kedi, 2012, İstanbul, Sf 229.

8. Tahsin Yücel, Peygamberin Son Beş Günü, Can Yayınları, 14. Baskı, 2016, İstanbul

9. Age sf 327.

10. Age Sf 326.

11. Age Sf 325.

12. Age Sf 322.

PİYASA EDEBİYATININ "G.T KILLARI"

"G.t kılı" ifadesi ilk kez bir siyasal partinin mitinginde yaşlıca bir teyzenin ağzından literatürümüze girmişti[1]. Teyze, desteklediği partinin başkanını ne kadar çok sevdiğini, onu ne kadar çok desteklediğini kanıtlamak için böyle bir ifade kullanmıştı. Bu ifade uzun süre sosyal paylaşım sitelerinde dolaştı ve zaman zaman da halkı aşağılamak için kullanılan bir argüman hâlini aldı.

*

Sosyal paylaşım sitelerinde kendilerini muhalif olarak tanımlayan bazı şair-yazarların bu örnek üzerinden halkı aşağıladıklarını görürüz. Bu ifadeyi eleştirmek ya da aşağılamak için soyutlama yapmaya gerek yoktur. İfade çok açık ve nettir, çırılçıplaktır, bu ifadenin karşısında olmak için fazla düşünmeye gerek yoktur.

Birkaç kilo makarnaya veya bir torba kömüre oy satan, kendisini "birinin g.t kılı" olarak tanımlayan birini eleştirmek ya da aşağılamak çok da zor olmasa gerek.

Peki bu kişiyi aşağılayan şair-yazarlar nasıl davranmaktadır, gündelik-sosyal yaşamda nasıl bir ahlaki duruş sergilemektedir?

*

Çoğu kez "g.t kılıyız" diyen teyzeye ahlak öğreten kişinin, birçok konuda aşağıladığı kişilerden çok da farklı davranmadığını görürüz. "G.t kılı" teyzeye ahlak öğreten kişi, ahlaksızlığın dağlarında dolaşmaktadır!

Sahtekâr olduğunu adı gibi bildiği bir editör, dergisinde iki satır şiirini yayımlayacak diye gıkını çıkarmayan şair, "g.tünün kılıyız" diyen teyzeyi aşağılamaktadır!

Türkçe özürlü bir yazarın karalamalarını başyapıt diye piyasaya süren, 5. sınıf saçma sapan romanları başyapıt diye öve öve bitiremeyen eleştirmen, TÜBİTAK'ın başına hayvanat bahçesi müdürünün getirilmesini eleştirmektedir!

Sevgilisine jürisi olduğu ödül kurulundan ödül veren kişi, şoförünü milletvekili yapan siyasetçiyi eleştirmektedir!

Bilmem hangi bakanın, akrabasını müdür yapmasını eleştirmektedir; kim?

Kendi kendine ödül veren jüri üyesi!

Birbiriyle ödülleşen adamlar, aynı zamanda ülkedeki adaletsizlikten yakınmaktadır!

*

Rüşvetmiş, yolsuzlukmuş, hırsızlıkmış... Bunların aynısı Edebiyat Piyasası-Piyasa Edebiyatında olmuyor mu? Ses çıkaranlar elbette üzerine alınmamalıdır ancak gıkını bile çıkarmayanlar, hatta alkış tutanlar, "like yapan"lar çoğunlukta değil midir?

*

Aynı edebiyat ödülü 17 yılda tam 14 kez aynı yayınevine verilince torpil değil midir[2]?

Bu önemli ödülün jürisindeki 5 kişinin 4 ünün, ödül verilen yayınevinin yazarlarından ve hatta editöründen oluşması bir sahtekârlık değil midir?

Doğan Hızlan'ın, jüri başkanı olduğu kurulda kendi kendisine ödül vermesi, bu ödülü alması[3], bu utanç verici olayı Emre Kongar'ın övmesi[4] çok mu ahlaki bir tutumdur?

Halk "bir torba kömüre iki kilo makarnaya" satılıyormuş! Bak sen!

Yazarı bir ödüle satılan toplumun halkının bir kilo makarnaya satılmasında şaşılacak ne var! Yazarın ne ki halkın ne olsun?

Halkı beğenmeyenler, onu aşağılayanlar önce dönüp de bir zahmet şairine-yazarına baksın.

*

Piyasa Edebiyatı'nın şair-yazarlarının bu pisliklere karşı tavrını, tamamen kendi mikroskobik çıkarları belirlemektedir. Piyasa Edebiyatı'nın şair-yazarı gözünün önündeki torpilleri ve adam kayırmacılığı görmezden gelip, başkasının aldığı makarnayı ağzına sakız etmektedir.

*

İnsanlar kandırılır mı? Evet kandırılır; hem de sık sık... **Ama neyle kandırılacağıyla ilgili asla kandırılmaz. Çünkü insanlar neyle kandırılacağını bizzat kendi seçer.**

O aşağıladıkları seçmen, makarnayı yiyor, Piyasa Edebiyatı'nın şairi-yazarı gibi ahlak timsali olduğunu da iddia etmiyor.

*

Ama o şair-yazara sorsalar rüşvetin her türlüsüne karşıdır. Rüşvete sırf kendisi alamıyor diye karşıdır!

Torpile karşıdır. Torpile sırf kendisi torpil bulamadığı için karşıdır.

İşine gelince liyakat önemli der. Ancak ilk fırsatta liyakatsizliği alkışlamakta hiçbir sakınca görmez.

Adam kayırmaya, çete düzenine karşıdır; sırf kendisi onların içine giremedi diye...

*

"İktidarın ahlakı", iktidardan çok daha yaygındır. Kendilerini muhalif diye tanımlayan mecrada yaygın bir "iktidar ahlakı" vardır. Bu "muhalif"lerin ahlakı ile iktidarın ahlakı arasında hiçbir fark yoktur. İki düşünce-hareket-topluluk, ahlaken ayrışmıyorsa, birbirlerinden farklı ahlaki değerleri yoksa, diğer alanlardaki farklılıkları sadece birer detaydan ibarettir.

İktidar ahlakı ile muhalefet yapamazsınız; yaparsanız yaptığınız şey muhaliflik değildir.

Neyin ahlakını yaşıyorsanız osunuz.

*

Bir şey mi yapacaksınız: o sokakta "g.tünün kılıyız" diyen "samimi" teyzeye facebook sayfasında üst perdeden önerdiklerinizin % 1'ini kendiniz yapmayı deneyin.

Rüşvet alanın peşinden gitme.

Torpil yapanı alkışlama.

Liyakatsizliğe tepki göster.

Adam kayırmacılığa ses çıkar.

Bunları ilk önce kendin yap.

*

Türk Edebiyatı'nın ne sorunu vardır? Buna farklı açılardan bakarak elbette birçok yanıt verilebilir. Ancak kısaca söylemek gerekirse:

Türk Edebiyatı'nın sorunu ahlaksızlıktır.

Türk Edebiyatı'nın sorunu torpildir.

Türk Edebiyatı'nın sorunu rüşvettir.

Türk Edebiyatı'nın sorunu adam kayırmacılıktır.

Türk Edebiyatı'nın sorunu liyakatsizliktir.

Türk Edebiyatı'nın sorunu ikiyüzlülüktür.

Bu başlıkların hiçbiri hakaret içermemektedir. Her bir cümle için birçok yazı yazılmıştır; yazılanların her sözcüğü kanıtlıdır.

Türk toplumunda ne sorun varsa Türk Edebiyatı'nda da o sorun vardır.

Türk Edebiyatı'nın sorunu, **başkasının gözündeki kıymığı görmek ama kendi gözündeki kütüğü yok saymaktır.**

*

Piyasa Edebiyatı- Edebiyat Piyasası her türlü tüyler ürpertici olayın normal karşılandığı, "tüyler ürpertici" bir dünyadır.

Türk Edebiyatı'nın sorunu Piyasa Edebiyatı-Edebiyat Piyasası'nın kendisidir. Çünkü Piyasa Edebiyatı'nda bir şair-yazarın özgürlüğü, ancak "kılı olacağı popoyu seçme özgürlüğü"dür.

Kaynaklar

1. https://www.youtube.com/watch?v=W6rHU6JDJpQ

2.http://haber.sol.org.tr/blog/kent-kultur-sanat/taylan-kara/yunus-nadi-odullerini-neden-hep-can-yayinlari-alir-116864

3. http://www.insanbu.com/eski/a_haberdfaf.html?nosu=1672

4. https://www.kongar.org/medyanotu/448_Dogan_Hizlan.php

"EMEKLİ YILANLAR"IN İSYANI YA DA PİYASA EDEBİYATI ŞAİRİYLE LAUBALİ KONUŞMALAR

Niçin kötü şiir yazıyorsun biliyor musun? Çünkü kaleminden çıkan şiirin isyanını aldırmışsın. Çünkü şiirinin estetiği, anlamı, ritmi, biçemi vs. kadar "hesabı" da var. Çünkü o şiiri, daha yazmadan "nerede yayımlatabilirim?" sorusuyla sakatlıyorsun.

Çünkü isyanı alınmış, hesabı olan bir şiir ne kadar şiirse seninki de o kadar... İsyanı alındığı için ve hesabı olduğu için aşk da yok... Olması gerektiği hâlde isyanın olmadığı yerde her duygu eğreti duran bir teferruattır. Sanatın, piyasayla sakatlanmış... Seni, "facebook"ta beğendiklerin, şiir yazdığın ellerinle alkışladıkların yok ediyor. Her edebi etkinliğin bir hesap için...

Bunca sansürü, hakareti üstüne çeken yazılarımızı okurken içinden "çok haklı" diyorsun ancak piyasa edebiyatının köşe taşları ile aranı bozmamak için susuyorsun.

Siyasal yolsuzluklara ve hırsızlıklara tepki gösterdiğin hâlde, edebiyattaki benzer yolsuzluklara niçin tepki göstermiyorsun? Bu korkunç sessizliğinin nedeni nedir?

Çünkü edebiyat piyasasının "besin zinciri"ne belirli ölçeklerdeki çıkarlarla bağlısın. Minicik çıkarlarla edebiyat iktidarının piramidine bağlanmış durumdasın.

Edebiyat iktidarının varlığından besleniyorsun, edebiyat iktidarı ile aranı bozmak istemiyorsun.

- Bir yayınevinden kitabın çıkacaktır...
- Edebiyat iktidarının aparatı bir dergiye yazı göndermişsindir...
- Bir ödül almışsındır...

- Bir ödül beklentisi içindesindir...

- Yeni kitabın, edebiyat iktidarının bir dergisinde tanıtılacaktır...

Küçük bir şiirin bir dergide yayımlanacak diye o derginin editörünün apaçık sahtekârlığını görmezden gelirsin. Bir ödül alma olasılığın var diye o ödüldeki apaçık torpili görmezden gelirsin.

SEN, edebiyat iktidarının dayandığı "milli irade"sin.

Böylesine mikroskobik çıkarlarla gevşek ya da sıkı bir şekilde bu besin piramidine bağlananlar, sırtlarında bu kokuşmuş edebiyat iktidarını yükseltirler. Edebiyat iktidarı, bir oligarşi olduğu kadar bu yönüyle bir "demokrasi"dir de; sahtekârlık çok demokratik bir şekilde tabana yayılmıştır!

Bu pislikleri bilmeseydin bunları öğrenmek bütün sorunları çözerdi. Oysa sen hepsini biliyorsun. Bunlara ne zaman karşı çıkıyorsun peki?

- Beklediğin ödülü sana vermediklerinde...

- Daha düne kadar öksürse "şiir gibi öksürüyorsunuz hocam" diye methiye düzdüğün edebiyat piyasasının kodamanları ile bozuştuğunda...

-Yayımlamalarını beklediğin bir şiirini yayımlamadıklarında...

İşlerin yolunda gitmediğinde, beklentilerini karşılamadıklarında birden "muhalif" olduğunu "hatırlıyorsun". Daha düne kadar mide bulandırıcı bir yaltaklanma ile davrandığın piyasanın "büyük şairleri" ile sadece ve sadece kişisel çıkarların için çatışıyorsun. Bir şiirin reddedildiğinde, hemen sanki yılların muhalifiymişsin gibi, sanki daha dün bu piyasaya methiye düzen sen değilmişsin gibi, sanki piyasaya dâhil değilmişsin gibi "isyan" ediyorsun.

Mikroskobik kişisel çıkarlarını, sanki ilkesel bir duruşmuş gibi gösteriyorsun.

Piyasa Edebiyatının-Edebiyat Piyasasının yıllardır yazılan, yazdığımız pisliklerini, ödül oligarşisini, ahbap çavuş ilişkilerini, liya-

katsizliği, torpilleri, korkunç yozlaşmayı benim kadar sen de biliyordun, biliyorsun.

Hepsi gözünün önünde olmuştu ve hâlâ da olmakta; çoğunu gizlemeye gerek dahi duymamaktalar.

Gözünün önündeki onca pisliğe karşı yıllarca kör kaldın, çünkü işlerin yolunda gidiyordu. Çünkü bu kokuşmuş piyasanın besin piramidinde senin de bir yerin vardı. Şiirlerin yayımlanıyordu, ödüller alıyordun. Piyasa düzeneğindeki konumun seni tatmin ediyordu bu nedenle gözünün önündeki alçaklıklara karşı susuyordun.

Ne zamanki bu piyasanın dışına düştün, şimdi 40 yıllık muhalifmiş gibi poz veriyorsun.

Yıllardır gözünün önündeki yılan ordusu, sana dokunduğunda çığlığı basıyorsun.

Yıllarca "bana dokunmayan yılan bin yaşasın" diyerek yılan çukurunda "yılanlık" yaptın. "Yılanlık süren" doldu, "sözleşmen" bitti. Yeni "yılanlar" bulup seni o çukurdan dışarı attıklarında "imdat, bu çukurda yılanlar var" diye çığlık atıyorsun. Senin de büyük katkıların sayesinde ortalık artık yılandan geçilmiyor. Zerre kadar samimi olduğunu bilseydim bu çığlığına inanabilirdim.

Oysa dün ölçüsüzce yalakalık yapıp şimdi ağız dolusu küfürler ettiğin piyasa kodamanı "a pardon yanlışlık olmuş" diyerek isteklerini yerine getirse,

hak ettiğini düşündüğün ödülünü verse,

yayımlamadığı şiirini yayımlasa,

hiçbir şey olmamış gibi eski yalakalığına, "fabrika ayarları"na geri döneceksin. Bu kadar küfrettiğin kişiye yine "şiir gibi öksürüyorsunuz hocam" diyeceksin.

Sana dokunmadığı için yıllarca ev kedisi muamelesi yaptığın yılanlar sana dokununca, senin gibi henüz yılanlar dokunmadığı için susan kalabalığa, "imdat yılan" diye bağırıyorsun.

Yılanlar geçerken birilerine dokunuyor, birilerini ısırıyor, ama sen bunu seyrediyorsun, yıllarca seyrettin.

Sen diyorum ama sen üzerine alınma, o kadar çoksunuz ki "siz" sözcüğünün çoğulluğu bile sayınızı yeterince karşılayamayacaktır.

Bilmediğin, acıyla öğrendiğin şey şudur: "bin yaşasın" diye umursamadığın ve başkalarını ısırmasına ses çıkartmadığın yılanlar, er ya da geç seni de ısıracaktır. Yılan yılandır; sana dokunması sadece bir zaman sorunudur. Sana dokunup dokunmaması yılanların umurunda değildir. Atasözündeki anlamıyla yılanlar "fıtratları gereği" mutlaka dokunur.

Piyasa edebiyatı, senin bu ahlakın üzerinde yükselen bir ruh, bir iklimdir aynı zamanda. Yıkmaya, yok etmeye çalıştığımız şey, piyasa edebiyatının ayakları kadar senin bu köle ruhundur.

Senin bu köle ruhunu yok etmek istiyoruz; içindeki şair özgürleşsin diye...

BOK 10:
PİYASA EDEBİYATINA KARŞI ÖN YARGI LİSTESİ

Bu yazıda Piyasa Edebiyatı-Edebiyat Piyasası'na karşı kullanışlı olabilecek ön yargılardan söz etmek istiyorum.

Ön yargılar kötü olarak bilinse de, aslında hayatta kalmak için zorunlu ve bir o kadar da yararlıdır. Burada oldukça pratik ve kullanışlı bir ön yargı listesi yapılmıştır. Bu listenin duyarlılığı yüzde 90'dır. Ancak okurken her yargı gibi birçok istisnası olabileceğini unutmamak gerekir.

***

"Bok 10" listesi

*Bir kitap sizi "naif ve duygulu bir anlatımla içsel bir yolculuğa" çıkartıyorsa, o kitap yüzde 90 boktan bir kitaptır. Siz siz olun o yolculuklara çıkmayın, eksik olsun!

*

*Bir kitabın tanıtım yazısının kapladığı yer, yazarının fotoğrafından küçükse o kitap muhtemelen boktan bir kitaptır.

*

*Yıl olmuş 2019 ve yeni çıkan bir kitabın tanıtım yazısında hâlâ "yazarın çağına tanıklığı", "kendi içine yaptığı yolculuk", "katmanlı anlatı", "duru dil" gibi tanımlamaların en az ikisi kullanılıyorsa o kitap büyük olasılıkla boktan bir kitaptır.

*

*Bir önceki maddedeki "muhtemelen" boktan olduğunu düşündüğümüz malum kitap hakkında o yazıyı yazan eleştirmen ise "muhtemelen" değil KESİNLİKLE ve KESİNLİKLE boktan bir eleştirmendir.

*Bir kitabın kapağı, erkekler için gri, kadınlar için pembe olarak tasarlanmış ve piyasaya sürülmüş ise o kitap yüzde 100 boktan bir kitaptır.

*

*Bir kitap daha çıkmadan, o kitabı bilboardlarda, afişlerde ve gazetelerde görüyorsanız; kitabın kendisinden önce reklamı görünüyorsa o kitap muhtemelen boktan bir kitaptır.

*

*Bir kitabı Hasan Bülent Kahraman tanıtıyorsa o kitap boktan bir kitaptır.

*

*Bir kitabın reklamını para çekerken bankamatikte "havale, EFT, para yatırma, para çekme" menüsünden hemen sonra görüyorsanız o kitap boktan bir kitaptır.

*

*Bir kitabın yazarının söyleşisinde verdiği pozlar, iç çamaşır defilesindeki mankenlerin verdiği pozlardan ayırt edilemiyorsa, o kitap muhtemelen boktan bir kitaptır.

*

*Bir kitap Migros'ta Prima Maxi çocuk bezinin yanındaki sepette ya da Carrefour kasalarında "Okey ektra hisset" prezervatiflerine bitişik olarak satılıyorsa o kitap boktan bir kitaptır.

*

*Bir kitap hakkında yazan bir eleştirmenin yazısı, kitabın arka kapak yazısı, yazar hakkında ansiklopedik bilgi ve kitabın konusundan oluşuyorsa o "eleştirmen" boktan bir eleştirmen, sıradan bir "tanıtman" ve başarılı bir "yüceltmen"dir.

*

*Boktan eleştirmenler, sıradan tanıtmanlar, başarılı yüceltmenler

neredeyse bir kural olarak boktan kitapları tanıtırlar. Aksini kanıtlayıncaya kadar şüphe etmek gerekir.

*

*Bir yazar kitabını tanıtırken, kitabın içeriğinden çok, kendi politik duruşundan, ne kadar aydın ya da muhalif oluşundan vs. söz ediyorsa boktan kitabına parfüm sıkıyordur.

*

*Bir kitap, yazarının çalıştığı kurumdan, arkadaşı olduğu jüriden, atölye açtığı belediyeden ödül alıyorsa o kitap muhtemelen boktan bir kitaptır.

*

*Bir kitap "yer altı edebiyatı" veya "marjinallik" diye 50 yıllık uyuşturucu, seks, bohemlik, içki vs. klişelerini hâlâ yutturabiliyorsa o kitap boktan bir kitap, o yazar boktan bir yazardır.

*

Kitabına benzeyen okur

Ve bütün bunlar olurken her seferinde aynı zokayı yutan, her seferinde yine ve gene aldanan okur...

Kendine şu soruyu sorma zamanı gelmedi mi hâlâ:

"Bu kadar boktan kitap okuyan ben nasıl bir okurum?"

PİYASA EDEBİYATININ EN "GERÇEK" YARIŞMASI: ŞÂKİR ŞIRILDAK ŞİİR YARIŞMASI

Yazar Kaan Turhan, 2014 yılında şöyle bir ilan yayımlamıştı:

"Şiir dünyamızın saygın figürlerinden olmasına karşın, nedense, edebiyat dünyamızda adı pek duyulmayan, 1950'lerin önemli şairi Şâkir Şırıldak adına bir şiir yarışması düzenlenmiştir.[1]"

Yazıda, her ödül ilanında yazılı olan klasik şartlar sıralandıktan sonra şiir seçici kurulu olarak şu isimler veriliyordu:

Doruk Yavaşlan (Eleştirmen)

Caner Boyver (Yayıncı, Şair)

Haydar Kehribar (Yazar, Şair)

Sefer Sülfüroğlu (Eleştirmen)

Yrd. Doç. Dr. Atakan Havrangil (Akademisyen, Şair)

Sonrasında ise ödülün para tutarı, son başvuru tarihi, başvuru adresi ve ödül töreninin tarihi yazılıydı. Bu hâliyle ülkemizde her hafta bir belediyenin, bir kurumun, bir şairin yakınlarının ve hatta şairin kendi kendine ilan ettiği onlarca edebiyat yarışmasından biri gibi görünüyordu.

Her şey ama her şey usulüne uygun yani normal gibiydi. Yalnızca küçük ama küçücük bir sorun vardı:

ŞAKİR ŞIRILDAK DİYE BİR ŞAİR YOKTU!

Bu isimde bir şair yoktu!

Olsaydı belki "1950'lerin önemli şairi" dahi olabilirdi ancak bu isimde bir şair, yazar hiçbir zaman yaşamamıştı!

Sonrasında ne mi oldu?

"Normal şartlarda" seçici kurul isimlerinin bu kadar açık bir şekilde karikatürize edildiği, isimlerin "ben sahteyim, ben sahteyim!" diye bangır bangır bağırdığı bu çakma yarışmanın ancak bir komedi unsuru olması gerekirdi. Oysa böyle olmadı.

Bu sahte şair adına düzenlenmiş sahte şiir yarışmasına tam 84 (seksen dört) şair katılır. Bu şairlerin arasında ünlü şairler, PEN üyesi olanlar da vardır.

Olayın sahte olduğu açıklandıktan sonra "yarışma"nın düzenleyicisi Kaan Turhan şöyle yazmıştı:

"Yarışma ismi kurmacayken, yarışma jürisindeki isimler (edebiyatın üzerine kara bulut gibi çökmüş leş yiyicileri anımsatarak) kurmacayken; yarışmaya başvuruları anlamak güç! Peki ya, "gerçek" şiir yarışmalarına yapılan başvurular? İlkin, şunu vurgulamakta yarar var: bir şair adına neden şiir yarışması düzenlenir? O şaire beslenen duygular mıdır etken? Maddi ödüllü yarışmalarda amaç, gereksinimi olan şaire, yazara "para" ödülü vermenin mi kılıfıdır? Peki, şair ödülsüzse; bu durum onun için bir aşağılık kompleksini mi doğurur?[(2)]"

İnternette her hangi bir arama motoruna "Şakir Şırıldak" yazıldığında bir şey çıkmamaktadır, daha doğrusu çıkan tek şey, bu çakma şiir yarışmasıdır.

Her şey bir yana, yarışmaya katılan şairlerin bir tanesi bile "kimdir bu Şakir Şırıldak" diye merak edip internete yazmamış, adına yarışma düzenlenen bu ismin neden bu ilgiye mazhar olduğunu bile hiç mi hiç irdelememiştir.

Bu yazının amacı kesinlikle bu yarışmaya katılan kişileri rencide etmek değildir. Bu yarışma, her yıl düzenlenen onlarca yarışmanın çarpıcı bir numunesidir. Piyasa edebiyatının düzenlediği onlarca edebiyat yarışmasının dinamiği ile ilgili bir fikir vermesi açısından önemlidir. Piyasa Edebiyatı-Edebiyat Piyasası'nın günümüzde geldiği yeri, yaşadığımız edebiyat iklimini ortaya koyan somut, somut olduğu kadar da çarpıcı bir örnektir.

Şakir Şırıldak Şiir Yarışması sahtedir de asla okunmayan ve okunmadıklarını herkesin bildiği dosyalara verilen ödüller çok mu gerçektir?

Şakir Şırıldak Şiir Yarışması sahtedir de 3-5 kişinin dönüşümlü olarak onlarca yarışmanın seçici kurulunu oluşturduğu yarışmalar çok mu gerçektir?

Şakir Şırıldak yarışması sahtedir de jürilerin eşine, dostuna, sevgilisine verilen ödüller çok mu gerçektir?

Şakir Şırıldak yarışmasının seçici kurul üyeleri sahtedir de yılda 16 tane ödülün jürisi olan kişi veya kişiler çok mu gerçektir?

Şakir Şırıldak'ın tek sorunu "yokluğu"dur!

Şakir Şırıldak Şiir Yarışmasının "olmayan" jüri üyeleri, hiç olmazsa kimseye torpil yapmamış, okumadıkları kitapları kitapla ilgisiz saçma sapan gerekçelerlerle utanmadan ödüllendirmemiştir.

Şakir Şırıldak Şiir Yarışmasının "olmayan" jüri üyeleri, kendi başkanlarına ödül vermemiştir!

Şakir Şırıldak Şiir Yarışmasının "olmayan" jüri üyeleri, bilmedikleri dillerden çevirilere ASLA ödül vermemiştir.

Piyasa Edebiyatı-Edebiyat Piyasası'nın çürümüşlüğü, kokuşmuşluğu, iğrençliği karşısında "Şakir Şırıldak'ın yokluğu" olanca masumiyetiyle bir kenarda durmaktadır.

Ülkemizdeki Edebiyat Piyasası-Piyasa Edebiyatında olanlarla karşılaştırıldığında Şakir Şırıldak Şiir yarışmasının sahteliği, bu piyasadaki EN GERÇEK ŞEYDİR.

Kaynaklar

1. http://www.insanbu.com/eski/a_haber249a.html?nosu=1571

2. https://imecedergisi.wordpress.com/2014/11/14/siir-yaristirma-uzerine-edebiyat-piyasasinin-odulluleri/

Henüz soğutulmamış gizli zaman yengeçleri, denizin su katılmamış nevresimine patilerini geçirirken garson çayları getirdi.

*

Gırtlağı okşanmamış puslu bir çığlık kerpiç duvarlardan ovaya doğru saman hızında kendini aydınlatırken köy kahvesinde oturuyorduk.

*

Babaannemin yazmasında uçmuş midye kokulu bir gül, tok karıncaların başında gölgesiyle nöbet tutarken köye vardık.

*

Derken çeşmedeki su, Salim Dede'nin tahtaya soluyan mekânsız ellerinin arasından gölgesine doğru akıyor, akarken de bir yandan kavak hışırtılarının sessiz cızırtısını diğer yandan da börülce yapraklarının tuzsuz kinini sardalya kıymasıyla karıştırıp uzaklara ünlüyordu.

Çeşme suyu Salim Dede'nin sakalını sağdan sola geçerken, çeşmenin ardındaki dut ağacının sıcaksız dalları arasında bir dut dallana dallana geçmiş bahardaki diğer dutun boşluğunda kusan küstah bir balık gibi bulutları tamamlıyordu.

*

Rasim Dayı arılarını eksiksiz işlenmiş bir kırkikindi yağmurunda ıslanan yollukların üstündeki desen hızında kapatıyordu kovanlarına. Bal, amcasından dayak yemiş bir kasabalı çocuğun ikindi vakti burnunu çekmesinin titreyişi kadar yalnızdı dut pekmezinin yanında.

*

Bir manda kuyruğunun soğuk astımlı pamuk şekeri kadar çoğulduk karıncaların bitmemiş karargâhında.

*

Veysel Dayı'nın yitirilmiş şalvarının gevşek lastiği, buhurdan gözlü beyaz bir kutup ayısının gökyüzüne son bakışı gibi gevşeyerek, ıslak don lastiğinin arasında sessizce sıkışmıştı.

*

Kurşun dişli bir ıhlamur ağacının sarı ıssız kokulu sıcaklığında bütün çocukluğunu gecenin tüylü esrik karanlığına katarken sıcak böreklerimizi yedik.

*

Gözünde kıpır kıpır oynayan öğle uykusunu köy meydanına fırlatıp üzerine koyu karanfil rengi susuşları içinde gezdiriyordu. Adımını attıkça içerde duruyordu.

*

Ellerimizin gölgesi belki de ılık oy pusulalarının ilkel sabrıyla bakışan bir kaplumbağa neşesiyle kıpırdıyor ya da altında susamış bir muhtar çakmağının son aleviyle kanatlanıyordu.

*

Ve düşsel bir halıcı çırağının ilk homurtusuyla yayılan kemirgen bir sonsuzluktu zaman, göz açıp kapayıncaya kadar gevşeyen bir uzaklılık kadar dingin bir ahlat ağacıydı.

*

Karıncaların geri geri telaşlandığı ılık bir pus yazında balkonda hembembe sekiyorduk, sen başını kanırtıp bize bakıyordun.

*

Mühürlü bir oy pusulası hüznüydü muhtarlık bürosu oy ve ötesi

*

Belki de ışığı buz kesmiş bir ispermeçet balinasının kollarının yokluğu kadar şeffaftı akşam. Sanki gövdesinden alazlar fışkıran sarı oklavalı ispinoz kuşlarının seyri onu bütün benliğiyle esir almıştı da ağzından keskin köçekli bir tutam söz dahi çıkmıyordu. Derken aniden beliren eflatun saçlı trompetçinin koltuğu, gri bakışlarını kirpiğinin keskin duruşuna sarmıştı.

*

Gürültülü bir ağaç kovuğundan yeni çıkmış Selvi, mezarlığın dibindeki koyu cıvıltının içine gölgesi önde kendisi arkada koşardı. Koşarken de göğün ağartısı yüzüne vurur, vurunca da o mezarlığa değil mezarlık ona doğru büyürdü. Sonra da gökten geveze iki çınar yaprağı Selvi'nin kaderinin hareket suretine bürünmüş donukluğuna yağardı. Derken, içinde Anka kuşu taşıyan kanatları lal olmuş iki serçe Selvi'nin kulağına eğilip bin yıllık şarkıyı susarlardı. Susunca da Selvi, Kaf dağını görmüş gibi gözünü beş milyon zaman katının üst üste yığıldığı keder ve neşenin tüm seslerini soğuran göğe bakar, dalları ölülerin hareketinin titreşimlerini yayan servinin göğe şefkatli bir elif gibi sokulmuş uç dalını görür; "O servi, ben Selvi" derdi; sonra da çayı demlerdi.

*

İhsan'ın ölü eşeği, avludaki şeftali ağacının altında, kendi kemiklerini bir bir toplarmış da toplarken kasabanın göğüne kocaman bir iç çekiş gibi yerleşirmiş; kimi zaman kalaycı dükkânlarında hem zamanı sayan hem de durduran tokmağa, kimi zaman İhsan'ın koca elli şefkatine, kimi zaman dağların dumanının alıp başımı gideceğim diye tutturmasına, kimi zaman bir ormana yürürken ormanın sana koşmasına, kimi zaman İhşan'ın gözlerinden kendi gözlerine gidip gelen "Biz seninle neyiz eşek, bu yokuşu rutubetli kasabada unutulmuş iki kalp atışı değilsek ya da inandırıcı bir tablonun hem var hem yok eşeği ile İhsan'ı bile değilsek, biz neyiz?" düşüncesine, kimi

zaman "Bir eşek, bir eşekten başka nedir ki?" diyen İhsan'ın insan zihninin kısa devrelerle malul olduğunu gösteren dudak hareketlerini kasıp duran aklın yanılgısına, kimi zaman da eşekler hakkında türlü hikâyeler yazan Eşekçi Halil Dayı'nın kaleminin ucundaki titreşimlere takılırdı kemik sesleri; takılırken de siz deyin bin ben diyeyim beş bin yıl önce yaşayıp bahçelere gömülmüş diğer eşeklerin kemikleri de harekete geçer, ama bu eşeklerden hiçbiri bir İhsan tarafından böylesine sevilmediği için kemikler bir iki kımıldar, sonra da ölmenin sadece sevgisizlikle mümkün olduğunu ispat etmek istercesine yeniden kemiklerini toprağa umutsuzlukla salarlardı. İşte o zaman Eşekçi Halil Dayı, "Bir eşeğin gözü evrenleri gören gözlere aittir" diye yazar, kâğıt suretine bürünen zamanın yüzünde İhsan tarafından çok sevilmiş, şeftali ağacının altında kemiklerini toplamaya çalışan eşek, şeftaliler aracılığıyla yere göğe göz kırpar, yaşamanın sadece sevgiyle mümkün olduğunu ispat edercesine ağacın yapraklarını hafif hafif titretirdi.

BUNUN ANLAMI NEDİR?

Ben ve benim gibiler, piyasa edebiyatının bu sirkinde rengârenk ışıklarıyla koca gözlü çocukları hipnotize eden sirk palyaçolarına parmağımızla işaret edip çok basit bir soru soruyoruz:

Bu metnin anlamı nedir? Bu ne demek?

Yanıt?

- Bu da soru mu?

- Cahil!

- Aptal herif, sanattan anlamıyor!

- Biraz oku oku, dünyadan haberin yok!

- İlla anlamı olması mı gerekiyor!

Buyrun. Anlatın da anlayalım. Ne zaman o çok basit soruyu sorsanız piyasa edebiyatının o renkli sirkinden hep aynı tepkiyi alırsınız. Ya sizi cahillikle, edebiyattan anlamamakla, geride kalmakla, modern edebiyatı bilmemekle suçlarlar ya da sanat teorisini hatmetmiş kibirli bir bakış atıp susarlar. Ancak asla ve asla "bu ne demek" sorusunu yanıtlamazlar. Çoğu kez kendilerinin de anlamadığı, biri açıkça sorduğunda aşağıladıkları, o soruyu sordurtmamak için şiddetli bir grup baskısı oluşturdukları o metnin etrafındaki sis bulutunun dağılmasını asla istemezler.

Sis bulutları, gizem... "Bende bir sürü şey var ama göstermem" mistifikasyonu çoğu kez tek sermayeleridir. "Bu ne demek?" sorusu, onlar için asla duymak istemedikleri, onları çılgına çeviren öldürücü bir sorudur. Anlam arayanları aşağılamalarının, cahillikle suçlamalarının nedeni budur. Anlamsız metinleri, zor anlaşılır metinlerle karıp, anlamsız metinlere derin anlamlı imiş muamelesi yaparak

saçmalığı "büyük edebiyat" diye yutturdukları gizemli dünyaları asla bozulmamalıdır. Okurun metin karşısında sadece hipnotize olup inanma hakkı vardır, sadece "vaaav süpeeer" deme hakkı; ötesi sanattan anlamamazlık, geri kafalılıktır.

Kemal Sunal'ın bir filminde köylü kadının muhtarın anlamadığı konuşmasına verdiği tepki şudur:

"Muhtar ne güzel konuştu, heç bir şey anlamadım."

Karşılarında bekledikleri okur kitlesi böyle olmalıdır. Okur, ya anlamadığı hâlde güzel bulmalıdır, ya da anlamış gibi yapmalıdır. "Muhtar ne konuştu?" diye soranlara nefretlerinin nedeni budur.

"Bunun anlamı nedir?"

Bu soruya bu kadar düşman bir edebiyat ikliminden sadece sürüler, ebleh okur "kütleleri" çıkar.

"Bunun anlamı nedir?"

Eleştirel aklın bu en eski sorusunun, düşünmenin bu ilk ürününün büyüleyici bir yanı vardır. Bir metinle ilgili bu soruyu sorduğunuzda bir tartışma düzlemi ve diyalog oluşturursunuz. Ancak böyle bir tartışma düzlemi oluşturduğunuzda böylesi metinlerin etrafındaki sis ve kutsallık ortadan kalkar. Anlam arayışı üzerinden bir tartışma oluştuğunda metinlere kutsal muamelesi yapamazsınız.

Sonuç mu? O zaman anlamsız metinleri, 5. sınıf romanları modern roman diye okura yutturamazsınız. Böyle bir tartışma zemininden ısrarla kaçınılmasının nedeni tam da budur. Böyle bir tartışma zemini kurulduğunda piyasa edebiyatının kitap eklerinde başyapıt diye göklere çıkartılan, ödüle boğulan anlamsız metinler buhar olup uçacaktır. O anlamsız metinler tam da bu piyasa diktatörlüğünün tartışmasızlığında yutturulabilir ancak. Piyasa edebiyatının pazarlama mümessillerinin işaret ettiği kitaplar karşısında okur, sadece eleştirisiz ebleh bir tüketici olarak hipnotize olduğu zaman değerlidir; bu ne demek diye sorduğu an "cahil" yaftası yer.

Bunun anlamı nedir? Bize yasaklanan soru budur. Bu sorunun yasaklandığı yerde P. Mağden'in beşinci sınıf romanı başyapıt diye ilan edilir, içindeki onlarca gülünç anlatım bozukluğu, "yazarın dil oyunları" diye yutturulabilir.

"Bunun anlamı nedir?" sorusunun olduğu yerde, bir kez bile tekrar okunmadan yazılan ergen iç dökmeleri "bilinç akışı tekniği", ortaokulda yapılsa zayıf alınacak kadar sıradan imla hataları ve dil bozuklukları "dilin olanaklarını zorlama" diye yutturulmazdı. "Bunun anlamı nedir?" sorusunun olduğu yerde, kendini bu kadar çok Joyce, Beckett ya da Ionesco zanneden piyasa yazarı olmazdı.

"Bunun anlamı nedir?" sorusunun olduğu yerde Türkiye'nin en büyük edebiyat ödülünün, 17 yılda 14 kez aynı yayınevine verilmesi normal karşılanmazdı. "Bu ne demek" sorusunun olduğu yerde böylesi bir skandal karşısında, "demek ki güzel kitaplar çıkartıyorlar ki ödül alıyorlar" diye ciddi ciddi yazan "muhalif eleştirmen"leri kimse ciddiye almazdı.

Bu soru bizim gerçeklikle olan en büyük bağımızdır. Bu soru, bizi zırvadan koruyacak büyük bir panzehirdir. Bütün bunlardan ötürü, aptal yerine konmaktan hiç çekinmeden ısrarla bu soruyu sormak zorundayız:

"BUNUN ANLAMI NEDİR?"

*

Her şeyden önce nesneleri adıyla çağırmak gerekir: ele el, kuşa kuş, saçmaya saçma, zırvaya ise zırva demeliyiz. Hele hele zırvaya zırva demekten hiç ama hiç çekinmemeliyiz!

EK 1:
ULVİ HAT SANATINDA AKIL NE YANA, AYDINLANMA NE YANA DÜŞER?
AYŞE GÜREN

Hasan Ali Toptaş'ta (HAT) Yazının Ulviliği, Belirsizlik, Bilinemezcilik Sevgisi. Postmodernist, modernist, romantik bir tasavvuf sevdalısı.

"İşte bu yüzden, yazmak için kâğıdın üzerine eğildiğimde, yazdıklarım ille de bir yere varacak, bir yeri aşacak ve varıp aşacağı yere ille de bir işaret konacaksa, oraya seni değil kendimi koyarım ben. Sonra, kendimden bana doğru yavaş yavaş birtakım ayak sesleri gelmeye, benden de kendime doğru yüzlerce yıllık, küf kokulu yaprak hışırtıları uçuşmaya başlar. Bunların ardından, her biri ayrı telden çalan, mesafe suretine bürünmüş yazı cinleri çıkar ortaya. Sayfalardan taşıp hayatın yüzünde gezinen upuzun kuyruklarıyla akıl şeytanları çıkar sonra, cümle boşluklarından oluşmuş devasa dağlar, kelime kelime genişleyen ovalar, ovaların içinde irili ufaklı şehirler, şehirlerin içinden de insanlar ve melekler çıkar.

Böylece, sen aklımdan adamakıllı silinir, bir bilinmeyenken hiç bilinmeyen olursun.

Sen de, abartılacak kadar sıradan bir hayat yaşayan bu adamı bilme bence.

Çünkü, her zaman için sezmek, bilmekten daha iyidir."

(Hasan Ali Toptaş, *Harfler ve Notalar*, deneme, Everest Yayınları, 3. basım, s.8-9)

CANLI HARFLER, SÖZCÜKLER, İLK CÜMLE ve CÜMLE YARATIK

Yukarıdaki alıntı, Hasan Ali Toptaş'ın (HAT) denemelerini topladığı *Harfler ve Notalar* (*HveN*) kitabının Okuyana Mektup isimli giriş yazısından. Anlaşıldığı üzere alıntıda "sen" diye seslenilen okurdur. Bu alıntı, aslında HAT sanatı ideolojisinin pek çok unsurunu içinde barındırır. Bu paragrafta geçen, "mesafe suretine bürünmüş yazı cinlerini", "upuzun kuyruklu akıl şeytanlarını", "melekleri" ve "her zaman için sezmek, bilmekten iyidir" yargısını aklımızın bir köşesinde tutup, konuya girelim.

HAT'ın söyleşilerinin toplandığı kitap *Başlarken Yalnızsın, Bitirdiğinde Daha da Yalnız*'ın (*BYBDY*) (Everest Yayınları, 2. basım) çok büyük bir bölümü Toptaş'ın romanlarını nasıl yazdığıyla ilgilidir. Okudukça, roman sanatının, hat sanatı gibi, yazının güzelliğiyle, ulviliğiyle ilgili olduğunu, içeriğin bu ulvi güzelliğe göre belirdiğini düşünmeye başlıyorsunuz.

Bu kitaptaki söyleşilerde, Hasan Ali Toptaş, kendi yazma işçiliğinden, felsefesinden aralıksız bir biçimde bahsediyor. Bu bahsetme, söyleşiyi yapan kişinin, nasıl yazıyorsunuz, türünden sorularını geçiştirmek için verilmiş hafif yanıtlardan oluşmuyor. Yanıtlar, metaforlarla, imgelerle kurduğu, sıkı örülmüş bir düşünsel yapının içinden veriliyor. Romanın ilk cümlesini nasıl yazdığından, kelimelerin müziğine, cümlelerin, dolayısıyla metnin bestelenmesi gerektiğine kadar Toptaş'ın yazı işçiliği, felsefesi hakkında tonlarca detay öğreniyoruz. İlk yanıtlarına şaşılacak derecede sadıktır Toptaş; söyleşilerin toplandığı bu kitapta, aradan geçen yıllara karşın, benzer sorulara aynı yanıtları verir.

Toptaş, aslında kendi yazma sanatını anlatırken, bizi de yavaş yavaş bir ideoloji alanına çeker. Bu ideoloji, 19 yy. romanına, öyküsüne selamını esirger, neredeyse ona karşı kendini kurar. Pek çok çağdaşı gibi, yazıldıkları çağı göz ardı ederek, mum ışığında verilen o büyük eserleri, bugünün eserleriyle yan yana koyup değerlendirir. Her geçen gün bir karikatürleşme, küçültme çabası olduğunu anladığım şu klişeyi pek çok çağdaşı gibi HAT da tekrar eder: *"Her şeyi açıklamak, okurun elinden tutup her şeyi işaret etmek yahut işaret parmağını uzatıp gerçek şudur, budur diye göstermek roman sanatının çok gerilerde kalan, eski bir tavrıdır..."* (*BYBDY*, s.247). Balzac, Maupassant, Stendhal, Tolstoy, Dostoyevski, Çehov, Dickens, Zola, Flaubert vb. ve onların işaret parmaklarıdır söz konusu olan!

HAT sanatı ideolojisine dönelim. Hızlıca hangi kurallar bütünü karşımıza çıkıyor bakalım. Okura güvenilmelidir. Okur akıllıdır (*HveN*, s.21). Okur, romandaki boşlukları kendi yazar. Edebiyatçı yazı başında özgür olmalıdır. Kimi zaman romanında karakter bile yoktur; metnin kendisi roman kahramanıdır (*BYBDY*, s. 244). Metin denen şey, neredeyse yazarından bağımsızdır: Kendi aklı, fikri, müziği ve bazen yazarın da bilmediği bir bildiği vardır (*BYBDY*, s.51-52). Yaşamsal gerçeklikler ile yazınsal gerçekliğin birbirine karıştırılmaması gerekir (*BYBDY*, s.165).

Harflerin her biri "ses"tir. Sadece ses değil, yazarın gözünde her biri canlıdır. Sözcükler de canlıdır (*BYBDY*, s.80). Bunu iyice bellemelisiniz. Cümlenin müziğini duymalısınız. Müziksiz oldu mu yazdığınız yavandır. *"Yazara dil gerekir mi sence, ben gerekmez diyorum,"* diyen Latife Tekin'le HAT'ın yaptığı söyleşi, dil müzik konusunun nasıl absürt bir noktaya varabileceğini görmek açısından çok önemlidir (http://egoistokur.com/latife-tekin-ve-hasan-ali-toptas-bulusmasi-yazara-dil-gerekmez). Dilden de kurtulmanın yolunu arayan Latife Tekin, HAT'a sorar: *"...Dil, insanı zihin ve anlamlar dünyasına sıkıştırıyor ama insan zihinden ibaret değil ki.*

Zihnin ötesine geçip gidemez miyiz, müziğiyle birlikte dili de geride bırakarak?" HAT yanıtlar: *"Dar anlamda, harflerle kurduğumuz dilden söz ettiğimiz sürece, tümüyle müziksiz bir dili mümkün görmüyorum ben. Her harf bir sesi temsil ediyor. Müziği hiç düşünmesek bile müzik var. Yeni notalar bulmaktan söz edilebilir belki."* Bu söyleşi, adında edebiyat geçen tuhaf bir tarikatın iki üyesinin aşkın, uçkun, uçuşan, kaçışan sohbeti gibidir.

Bu arada dilin müziğinden bunca bahseden Toptaş, yazardır; şair değildir. Şiiri sevdiğine ama şiir yazmadığına, yazdıklarının şiir olmadığına dikkat çeker (*BYBDY*, s.92). Yine de cümle yazmak beste yapmaktır. Sözcüklerin seçimi, müziği önemlidir, çok önemlidir. Öyle ki *Bin Hüzünlü Haz* romanına yazım kılavuzundan sözcük seçerek başlamıştır. Buna şaşıranlara da şaşırmıştır (*BYBDY*, s.217).

Yazar yazmaya başladığında, herkesi unutmalıdır. İlk cümle çok önemlidir. Romanın yapısını belirler. Bir romanının ilk cümlesi için tam sekiz ay uğraşmıştır. Romanlarını uzun yıllara yayılan aralıklarla yazar. Olağanüstü titizdir. Yanlış yazılmış tek bir kelime için tüm sayfayı yeniden elle yazar. Eğer büyük uğraşılardan sonra ilk cümleyi yazabilmişse, sonraki cümleleri yazmak için, bu cümleyle yazar işbirliğine girişir. İlk cümle + yazar: ikinci cümle. İlk iki cümle + yazar: üçüncü cümle vb.

İlk cümle konusuna biraz daha değinelim. Yazar ilk cümle denemesini yaptı, ama yolumuz daha çok uzun, bakalım yazar yazdığı ilk cümleyi tanıyabilecek mi? Toptaş, *Uykuların Doğusu* romanından bahsediyor: *"Başlangıçta yedi sekiz ay ilk cümleyi yazamadım. Her gün belki yedi-sekiz tane ilk cümle yazdım ama hiçbirini beğenmedim. İlk cümleyi tanıyacak ruh halim yoktu aslında. Bir bakıma, ben ilk cümleyi değil, onu tanıyacak ruh halimi arıyordum."* (*BYBDY*, s.217) Anlaşılacağı üzere ilk cümle yazar için, kutsal kitaplardaki ilk cümleyi aratmayacak bir hâle taşır; aylarca o cümleyi tanıyacak ruh hâlini arar.

Dolmakalem, kâğıt, kâğıt biçimini almış zaman, sözcüğün tınısı, cümle içindeki ovalar, dağlar, kuytular, yankılarla yazar işe koyulmuş, ilk cümle çoktan yazılmış, ayin başlamış, yazar "vecd" hâline geçmiştir, yazılan *Bin Hüzünlü Haz*'dır: *"Parmak uçlarımın karıncalandığını ve bu uyuşma hâlinin damarlarımı izleyerek beynime doğru tırmandığını hatırlıyorum. Roman sanatıyla haşır neşir olmanın şehvetini en geniş hâliyle ilk defa o zaman yaşadım sanıyorum; baş dönmesi gibi, uçmak gibi, gövdenin sınırlarından çıkıp zamanın dışında bir yerde her şeyi içeren hiçbir şey gibi gezinmek kılığında bir şeydi bu..."* (*BYBDY*, s.71-72).

Zamanın dışında, her şeyi içeren hiçbir şey gibi gezinmek kılığında bir hâl, epey ulvi bir hâle, haşa sümme haşa, bir tanrılık hâline işaret ediyor olabilir. Halbuki postmodernist edebiyatta, tanrı-yazar hiç sevilmez. Ama yüzergezer ve uçar olanlarının makbul olduğunu düşünebiliriz. Biz devam edelim, Toptaş'ın bir söyleşisinde de değindiği gibi yazar metni yazdıkça, metin de yazarını yazar *(BYBDY, s.294)*. Yaza yazıla devam eder bu tutkulu, şehvetli, kutsal aşk. Bu aşk, artık durumda şaşılacak bir şey yoktur, kutsal kitapları da şenliğe çağırır.

"Sözgelimi, anlatının belli bir sınırı aşıp hızlandığı, geride kalan hikâyelerin çekimine kapıldığı, ya da köpürüp köpürüp de durulduğu bazı yerlerde, ve'lerle soluk alıp veren, Tevrat'*takine benzer bir dil kurdum" (BYBDY, s.50)*. Milorad Paviç'in üç büyük dine göre düzenlenen *Hazar Sözlüğü* romanından bahsederken, *"Arada bir de, yer yer şiire dönüşen dilinden büyük keyif aldığım için, açar, postmodern anlatının en ilginç çalışmalarından biri olarak kabul edilen bu sözlük-romanın bazı maddelerini yeniden okurum. Her okuyuşumda* Tevrat*'taki benzeyen tuhaf bir ritim bulurum onda."* (*HveN*, s.73)

Peki, yazdığı cümlenin uygunluğundan, güzelliğinden nasıl emin olur Toptaş? Elbette melekler, evet evet, melekler sayesinde! *"Harf*

meleklerini görmek bana o cümleden alacağım en büyük sevinci yaşatmıştır çünkü. Biliyorsunuz, bir cümlenin şekliyle söylediği şey çakıştığında, harf melekleri gelir o cümledeki harflerin üzerine konar." (*BYBDY*, s.60) İkinci cümleye, "*Biliyorsunuz*," diye başladığına göre harf meleklerinden herkesin haberdar olduğunu düşünmektedir.

Yazdıkları ilgi görmediği için yazmayı bırakmaya karar verdiği o kötü günlerde de zaten yazarı bu kararından edebiyat tanrısı vazgeçirmiştir: *"Eğer edebiyat tanrısı diye bir şey varsa o bir yerlerden benim küstüğümü, artık kendi paramla kitap yayımlamayacağımı, hayatımı bir okur olarak sürdürme kararı aldığımı duydu ve bana müthiş jestler yaptı."* (*BYBDY*, s.207). Sonrasında, ardı ardına gelen ödüllerle, edebiyat tanrısının yazara, "Yürü ya kulum! Hatta koş! Seni nasıl sevdim bir bilsen!" demiş olabileceğini düşünebiliriz.

Tanrılar, işaretler, gizler, cinler, melekler âlemindeyiz... Bakalım başımıza neler gelecek?

BİLGİYLE KİRLENMEK, AKIL İPİYLE BAĞLANMAK...

Harf meleklerinin tek tek onayladığı cümleler sayesinde roman ilerlemeye başlamıştır. Ama aslında yazar romanda ne yaptığını çok da bilmez. *"Arada bir söylediğim bir şey var, o da şu; ben ne yaptığımı tam olarak bilmiyorum. İlk romanım* Sonsuzluğa Nokta*'dan sonra, mekânın duyularla kavranabilir bir tanımından uzak durduğumun farkında değildim sözgelimi. Bununla birlikte, daha birçok şeyin farkında değildim. Bilinç olarak adlandıramayacağımız bir bilinçle, ya da bilinçsizlik kılığına bürünmüş uzak bir bilinçle yazılıyor sanıyorum. En azından ben bunun böyle olması gerektiğini düşünüyorum."* (*BYBDY*, s.69)

Burada bir soluklanalım.

Çünkü Toptaş'ın çok önemli bir tezi var ve bunu her gittiği yerde sık sık tekrar ediyor.

HAT sanatı ideolojisi, aslen Kundera'dan (*Roman Sanatı*) alınma "belirsizliğin bilgeliği" kavramıyla kendini sağlamlaştırmaya çalışır. HAT'ın akıl ve bilgiyle kavgası vardır.

HAT, iki tür bilgisizlikten bahseder: Birisi "kalınmış bilgisizlik", diğeri "varılmış bilgisizlik"tir. Kalınmış bilgisizlik *"bizim ham yanımızdır; evcilleştiremediğimiz, işleyemediğimiz yanımızdır. Hayatımızın sonuna kadar farkına bile varmayacağımız yanımızdır. Doğanın bir parçası oluşumuzdur bir anlamda; içimizdeki karanlığın içindeki dağlardır, ovalardır, denizlerdir."* Varılmış bilgisizlik *"bilgiyle edinilen bilgisizliktir. Başka bir deyişle, bilgi arazisini büyük bir sabırla adım adım yürüdükten sonra ulaştığımız bilgisizliktir." (BYBDY*, s.98*)*

Bu kavramların "bilgi" değil de "bilgisizlik" sözcüğüyle kurulması, tesadüf değildir. "Varılacak bilgi", "ulaşılamayan bilgi" diye de kavramlaştırılabilirdi. HAT gezegeninde aklın, bilginin, bilimin yükü negatiftir. Peki romancı, bu bilgisizliklerle ne yapacak? *"Romancının bir kulağı kalınmış bilgisizlikte, o işlenmemiş karanlık ve meçhul yanında; bir kulağı da varılmış bilgisizlikte olmalı bence. Sonra da kalemin ucunu sezgilerine batırıp batırıp yazmalı. Tabii kâğıdın yüzüne değil, zamanın yüzüne yazmalı. Kâğıt suretinde görünen zamanın yüzüne."* (*BYBDY*, s.99).

Yazarın, ilk cümleyi yazmasının neden sekiz ay sürdüğünü artık anlayabiliriz. Çünkü bunca bilgisizlikle oturup kalemi sezgiye batırdığımızda büyük ihtimalle çok uzun bir süre kâğıda boş boş bakar dururuz. Söyleşiyi yapan kişi de bu bilgisizlik türleri hakkında bizim gibi merak içindedir: Toptaş'a *"Buna somut örnek verebilir misin? Hangi romanında ne tür bir şey sözünü ettiğin 'bilgisizlik'in sonucudur mesela?"* diye sorar (*BYBDY*, s.99). Anlarız ki mesele hiç de karışık değildir.

Elbette yine mistisizmin/gizemin tarlasından toplanır yanıt. Efendim yazarımızın, *Gölgesizler* romanında Cennet'in oğlu dediği, isim vermediği bir deli vardır. Üç yıl sonra yazdığı *Kayıp Hayaller Kitabı*'nda da adı Kevser olan bir deli vardır. Romanın bitmesine yakın, çocukluğundan tanıdığı gerçek Deli Kevser'in nasıl öldüğünü merak edip annesine sorar. Annesi de, o kadının adı Selver'di Kevser değil, der. Sonra, yazarımız, karakterin adını Selver diye değiştirmeyi düşünür; ince eleyip sık dokur, çok düşünür, sonunda adın Kevser olarak kalmasını doğru bulur. Kevser, cennetteki bir suyun da adıdır.

Yazar iki romanını da yazdıktan sonra bir fark eder ki din kitaplarında geçen, delilerin sorgusuz sualsiz cennete gideceği bilgisinden farkında olmadan etkilenmiş; bu iki deliyi o da tıpkı din kitaplarındaki gibi cennete (isimlerinden dolayı; Cennet'in oğlu ve Kevser) yollamıştır. "*Bilginin kendisi değil, buharı muteberdir,*" dedikten sonra devam eder: "*Bence, bu roman kişilerine ad verirken bilinçdışı bir bilinç devreye girdi. Ya da, bu iki adlandırmaya bir bilginin buharı değdi.*" Ve sonuç şudur: *"Aklı tümüyle iptal etmek mümkün değil, hatta doğru da değil ama sonuçta* Uykuların Doğusu*'ndaki dayının dediği gibi ondan uzak durmak ve fazla sokulmamak lâzım*" (*BYBDY*, s.100-101)

Toptaş'ın keşfettiği, çok keyif alarak anlattığı bu "bilgisizlik" türü, psikoterapide yıllardır var olan bir "bilgi" aslında. Kısacası o isim bunu, bu isim şunu, şu görüntü, bu nesne, onu bunu şunu çağrıştırır. İnsanın yapıp etmelerini de, kararlarını da etkiler bu çağrışımlar. Hatırlamalar da hatalarla doludur. Anıların da bizimle birlikte değiştiği çoktan keşfedilmiş bir "bilgi" çünkü. Üstelik bu bilginin -yazara göre bilgisizliğin- farkına varmak için romancı olmaya da gerek yoktur.

Hakikate gelelim şimdi. Elbette HAT gerçek demeyi tercih etmez. Peki, hakikate kim yaklaşabilir? Ölürlerse cennete sorgusuz

sualsiz gidecek bir grup daha var: çocuklar (bu çağrışım, bu makalenin yazarından). Hakikat, bilgiyle kirlenmemiş çocukların ve delilerin işidir. Ama dünya, yetişkinlerin elinde ve onların akıl gözenekleri de bilgi ile tıkalı olduğundan... evet işte bu yüzden, dünya bu hâlde. Ya siz, siz ne sanmıştınız?

"*Hep söylerim, hakikat diye bir şey varsa ona en çok yaklaşabilenler delilerle çocuklardır. Masumiyetlerini kaybetmemişlerdir çünkü, bilgiyle kirlenmemiş, kendilerini kendilerine akıl ipiyle bağlamamışlardır... Bazen de çocuklar ve deliler öteki insanları afallatacak kadar güzel sözler söylerler. Akıl gözeneklerini bilgi tıkamamıştır çünkü, hayat onların ağzından daha rahat konuşur.*" (*BYBDY*, s.286-287).

Çocuklar ve delileri "hakikati" görmekle görevlendirip, şeytanla, melekle, cennetle, cehennemle iş görmek istiyorsak, durumumuz epey vahim demektir. Edebiyatı, 2018 yılında getirip de bu damara bağlayacaksak, "kalınan bilgisizlik", "varılan bilgisizlik" derken, bizde "kalıcı bilgisizlik" hastalığı baş gösterir. Aldığımız hasar onarılmaz olur.

TASAVVUF SEVDALISI BİR POSTMODERNİST ya da ORTAYA KARIŞIK BİR YAZAR

HAT'ta "bilgi" "akıl" kelimelerinin mutlaka olumsuz değer taşıması ("upuzun kuyruklarıyla akıl şeytanları" "akıl engelini aşmak" "aklın ipine bağlanmak" "bilgiyle kirlenmek" vb), HAT'ın bilinemezci (gizemci) sanat ideolojisinin çok önemli bir ayağı. İkinci ayağı, yukarıdaki örneklerde de çok bariz olmak üzere, geleneksel İslam öykülerinden, köy hikâyelerinden kotarılmış pek çok motifin hemen hemen her romanında kullanılması.

Kuşlar Yasına Gider romanında bir ecel atı şehirden kasabaya

doğru anlatıcının peşi sıra koşar durur. Kasabalılar, bu atın içlerinden birinin canını almaya geldiğini bilirler, hiç şaşırmazlar. Bir arabanın rüyasına giren ölü dayıdan kehanet beklenir. Hayalet bir çocuk, bir görünür bir kaybolur. Yıllar yıllar önce ölen kardeşin paltosunu anlatıcı, yaşadığı şehirde başka bir çocukta görür. Babanın gamzesine girip dolaşan sinek, pekâlâ Azrail'dir. Tüm bu öğeler, olumsuzlanmaz; gerçekten daha gerçektir. Yaşam bunlara göre kurulur. Hüseyin Dayı ne kadar gerçekse arabanın peşi sıra koşan ecel atı da o kadar gerçektir. Toptaş'ta rüya, hayal ve gerçek, bilenemezcilik lehine iç içe geçer; tüm romanın içeriği o girdabın içine akar. Asıl olan, girdabın kendisidir. Öyküler rüya, efsane, gerçek olarak ayrışmadan oraya doluşur.

Yazar aslında her şeyi metin olarak gören teorinin takipçisidir. *Gölgesizler*, *Kayıp Hayaller Kitabı* ya da *Kuşlar Yasına Gider* gibi köy romanlarını da andıran kitaplarını, gerçek köy romanlarından ayıran şudur: Toptaş, öyküler, rivayetler, dedikodular ve söylenceler için ya da onların arasında karakter, tip yaratır. O yüzden çoğu kez diyaloglar, olaylar gerçeklikten uzak, abestir. Kişiler, kendilerinden beklenmeyecek büyük laflar ederler, olaylar alır başını gider. Yani asıl kahraman öykü ve içindeki öykücüklerdir. Kişiler öykülerin içindeki gölgelerdir. Gerçek köy romanları yazarları, insan hikâyeleri anlatır. İnsanla birlikte, köy söylenceleri, dedikoduları da gelir. Köy romanları yazarları o insanların çektiği çile düzelsin diye, zorlukları sergilemeye çalışırlar (örneğin Çukurova'da pamuk tarlalarında çalışma zahmeti). Toptaş ise cinlerin, şeytanların, dedikoduların içinde insanları olduğu gibi bırakır. Daha doğrusu bu onu hiç ilgilendirmez. Kişiler öykü için vardır, her şey öykü güzel olsun diyedir.

Kolu bacağı kopmuş, çocukların top gibi oynadığı bir dayı (*Uykuların Doğusu*); ayının kaçırdığı bir kız (*Gölgesizler*), ölüsü kokmuş çocuğunun yarılmış karnını dikmesi istenen bir anne (*Kayıp*

Hayaller Kitabı), yok-kahraman Alaaddin'i ararken içinden geçilen bir dolu cinnet öyküsü (*Bin Hüzünlü Haz*)... HAT'ın romanları korkutucu, ürpertici öykülerle de doludur. Aslında bu korkutuculuğun bir muradı vardır: Akla kazınmak.

Çocukluğumuzda dinlediğimiz bir sürü cin, peri, hayalet öyküsü bizi hâlâ ürkütür. Çünkü bunlar bize gerçek diye anlatılırdı. Cinler, komşu Fatma Teyze gibi hayatımızdaydı örneğin. Masallarda ya da korku filmlerinde, en korkunç sahneler bile bilince kolay kolay kazınmaz. Ama evinizde erzak saklanan karanlık odada, bir cinin yaşadığını, gece gündüz upuzun saçlarını taradığını size anneniz, babanız ya da komşu teyzeniz söylüyorsa gerçekle gerçekdışı birbirine giriyor demektir. Hasan Ali Toptaş'ın romanlarında da bu karmaşaya rastlarız; gerçekle gerçekdışı iç içedir. Çoğu kez gücünü buradan alır. "*Hiçbir şey anlatmamış olmayı isteyen*" (*HveN*, s.105) romancı, bunları zihnimize kazımayı ister.

Yazının başında bahsettiğimiz mistisizm hatta İslam mistisizmi *Gölgesizler*'i İngilizceye çeviren yayınevinin kitap tanıtım sayfasında da geçiyor. HAT hakkında yazılan bir yüksek lisans tezinin bir bölümü ise romanlarının tasavvufi okumasının yapılması önerisine ayrılmış. Bu okuma çok isabetli görünüyor:

"*Hasan Ali Toptaş romanlarındaki belirsizlik mefhumu, tasavvuftaki, "âlemin bir gölge ve hayalden ibaret olduğu" görüşüyle örtüşür vaziyettedir. Yine, tasavvuftaki sezginin önemi, Toptaş metinlerinin de başat özelliklerindendir. Okurun sezgisi, Toptaş metinlerini anlamlandırmada temel unsurlardandır. Her şeyin belirsizleştiği, örtük metinlerin gizemini çözmek için okurun dikkati ve sezgisi sürekli uyanık olmalıdır. Bu, tıpkı tasavvuftaki nefisten arınma mücadelesine benzemektedir.*"

(Elif Türker, 2009, Bilkent Üniversitesi, http://repository.bilkent.edu.tr/bitstream/handle/11693/14892/0003842.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Toptaş, "*Beckett ile Şehrazat'ın evliliğinden doğmuş bir çocuğum*" der. (*BYBDY* s.79; detaylı hâli *HveN* s.140'ta). Denizli'nin mütevazı bir kasabasında, bu tuhaf evlilikten doğan, çok tuhaf bir çocuktur Hasan Ali. Postmodernist romanda diyelim, Orhan Pamuk gibi sonuna kadar diretemez. Yaşar Kemal'in *Ortadirek*'i gibi bir köy romanı da yazamaz. Kafka gibi sıkı bir modernist de değildir. Doğu-Batı çatışmasının acısını, yürek ağrısı gibi çeken bir Oğuz Atay da değildir. Mevlana gibi bir tasavvuf ehli de değildir. Korku, ürperti, umutsuzluk, sayıklama içinde, belirsizlik ve gizler âleminde, edebiyat tanrısının himayesinde, işaretler arayarak yazar durur Hasan Ali Toptaş.

Bana bu Şehrazat ile Beckett'ın evliliğinde sorun varmış gibi görünüyor. Eğer annesini Şehrazat'a, babasını Beckett'a benzetmese de, her kim iseler oldukları gibi kalsalardı, sanki biz bugün kendisinden farklı bir biçimde bahsediyor olurduk. Belki şair Hasan Ali Toptaş derdik.

Toptaş, Kundera'dan "belirsizliğin bilgeliği" kavramını almış, bunu pek sevmişti. Bu kavramın geçtiği sayfanın yanındaki sayfada, aynı hizada Kundera'nın Hermann Broch'tan alıntıladığı şu cümleler var, izninizle yazıyı ben de bu alıntıyla bitireyim:

"*Bir romanın tek var olma nedeni, ancak bir romanın keşfedebileceği şeyi keşfetmektir. Hayatın o zamana kadar bilinmeyen küçük bir kesitini keşfetmeyen roman ahlaka aykırıdır. Bilgi romanın tek ahlakıdır.*" (Kundera, *Roman Sanatı*, Can Yay., 1. basım, s.18).

EK 2:
KUŞLAR YASINA GİDER:
ACEMİLİKLERLE DOLU BİR ROMAN

Ayşe Güren

I. ECEL ATININ GÜZERGÂHI

Belirsizlik, bilgisizlik, plansızlık, Hasan Ali Toptaş (HAT) sanatında ağırlıklı yer tutar ve değerleri pozitiftir. Akıl, bilgi ve bilimin değeri ise negatiftir. Harflerin, sözcüklerin, cümlenin müziğinden; sözcüklerin seçimi ve sıralamasının öneminden, ilk cümle için beklediği ruh halinden, yazarken duyduğu hazdan, kısacası, yazı ile kurduğu kutsal ilişkiden söyleşilerini topladığı kitap *Başlarken Yalnızsın Bitirdiğinde Daha da Yalnız (BYBDY)* ile denemelerini topladığı kitap *Harfler ve Notalar (HveN)*'da uzun uzun bahseder. *Bin Hüzünlü Haz (BHH)* ve *Uykuların Doğusu (UY)* gibi romanları, *belirsizliğin bilgeliği* anlayışına uygun düşer. Ama bu kavram, alındığı kaynağa göre HAT'ta epey farklılaşmış gibidir; neredeyse somut anlamına indirgenmiştir. HAT romanında, sahiden her şey belirsizdir. Yazarı da dâhil romanın nereye gideceğini kimse tahmin edemez; gizem, semboller, imgeler, eğretilemeler, göndermeler arasında yolumuzu kaybederiz. Okurun ödülü ise bu gizemli, ruhani, çok katmanlı bilmeceyle meşgul olmak, büyülü dille gönenmektir. (Daha detaylı bilgi için bkz: EK 1)

Kuşlar Yasına Gider (*KYG*) ise şaşırtıcı bir şekilde, HAT'ın bu karmaşık, tuhaf romanlarından farklıdır. İlk kez bu romanını planlayarak yazmıştır (bkz. *aşağıdaki link*). Ayrıca, gerçekçi roman kalıplarına en yakın gibi duran da bu romanıdır. Detaylara gireceğiz ama

şimdilik kabaca söylersek, başı sonu belli bir öykü, çok basit bir kurguyla, zamanda mekânda karmaşa yaratmadan anlatılmıştır. Dolayısıyla okur, kendini bildik sularda hisseder. Hatta roman, içinde geleneksel dini motiflerin olduğu, duygu yüklü bir dizi filmmiş gibi akar. Bu anlayış değişikliğinin nedeni merak konusudur.

Kuşlar Yasına Gider'de (*KYG*) belirsizliğin değil, nedenselliğin esas olduğu söylendiğinde HAT, roman anlayışından taviz vermiş gibi görünmez ve şu yanıtı verir: *"Belki kıvamı değişmiştir belirsizliğin, örtüleri değişmiştir, renk tonu, ses perdesi değişmiştir. 'Kuşlar Yasına Gider'de okura bırakılmış, ucu açık birçok şey var. Beyaz atı yularından tutup bir yere okur bağlayacak sözgelimi, babanın anlatırken yarım bıraktığı hikâye okurun zihninde tamamlanacak, beyaz gömlekli çocuk okurda aydınlanacak, Ayperi'nin küçükmüş gibi görünen rüyasının şümulünü okur çizecek. Ya da roman boyunca çeşitli kılıklarla gezinen beyazı devşirip okur kendi zihninde yeniden yazacak... (http://www.dipnotkitap.net/ROMAN/Kuslar_Yasina_Gider.htm; Radikal Kitap,* 21.10.2016, Söyleşi: Kemal Varol).

Söyleşide, aynı yanıtın içinde HAT, *"Kundera'nın yaptığı 'belirsizliğin bilgeliği' tanımına kendini yakın hisseden biriyim ben,"* der. Bu cümleye biraz daha yakından bakalım. HAT'ın ve Kundera'nın *belirsizliğin bilgeliğ*inden anladıkları acaba aynı şey midir?

Bu roman için, acaba onca ağartı neydi, bu hayalet atı nereye bağlamalıyım, küçük kızın gördüğü rüyanın ucu bucağı nereye gider, o hikâyenin sonu neydi, beyaz gömlekli hayalet çocuk, ölü kardeş miydi yoksa anlatıcının kendisi miydi gibi soruların, Kundera'da geçen "belirsizliğin bilgeliği" kavramıyla bir ilişkisi yok. Bunlara biz en iyisi, gizemci (mistik) gerilim öğeleri diyelim. Kundera'nınki *varlıkbilimsel* bir arayış.

Cin, şeytan, hayalet gibi yaratıkların gerçeklermiş gibi hayatın içinde yer almasının varlıkbilimden çok toplumbilimini ya da insanbilimini ilgilendirse gerek. Çünkü bu mistik öykülerin inandırıcılığı

kırdan kente geçildikçe, tarih ilerledikçe azalır; öyküler de ağırlığını kaybeder.

Her ne kadar HAT, bir kasaba öyküsü anlatsa da romandaki anlatıcı-yazar bu öykülerin akıldışılığına dair hiçbir yorumda bulunmaz. Üstelik öyküler sadece kasabalıları ilgilendirmez. Romandaki en önemli karakter bana kalırsa ecel atıdır ve bu at, kasabalıların değil, hakkında kitap yazılan koskoca yazar-anlatıcının peşindedir, ona görünür. Anlatıcı, arabayla Ankara'dan Denizli'deki kasabaya her gelişinde, bu hayalet at arabasının peşine düşer. Anlatıcı bu attan birilerine bahseder. Atın, ecel atı olduğunu da kasabalı bir komşu söyler. Anlatıcının tepkisi şudur: *"İyi de amca, dedim birden, ecel atları Ankara'dan mı yola çıkıyor bu durumda?"* Amca: *"Evladım, dedi sonra; ecel atının güzergâhını düşündüğümüzde Ankara dediğin yer nedir ki, çölde bir kum tanesi bile değildir."* Anlatıcının gülmesini ya da karşı çıkmasını, ilk yanıtındaki mizahı devam ettirmesini beklemeyin. Zira bu at, romanın en önemli karakteridir, hafife alınamaz. *"Anladım, dedim usulca,"* der anlatıcı. Sonrasında, aman bunu her yerde dillendirme, diyen amcaya yanıt *"Başımı salladım"*dır (*KYG*, Everest Yayınları, 33. Baskı, s.108-109). Zaten bu sohbetten yarım sayfa sonra da beklenmedik bir şekilde dayılardan birinin ceviz ağacından düşüp öldüğünü öğreniriz. Sonuç: Amca haklıdır; at bir sanrı değil, ecel atıdır, ölüm habercisidir. Bu öngörü iki ölümle daha doğruluğunu pekiştirir. Beyaz gömlekli çocuk hayalet ise yazar-anlatıcının, anne şu çocuk kim, diye birkaç kere sormaya yelteneceği kadar gerçektir. Yine kasabalıların değil, hakkında kitap yazılacak kadar tanınmış olan yazar-anlatıcının gerçeğidir.

Bu arada roman, absürtlük ya da fantezi üzerine kurulmuş değildir; Kafkaesk özellikler de taşımaz. Gerçekler çok gerçektir. Yazar Ankara'da, anne baba Denizli'dedir. Baba artık yaşlı ve protez bacaklıdır. Mercan Medikal'de tedaviye gider. Roman, Ankara'da dondurucu bir havada başlar. Anlatıcı oğul, yazardır. Babanın hasta-

lıklarından ötürü Ankara Denizli arasında arabasıyla defalarca gider gelir. Yolda Talip Özkan'dan Hacı Taşan'a kadar dinlediği türkücüler, türküler, geçtiği kasabalar adlı adınca gerçeğine uygundur. Bir sitede oturur. Çalışan bir eşi, gündüzleri anneannesinde kalan bir kızı vardır. Güvenpark'tan İmge Kitabevi'ne kadar tüm mekanlar (gözden kaçan bir şey yoksa) gerçektir. Bahsedilen bir minibüsün markası Mercedes'tir. Kişiler ve hayatlar gayet sıradandır. Bu hayatların içine hiçbir müdahale olmadan, hayaletler ve gizemli öyküler, birer cenin gibi, rahatça yerleşir, büyümeye serpilmeye başlar.

Romanda gerçeklik açısından Mercedes marka minibüs ile ecel atının bir farkı yoktur. Ne mutlu ki Yıldız Ecevit'in sevinçle bahsettiği *"tüm değerlerin hiyerarşi olmaksızın bir arada/ yan yana varlık"* gösterdiği postmodern demokrasi Türk romanına da gelmiştir! (*Türk Romanında Postmodernist Açılımlar [TRPA]*, s. 59, İletişim Yayınları, 1. baskı, 2001)

Kundera'ya dönelim. Kundera'nın "belirsizliğin bilgeliği" kavramının, kasabanın hayaletlerinin neyin alameti olduğuyla ilgilenmeyeceği çok açık. Kundera belirsizlik ve roman üzerine şunu söyler: *"Bu dünyanın modeli olarak insana dair şeylerin göreceliliği ve belirsizliği üzerine kurulu roman totaliter âlemle bağdaşamaz. Bu bağdaşmazlık... sadece politik ya da ahlaki değil* varlıkbilimsel*dir... Totaliter gerçek göreceliliği, kuşkuyu, sorgulamayı tanımaz ve bu yüzden benim* romanın ruhu *diyeceğim şeyle asla uzlaşmaz."* (*Roman Sanatı*, Can Yayınları, 1. basım, s.26).

Kundera'nın *belirsizliğin bilgeliği* dediği şey, romanın, kuşkuyla, sorgulamayla, bilgiyle kendi araçlarını kullanarak varlık üzerinde araştırma yapmasıdır. (*Roman Sanatı*, Can Yayınları, 1. basım, s.18 ve s.26'dan özetle).

Şöyle bir belirsizlikten bahsedilmediği çok açıktır: Denizli'nin bir kasabasında yaşayan annenin, evinde, beyaz bir bohçaya koyup sakladığı, arada bir çıkarıp öpüp kokladığı, ölü oğlu Suat'ın palto-

sunun 52 yıl sonra kaybolması; sonra da paltonun Ankara'da bir otobüste anlatıcı-oğul-yazar tarafından başka bir çocuğun üstünde görülmesi.

Hacdan yeni dönmüş birinin, hacca gitmeyi çok isteyip de gidemeyen arkadaşına "Sen de bizimleydin, ordaydın, birlikteydik ya!" öyküsünden pek bir farkı yok bu belirsizliğin.

II. OKURUN ZEKÂSINA GÜVENMEK ya da GÜVENMEMEK

"Birçok hikâyeci, okurun zekâsına güvenmediğinden mi nedir, nedense hikâyesini yazarken sık sık açıklama yapmaktan kendini alamıyor." (*HveN*, Everest Yayınları, 3. Basım, s.21)

"Her şeyi açıklamak, okurun elinden tutup işaret etmek yahut gerçek şudur, budur diye göstermek roman sanatının çok geride kalan bir tavrıdır." (*BYBDY*, Everest Yayınları, 2.basım, s.247).

"Biliyorsunuz, Walter Benjamin'in bir sözü var: 'Açıklama katmadan anlatabilmek, anlatı sanatının yarısı eder.' Demem şu ki, her şeyi anlatmak, başka bir ifadeyle, okura kimi şeyleri işaret parmağıyla göstermek edebiyatın eski alışkanlıklarından biridir. İyi öyküler ve iyi romanlar, içlerinde okurun dolduracağı boşluklar taşırlar." (*BYBDY*, s.239)

"Okuru düşünerek yazmaya başladığınız anda, okura yaranmak için onun zayıf noktalarını da kollamaya başlarsınız." (*BYBDY*, s.267)

Yukarıdaki alıntılar, Hasan Ali Toptaş'tandır. Peki, Toptaş, okuruna güveniyor mu?

Kuşlar Yasına Gider'in kurgusu oldukça basittir. Roman, artık

yaşlı ve hasta olan babanın Ankara'ya gelişiyle başlar. Anlatıcı-oğul babasının ölümüne kadar gün gün ne olduğunu anlatır. Roman, bir babanın ölüm günlüğü gibi de okunabilir. "Bugün şuraya gittim, o şunu dedi, ben bunu dedim, sonra şu oldu... Ertesi günde şu oldu bu oldu vb."

Anlatıcı-oğul yazardır ve Ankara'da beş yaşındaki kızı Ayperi ve eşi Seher ile yaşamaktadır. Babası Aziz ve annesi Denizli'de, anlatıcının da doğup büyüdüğü kasabada yaşarlar. Aynı kasabada, dayılar, teyzeler, kuzenler, yeğenler de vardır. Anlatıcının kardeşi Nihat da Denizli'de Tavas'ta yaşar. Bir diğer kardeş Suat, çok küçükken çiçek hastalığından ölmüştür. Baba oldukça maceracıdır. Şoförlüğü askerde öğrenmiş, sonra da meslek edinmiştir. Minibüsçülükten, uzun yol şoförlüğüne bir sürü iş yapmış, ortaklıklara girmiş, batmış çıkmıştır; sıradan bir kasabalıya göre çok hareketli bir hayatı olmuştur. Babanın ortadan kaybolma huyu vardır. Satılık bir minibüsün peşine takılır şehirden şehre gezer, bazen aylarca gelmez. Evdekiler bu süre içinde ondan hiç haber alamazlar. Bu kaybolma farklı gerekçelerle, defalarca tekrarlanır. Öyle ki oğlu Suat çiçekten öldüğünde, cenazeye bile gelememiştir. Yine anlatıcı-oğlun başında yara açıldığında ilk hastane günlerinde de ortada yoktur. Roman başladığında, baba artık iyice yaşlanmıştır. Bir bacağını Suudi Arabistan'da bir kazada yıllar önce kaybetmiştir. O güne kadar kötü protez bacaklarla günü geçiştirir. Ama sonunda iyi bir bacak yaptırmak ister ve anlatıcı-oğlun yaşadığı Ankara'ya varır. Bu protez bacak hikâyesinde de gerekli sabrı gösteremez. Protez yapılır ama uygunluğunu denemeden çekip Denizli'ye gider. Sonrasında kalça kireçlenmesi sorunu çıkar. Anlatıcı-oğul, babasının hastane işleri için Denizli ile Ankara arasında arabasıyla mekik dokur. Roman bu gidip gelmeler üzerine kurulur. Sonunda baba lenfoma da olur ve seksen küsur yaşında ölür.

Geçmişte yaşananlar ise diyaloglarda uzun uzun anlatılır. Öyle ki romanda anne ve baba dışındaki herkes (çiftler, kardeşler, anne

ve oğullar vb) birbirleriyle daha dün tanışmış gibidirler; dolayısıyla sil baştan tüm yaşananları birbirlerine, kitabî bir dille aktarmakta sakınca görmezler. Uzun uzun açıklamalarla dolu konuşmalar, eline yeni kalem almış genç bir yazardan çıkmış gibi acemicedir.

Örneğin anlatıcı-yazarın en az altı yıllık eşi (çocukları beş yaşındadır), yıllardır protez bacaklı olan kayınbabasına ne olduğunu romanın girişinde merak eder. Anlatıcı-yazar: *"Babam o yıllarda TIR şoförüydü... İşte bir gün duyduk ki Suudi Arabistan'da kaza yapmış..."* diye başlar (*KYG*, Ağustos 2017, Everest Yayınları, s.28) ve yaklaşık iki sayfa kadar kitabi bir dille olayın tamamını eşine değil de iş arkadaşına anlatır gibi anlatır. Bir mola verir. Molada biz televizyonda neler var onu öğreniriz. Sonra, *konuşmak iyi geldiğinden mi nedir,"* diyerek hiç inandırıcılığı olmayan bir ara cümleyle açıklamaya devam etmenin yolunu bulur. *"...damdan düşercesine, biliyor musun, benim dedem fukara bir adammış, dedim; hangi savaşta hangi cepheye katıldıysa artık..."* der ve en az altı yıldır anlatmadığı dedesinin hikâyesini de, romanın girişinde bir buçuk sayfa kadar düzgün cümlelerle eşine anlatır (*KYG* s.29). Eşinin de birdenbire o gün anlatası gelir ve *"Biliyor musun benim büyük dedem de katılmış savaşa,"* deyip o da kendi büyük dedesinin hikâyesini anlatır. Neyse ki bu hikâye kısadır. Konuşma oldukça acemi işi bir ara cümleyle yeniden bağlanarak devam eder: *"Bunu dedikten sonra da acayip bir anlatma arzusu duydum içimde. Evet diye devam ettim; dönmüş ama pek uzun yaşamamış, babam daha on bir yaşındayken..."* (*KYG*, s.31) Buradan da ölen küçük kardeşine varan öyküye giriş yapar. *"İçimdeki anlatma arzusu hâlâ diriydi"* diyerek aynı formülü üçüncü kez kullanır ve bir buçuk sayfa daha anlatır. Anlatıcı, hazır anlatacak birini bulmuşken ailem hakkında hiçbir şey bilmeyen bu yabancıya her şeyi anlatayım der gibidir. Anlattığı kişi, eşi değilmiş, dün yanında değilmiş, yarın yanında olmayacakmış gibi anlatır.

Bu tür konuşmalar roman boyunca devam eder. Ya da şuradakine benzer, acemi işi yerleştirmeler yapılır: *"İşte o vakit dayım aniden canlandı ve sağında oturan Hüseyin Dayıma dönerek sert bir sesle geçen ay tekstil fabrikasından ayrılan senin Musa ne yapıyor, diye sordu."* (*KYG*, s.58) (vurgulama benim). Aynı kasabada yaşayan iki kardeşin, anlatıcının iki dayısının arasında geçer bu konuşma. Bahsedilen Musa, dayılardan birinin oğludur ve o da aynı kasabada yaşamaktadır. Konuşma, kasabada anlatıcının annesinin evinde, eşin dostun yanında geçmektedir. Yani kimsenin, bu Musa hangi Musa diye, merak edeceği bir durum yoktur. *Geçen ay tekstil fabrikasından ayrılan senin Musa*, diye belirtmek konuşmaya, en kolaycı biçimde bilgi sokuşturmaktır. Bu bilgilerin, metne daha akıllıca yöntemlerle dağıtılması, yedirilmesi gerekir. Bugünün dizilerinde bile bu acemilikler yapılmıyor artık.

Babanın ölümünü anlatmak için yazarın bulduğu formül şudur. Anne konuşur: *"Oğlum, dedi sonra, sen burada yoktun, görmedin. Acaba babam son nefesini nasıl verdi diye, gözünün önüne korkunç şeyler getirme. Hiç çırpınmadı baban..."* (*KYG*, s.246) (vurgulama benim) diye başlar ve uzun uzun anlatır.

Özellikle annenin konuşmaları, sırf bu açıklamalar için ayrılmış gibidir. Ayrıca, anne ve baba sanki çoklu kişilik bozukluğundan mustariptir; bir anlatıcı gibi konuşurlar, bir köylü gibi. Bu tür konuşmalardan örnek vereceğiz sonra.

Annenin, 52 yıldır, Denizli'deki evinde sakladığı ama birdenbire kaybolan ölü oğlunun paltosunun hikâyesine dönelim... Baba Ankara'ya, anlatıcı-oğlun yanına, protez bacak yaptırmak için gelmiştir; anlatıcı-oğul, onu tren garından alacaktır. Her taraf kar buz içindedir. Anlatıcı, gara gitmek için bir otobüse biner. Ve o paltoyu Ankara'da, otobüste bir çocuğun üstünde görür. Romanın başındayız henüz. Okuyucu bu palto hakkında bir şey bilmez. Bu mistik bilmeceler, minik öyküler, işaretler aracılığıyla çözülmeyi bekler.

Otobüsteki çocuk bir anda kaybolur. *"Hayalet gibi birdenbire nereden çıktığını anlayamadım onun, otobüse biner binmez de habire kımıldanıp duran kalabalığın içinde kaybettim. Neden kaldıysa, sadece sırtındaki koyu yeşil palto kaldı aklımda."* (*KYG*, s.9).

Aslında HAT, gizem yaratma konusunda da başarılı değildir. Hepimizin, bildiği geleneksel öykülerle gerilimi tutmaya çalışır. İmgesel diliyle bunu bir nebze başarır da ama sonra bırakıverir ipin ucunu. Açıklama makinesi anne, s.9'daki sırrı s.155'te tüm detaylarıyla açıklar. Sanırım "belirsizliğin bilgeliği"nden olacak, yazar, Denizli'deki paltonun, Ankara'da başka bir çocuğun üstünde ne işi olduğunu da okuyucuya bırakır!

"Âh oğlum âh, dedi annem; ben o paltoyu kuş işlemeli, akça pakça, kar gibi bembeyaz bir bohçanın içinde saklıyordum. Öpüp kokladıktan sonra, bohçayı da sandığa koyuyordum her defasında. Hani baban protez bacak yaptırmak için Ankara'ya gitmişti..."

HAT okuruna açık ve seçik olarak güvenmez. Dini içerikli dizilerdeki gibi anneye, o paltonun anlatıcının s.9 gördüğü palto olduğunu şüpheye yer kalmayacak şekilde söyletir; hem de çok uzun bir açıklamayla. Anne devam ediyor:

"Ben de seni arayıp baban oraya geliyor diye haber vermiştim ya, işte o gün, evde bir başıma kaldığımdan mıdır nedir, yine Suatçığımın hayali geçivermişti benim gözümün önünden." (vurgu benim; acemi işi açıklamaya geçiş cümlelerine örnek)

Geçmeli, geçecek. O gün, olmalı bunlar. Bu arada konuşmanın yapaylığı da gözle görülürdür.

"Gül şurubuna benzeyen o tatlı sesi, o masum yüzü, o cıvıl cıvıl gülüşü... Sanki yavrum mezarından çıkıp gelmiş de habire etrafımda dönüyor, koşuyor, zıplıyor gibiydi. İşte, varıp azıcık koklayayım diye gittim o gün yine sandığın başına oturdum ben, kapağını elimle mi tuttum kalbimle mi ama tuttum ve yavaşça açtım. Açmasına açtım ya, bir de ne göreyim; ortada ne bohça var ne palto... Hâlbuki bir gün evvel oradaydı,"

Tam da babanın Ankara'ya geldiği gün kayboldu. Bunda bir iş var, bakalım neymiş...

"kendi ellerimle katlayıp koymuştum. Göremeyince aklım başımdan gitti tabii, ne yapacağımı bilemedim. Daha sonra aramadığım yer kalmadı onu, fırıl fırıl günlerce döndüm evin içinde. Nerdeyse pervane oldum ama ne fayda, ne fayda, bulamadım. Yok, yok oğlu yok! Nasıl kaybolduğunu hâlâ anlayabilmiş değilim, yer yarıldı da içine girdi sanki."

Acaba hâlâ bilmece çözülmemiş midir, diye düşünen, okuruna bir türlü güvenemeyen yazar, açıkça anneye bildirtir: O palto, Ankara'da otobüste görülen paltodur!

"Yok mu şimdi?

Yok oğlum, yok, işte babanın trenle Ankara'ya, senin yanına gittiği günden beri yok!"

Say. 154'teki açıklamalar daha da zavallıcadır. Oğul Suat öldüğünde çok küçüktür, bir hesap hatası yapmıyorsam, en fazla üç yaşındadır. Ankara'da otobüse binecek kadar büyük bir çocuk, bu kadar küçük bir paltoya nasıl sığar diye benim gibi yapacak işi gücü olmayan, gizemli bulmacalar çözmeye meraklı, bol zamanı olan bir aklıevvel sormaya kalkarsa diye yazar yine önlemini alır, yanıt anneden gelir:

"...babanın gözlerinin renginde koyu yeşildi bu palto. Diyeceğim, pek alımlıydı; giydi mi Suat'ı alır birkaç yaş büyütürdü."

O halde rahatladık! Çocuklara bir sonraki sene de giyer diye alınan paltolardan olsa gerek. Hâlâ yaş hesabı tutmaz aslında. Zaten hayaletlerden bahsettiğimizden paltonun büyüklüğünün bence hiçbir önemi yok. Ben okur olarak buraya takılmam, ama annenin bunca açıklama yapmasına, önlem almasına, konuşmasının yapaylığına çok içerleyebilirim.

"Babanın gözlerinin renginde koyu yeşil palto" da masum gibi dursa da bizi yeniden s.155'ten s.9'a gönderir.

Anlatıcı-oğul, Ankara Garı'nda babasıyla buluşuyor: *"Onunla göz göze geldiğimizde, ben otobüsteki çocuğun paltosunu hatırladım birden. Dolayısıyla, aklımdaki paltonun yeşiliyle birlikte eğilip öptüm onu."* (KYG, s.9)

Gözler yeşil, palto yeşil, oğul ölmüş, baba ölecek.

Anlamamış olabilir miyiz hâlâ?

III. AMAN ATIM, POSTMODERN ATIM, ÇEHOV'U YENEN ATIM

Hasan Ali Toptaş bize romanın içinde, romanın nasıl yazılması gerektiğine dair şunu söyler (Seher, anlatıcının eşidir):

rüyadaki bazı sahneler hakkında yorum yapacak gibi de oldum ama tuttum kendimi, yapmadım. Yorum yapmaya kalkarsam Seher'in zekâsını hafife almış ve ona saygısızlık etmiş olurum diye düşündüm daha doğrusu." (*KYG*, s.217)

Bize iyice belletildiği üzere bu alıntı kurmaca dışına gönderir bizi, üstkurmaca düzleminde anlaşılır olur. Üstkurmaca metinlerde yazarlar, edebiyat meraklılarına, romanın içinde roman sanatı hakkında genellikle şifreli mesajlar verirler. Başka yazarlara, bilinen roman karakterlerine, kendi romanlarına, karakterlerine ya da edebiyat içi tartışmalara göndermeler yaparlar. Kimi zaman da okura doğrudan hitap ederler. Bu kurmaca biçimi aslında hiç yeni değildir. Don Kişot'tan başlayarak roman tarihi boyunca kullanılagelmiştir. Bu konuda Jale Parla'nın *Don Kişot'tan Bugüne Roman* kitabı oldukça akıl açıcıdır. Sanki üstkurmacayı son dönem romancıları, kendileri keşfetmiş gibi gerçekçi romana (19.yy romanı) karşı militanca savunurlar. Militanlık uç boyuttadır, göndermeler zorunlulukmuş gibi romanların orasına burasına yapıştırılır, anlamsızlaşır, klişeleşir.

Gerçekçi roman klişelerine kızan yeni romancıların kendi klişeleri gerçekçilerinkini aratmaz, hatta sayıca çok daha fazladır.

Romanda, bu klişeleri araması yönünde piyasa eliyle eğitilen okur, üstkurmaca yerleştirmelerini görünce büyük bir keşif yapmış gibi mutlu olur. Yazar da roman sanatı hakkında ne kadar bilgili olduğu okura bildirmiş olur. Zeki yazar, zeki okurunu böylece buluverir (!). Postmodernist romanı gerçekçi akıma göre özgürlükçü, eşitlikçi, yaratıcı bulan eleştirmen de öğrencilerini alkışlar. Halbuki tüm bu büyüklenmenin kaynağında, üç beş klişenin ezberlenmesi yatar. Bu klişeleri bilenler, Yıldız Ecevit'in "*avangard estetik konusundaki yetersiz donanımı*"ndan (*TRPA*, s. 162) şikâyetçi olduğu okurlardan olmadıklarını düşünüp kendilerini ayrıcalıklı hissederler böylece.

"*Yorum yapmaya kalkarsam Seher'in zekâsını hafife almış ve ona saygısızlık etmiş olurum*" cümlesine dönersek, yazar, bize, romanda görüş bildirmenin iyi olmadığını üstkurmaca düzleminde söylüyor. Okur zekidir, anlar, buna gerek yok, diyor. Öyle ki anlatıcı, eşinin zekâsını hafife almamak için kendi rüyasına bile yorum yapmak istemiyor. Hassasiyeti göz yaşartıcı ama hiç inandırıcı değil. Üstelik bildirdiği şey de bir görüş, bir yorum. Okurun zekâsı romanda başından beri yok sayılırken, bu uyarı da bu yazının ikinci bölümünün başındaki alıntılar gibi havada kalır.

Romanda buna benzer birkaç gönderme daha vardır. Hassasiyetinden kendi rüyasını yorumlamayan anlatıcı, babayla konuşmaları dâhil yaklaşık on sayfa boyunca bir akademisyenin, kendisi hakkında yazdığı kitabı kızgınlıkla yorumlar durur. Eleştirinin nasıl yapılması gerektiğinden bahseder. Akademisyen, yazarın kurguladıklarıyla yazarın hayatını birbirine karıştırmış, romanlarını esas alarak yazarın kendisi ve ailesi hakkında yalan yanlış yargılar oluşturmuştur. (*KYG*, s.136 ile s.146 arasından özetle). Olmasın bunlar tabii. Hiç hoş değil. Değil de...

Kasabadaydık, ecel atı peşimizdeydi, ölümler vardı, hayaletler

vardı, şiirsel betimlemeler arasında türkü dinleyerek Ankara-Denizli arasında gidip geliyor, hastane, hastalık çilesi çekiyorduk, baba da öldü ölecekti. O dakikaya kadar anlatıcı, kitapları hakkında, yazarlığı hakkında neredeyse hiçbir şey söylememişken, bir yazar değil de kasabalı-oğul gibi davranırken, nerden çıktı akademisyenle ilgili bu on sayfalık bölüm?

Ölüm döşeğindeki babadan, bu edepsiz akademisyenle ilgili özlü söz devşirilmesindeki ustalık da göz dolduruyor! Akademisyen tarafından aldatıldığını söyleyen anlatıcı-yazara baba: *"...bir şey söyleyeyim mi sana da zaten aldatılmak yakışırdı oğlum,"* der. Oğul çok duygulanır. Duygusunu şöyle ifade eder: "... *O an, birbirimize bakışlarımızla sarıldık.*" (*KYG*, s.145) Bu konuşmanın edebi değeri hakkında bir şey söylemeyeceğim.

"Nerden çıktı bu akademisyen?" sorusuna geri dönelim.

Çünkü yanıtı aslında romanın içinde var. Bizdeki postmodernist roman klişelerinden biri de, akademisyen örneğinde olduğu gibi, konu dışına çıkıldığında, Laurence Sterne'ün *Tristram Shandy* romanını bayrak gibi sallamaktır: "Bakın, bakın işte, bu büyük klasikte de konu dışına çıkılıyor! Hatta daldan dala atlanıyor!" *Tristram Shandy*, zekâsıyla bizi şaşkına çeviren, bizim yanına yöresine varamayacağımız kadar kültürlü bir yazarın, muzipliklerle dolu romanıdır. Sterne, kitapta her şeyin, her şekilde anlatılabileceğini zaten en başında bize bildirir (bkz. *age*, Jale Parla, İletişim yay, 2. Basım, s.149). Bizi aldatmaz, bir yanılsamaya sürüklemez. Roman, anlatıcıyı peydahlarken, ne halt ettikleri üzerinde biraz olsun düşünmediklerini söyleyen anlatıcının, anne babasına homurdanmasıyla başlar. Bu homurtu, çok güçlü bir mizahla, dönemin fikir, politika, bilim tartışmalarını derinlemesine ve cömertçe içine alarak, çok büyük bir dil becerisiyle zekice sorgulamalarla devam eder.

Toptaş'ın romanındaki akademisyen örneğindeki gibi hiçbir bölüm, hiçbir paragraf, hiçbir cümle yanlışlıkla romana girmiş gibi

durmaz. "Konu dışına çıkmak"la ilgili kıyas kabul edecek bir durum yoktur ortada. Bizdekiler konu dışına çıkmak için çıkmış ya da metinler arası göndermeler yapmak için yapmış gibidirler. İçerik fazlalıktır. Klişeler esastır.

Kuşlar Yasına Gider'de *Tristram Shandy*'den iki kez bahsedilir. İlkinde, anlatıcı Ankara'da babasını bir tedavi merkezinde kısa bir süreliğine bırakıp İmge Kitabevi'ndeki *"karayağız delikanlıya, Sterne'ün Tristram Shandy'sinin üçüncü baskısının gelip gelmediğini"* sorar (*KYG*, s.17). Kitap yoktur, morali bozulur çıkar. İkinci bahsedişi, romanın sonuna doğru, 241. sayfadadır. Kasabadan Ankara'ya döndüğü günlerden birinde yine aynı delikanlıya sorar, bu kez kitap gelmiştir, kitabı alır. Yani s.17'de bir kez bahsedilen bu kitap, orada unutulmaz, s.241'de bir sonuca bağlanır. Dolayısıyla, öyküde ayrıntıların gereksizce kullanılmaması gerektiğini düşünen, konu dışına çıkılmasından hoşlanmadığı varsayılan gerçekçi edebiyat taraftarlarını mutlu eder. Yok, etmez, hayır! Yazar, onlara oyun oynar, onlardan bir güzel öcünü alır!

"Kapının sağındaki bankonun gerisinde, o karayağız delikanlı duruyordu yine. Onu biraz zor tanıdım bu kez, çünkü çalı süpürgesi gibi kocaman bir sakal bırakmıştı. Mermi yerine namlusuna karanlık sürülen bir tüfek yüzünde tıpkı filmlerdekine benzeyen bir sesle çehovvv diye patlamış da çenesini, ağzını ve yanaklarını gözden silmişti sanki, elmacık kemikleriyle alnı görünüyordu sadece." (*KYG*, s.241)

Yazar, Çehov edebiyatını sevenlere, örnek alanlara "İstediğiniz bu mu, işte kitabı unutmadım aldım, ne yani, şimdi bu iyi edebiyat mı?" demektedir. Ama çok öfkelidir, çok! Öfkeden, tüfeğin namlusuna karanlık sürmüş, sonra da tüfeği karayağız delikanlının yüzünde çehovvv diye patlatmıştır! Yine öfkeden olacak, paragrafın Türkçesi bozuk, benzetmeleri sorunlu, anlatımı tatsızdır.

Çehov'un tüfeği edebiyatta bir kavramdır. Tiyatro oyununda ya

da öyküde duvarda ya da birinin belinde bir silah varsa bu silah, öykü ya da oyun bitmeden patlamalıdır. Bu kavram, öyküdeki ya da oyundaki her ayrıntının bir işlevi olduğunu, birbirleriyle ilişkili olduğunu bildirir. Çehov'un öyküleri, ayrıntıların birbiriyle böyle ilişkilendirilmesiyle kurulur. Fazlalık barındırmaz. Sadeliğiyle ünlüdür. Ama... Toptaş pek de öyle düşünmez.

"*...bu tüfekler ille de patlayacak diye, belki farkına varmadan hikâyelerimizi insanı rahatsız edici kocaman gürültülerle doldururduk.*" (*Harfler ve Notalar [HveN]*, Everest Yayınları, 3. Basım, s.20) Rahatsız edici gürültüler ve Çehov tarzı öyküler? Tonlarca imgenin, metaforun, simgenin gerekli gereksiz üst üste yığıldığı *Bin Hüzünlü Haz* değil, *Uykuların Doğusu* değil ama Çehov tarzı öyküler ve gürültü birlikte anılmayı hak eder! Adaletiyle göz dolduruyor bu eleştiri!

"*Başka bir deyişle, ayrıntıları birbirine akıl ipiyle sımsıkı bağlardık. Belki daha sonra aklı ipi denen şeyin ne kadar güvensiz olduğunu anladık da, yavaş yavaş vazgeçtik bundan. Hatta takvimler 2002'yi gösterdiğinde Faruk Duman tuttu 'Tüfek' diye bir hikâye yazdı.* Adam Öykü *dergisinde yayımlanan bu hikâyedeki tüfek, Çehov'a inat, hiç patlamadan duvarda öylece asılı kaldı.*" (*HveN*, s.20) (vurgu benim) (Toptaş'ın akıl ve bilgi hakkındaki düşünceleri için bkz. EK 2)

Eğer Çehov tarzı öykülemenin klişelerinden biri bu tüfek meselesiyle, bu meselenin *Kuşlar Yasına Gider*'deki gibi işlenmesi de bizdeki postmodernist öykülemenin bir klişesidir. Ne Tristram Shandy'de ne de Çehov öykülerinde hiçbir ayrıntı ya da gönderme, öyküde böyle sonradan yapıştırılmış gibi durur.

Toptaş, aynı çağda yaşamamış, iki ayrı edebi coğrafyadan, iki ayrı türün temsilcisi, iki büyük ustayı, Laurence Sterne ile Çehov'u, karşı karşıya koyup yarıştırmış, Sterne'ü galip ilan etmiş, Çehov'u da Çehov'un tüfeğine indirgemiştir. Tıpkı Joyce gibi, Sterne gibi,

Proust gibi Çehov'un sanatı da gücünü sadece yönteminden almaz, alamaz!

Romanda, "Çehov'un tüfeği" müsameresi böylece sona erer.

IV. AĞLAMA TÜRKÇEM MEVLÂM KERİMDİR!

Kuşlar Yasına Gider'deki Türkçe sorunlarına geçmeden önce, konuşmalardaki acemiliklere, tuhaflıklara değinmek isterim.

Şu konuşmada bir televizyon sunucusu konuşuyor gibidir:

"İki yıl evvel karakış nasıl bastırmıştı hatırlarsın, dedi gözlerini yoldan ayırmadan; nerdeyse saat başı, kötü kötü haberler geliyordu memleketin her tarafından. Kopan çığlıkların kapanan yolların, iptal edilen uçak seferlerinin, irtibat kurulmayan köylerin ve yolda belde mahsur kalanların haddi hesabı yoktu... Üzerinden geçtiğimiz şu yolda bir sürü araba mahsur kalmıştı, kamyonlar, TIR'lar, otobüsler ve otomobiller yarı bellerine kadar gömülü vaziyette, peş peşe, öylece bekliyorlardı." (*KYG*, s.81)

Alttaki iki konuşmada da yerel ağız hakimdir.

"...hani, zamanın behrinde, dervişlerin yahut ulu kişilerin, içine girip de kırk gün kırk gece dışarı çıkmadıkları, dağın böğründeki o Nefisini yok mu?" (*KYG*, s.197)

"Allah Allah, len niye söylüyorsun çocuğa diye çıkıştı o sırada. Çıkışmakla da kalmadı, yahu çovaşlıkta yarenlik eder gibi saatlerce çene mi çalınır böyle, dakika başı para yazıyor bu, diyerek anneme telefonu kapattırdı hemen." (*KYG*, s.70)

Bu üç konuşma da aynı kişiye, babaya aittir. Bu tür dikkatsizler romanda bolca var.

****

Yazar, *Bin Hüzünlü Haz* ya da *Uykuların Doğusu* gibi kurgulanmayan, gerçekçi roman kalıplarına daha yakın olan bu romanına da masal anlatır gibi bir tat katmak için ya da belki de cümlenin bir müziği olmasında ısrarlı olduğu için (*BYBDY*, s.32 ve *HveN'da Harfler ve Notalar* isimli deneme) bolca "orada", "derken", "o sırada", "o gün", "dedi sonra", "daha doğrusu", "ben böyle yapınca/edince vb", "anlatırken/derken/yaparken vb", "dercesine", ".... diye" söyleyişlerini kullanıyor. Bunlar çoğu zaman akıcılığın aleyhine işliyor. Ayrıca sadece anlatıcının değil, diğer kişilerin konuşmalarına da çoğu kez aynı şekilde yerleştirildiğinden bu kişilerle anlatıcının konuşması birbirine karışıyor.

"Beşine bastı, dedim ben de o sırada" (s.11)

-Konuşma anında, "o sırada" demek gereksiz; "dedim ben de" dediğinizde "o sırada" demiş olduğunuz açık. Peki, bu "o sırada"nın ve diğerlerinin, bir müziği var mı? Ritim katmak için söylemiş olabilir mi? Ritim varsa da kulağa pek hoş gelmiyor.

"Ben caddeden gelip geçen taksilerden birini durdurdum o sırada" (s.12)

"Kar hâlâ yağıyordu o sırada" (s.18)

"... kaç kere çıkmış, kaç kere inmiştir diye düşündüm ben o sırada onlara bakarken" (s.45)

"Biz de baba kız, habire yürüyorduk işte. Sonra böyle yürürken, bizim üstümüze aniden kocaman bir kalem düşmesin mi?" (s.42) (Ayperi, anlatıcının kızı, beş yaşında, anlatıcı gibi konuşuyor)

"Derken, alışık olmadığımız türden, acayip bir kuş..." (s.206)

"Derken, her zamanki gibi bileğinde sarı taneli tespihiyle..." (s.203)

"Ayakkabılarımı çıkarmadım o böyle söyleyince, gerisin geri döndüm." (s.46) (Onun öyle söylediğini, bir önceki cümleden biliyoruz zaten, masalsı tekrar)

zekâsını hafife almış ve ona saygısızlık etmiş olurum diye düşündüm daha doğrusu." (s.217)

"Bab, dedi Ayperi o sırada" (s.61)

"Ben de sustum o sırada bekledim" (s.66)

"...her söylenene kulak asma anne, dedim ben lafın burasında" (s.70, lafın orasında olduğu açık, konuşma esnasında oluyor olan)

"Evet yenge, dedim ona" (s.92 yengeye söylendiği açık.)

inan ki ben de bilmiyorum, dedim ona" (s.202)

"Derken, ne yapıp edip toparladım kendimi. Toparlayınca da babam hemen..." (s.95) (Gündelik dertlerin, gidip gelmelerin anlatıldığı bir metinde bu masalsılığa özenen söyleyiş hiç yerini bulmuyor.)

"Sigara içmek balkona çıktım o sırada" (s.97)

"Yanlışım yok aynı at, dedim ona"(s.100) (ona dediği açık)

"Len Müslüman, dedi annem de ona" (s.106) (ona dediği açık)

"Cu istifini bozmadı hiç. O böyle davranınca da..." (s.112) (masalsı tekrar)

"Görünce de dayanamadım o gün, hemen giyindim tabii" (s.158)

"Bilmiştim zaten dercesine, birkaç defa başını salladı." (s.119) ("dercesine" değil, "anlamında"; "dercesine" dersek, ima ettiğini düşünürüz, hâlbuki ima yok, başını sallıyor)

"Musa, dedim ona" (s.121)

"Doğru söylüyor, dedi dayım o sırada. Bunu derken de, sanki romanlarımı..." (s.121)

"Oğlum, dedi sonra, sen burada yoktun, görmedin..." (s.246)

"...bu yüzden gaz pedalına hiç yüklenmedim o gün, yola..." (s.129) (o gün geçtiğini bildiğimiz bir öyküyü anlatırken sıkça "o gün" diyor)

"Etrafı briket duvarlarla çevrili bir arsaya bıraktım o gün", (s.130)

"Bursa'ya gitmişti çünkü; gidince de bir türlü dönmemişti" (s.130)

"Yolculardan hiçbiri ağzını açmamıştı o gün" (s.131)

"Yolculuğumuz pek uzun sürmedi o gün" (s.135)

"...kolları neredeyse dirseklerine kadar çıplak kalmıştı o sırada ve ben bu çıplaklığı görünce biraz ürkmüştüm. Babamla birlikte üç kişi de o sırada yukarıdan tutmuştu bu kayığı" (s.131)

Roman bu söyleyişlerle yol aldığından çok fazla örnek var. İki kardeş tekrarından da birkaç örnek verdikten sonra bu kısmı noktalayayım.

Yazar, anlatıcı ve kardeşi Nihat'ın, iki kardeş oldukları neredeyse her fırsatta bize bildirilir. Yazarın bu tekrarla ne yapmak istediği hakkında hiç bir fikrim yok; ailedeki konumu vurgulamak için mi, ritim için mi...

"Trafiği aksatmak pahasına, iki kardeş, babamı indirdik hemen" (s.130)

"...çocuk kaybolduğunda kolumdan hafifçe çekerek; siz iki kardeş, şu tarafa geçin." (s.246)

"İki kardeş, ne kadar dikkatli bakarsak bakalım..." (s.232)

"Kalktık bu yüzden, iki kardeş dışarı çıkıp bahçenin karanlığında..." (s.207)

"Otoparkın yakınından geçerek, iki kardeş caddenin karşısındaki dükkânlara doğru yürüdük." (s.186)

***

Türkçe sorunları:

"Ortalık pek aydınlanmamıştı daha, renkler bulanık, şekiller dağınıktı ve yol hafifçe ağaran ıssız bir ninni gibi önüm sıra uzanıp gidiyordu." (s.78)

- Anlam oluşmuyor; "hafifçe ağaran ıssız bir ninni" nasıl bir ninnidir de yol önümüzde onun gibi uzanıp gider, en ufak bir tahminde bulunamıyoruz. Ben bunlara "sıfır değerli benzetmeler" diyeceğim.

"Beyaz beyaz yankılanan nal şakırtıları eşliğinde koşarken, başını kanırtıp acı bir sesle kişnediği de oluyordu bazen. Derken, ikinci kavşakta kaybettim onu." (s.78)

-"Derken" tekrarlamaktan bıkmadığı, anlatıma masalsılık ya da ritim kattığını düşündüğü söyleyişlerden, yukarıda değinmiştik. Nal şakırtılarının beyaz beyaz yankılanması, olası değil ama şiirsel bir söyleyiş diyelim, atın beyazlığını vurgulamak için kullanılıyor.

"Kişnemek" ise sözlükte "At için yüksek sesle bağırmak" olarak tanımlanıyor. Acı bir sesle kişnemek, acı bir sesle yüksek ses çıkarmak anlamına gelir ki, cümlenin niyeti bu değil sanırım. "Acı acı kişnedi" denebilirdi.

Yeri gelmişken yazar, bazı sözcükleri, seviyor ve çok kullanıyor. "Kanırtmak" bunlardan biri. Sözlükte anlamı: "Bir araçla ya da zorlayarak bir şeyi yerinden ayırmak, kırmak, bükmek." (TDK) Başka bir şeyi kanırtabiliriz, ama örneğin kafamızı kanırtmak -eğer bu sözcüğün yerel dilde başka bir anlamı yoksa- pek mümkün değil. Yukarıdaki örnek bir hayalet olduğundan belki bu işi bir şekilde yapmış olabilir. Ama aşağıdaki örneklerde de kanırtmak geçiyor.

"Babam başını geriye kanırtıp yeter işareti yapınca, dizinin üstündeki peçeteyi alıp onun ağzını sildi sonra,..." (s.236)

"Fakat babam ...uzatılan suyu almıyordu çoğu kez, ağzına tutulduğunda içmiyor, başını kanırtarak istemiyorum işareti yapıyor, ardında da..." (s.232)

Elbette Toptaşvari bir oyun da var burada; ecel atının başı ile ölecek olan babanın başı için aynı eylemi kullanıyor. Mistik işaret oluşunu bir yana koyarsak, tatsız tuzsuz bir yakınlaştırma olarak kalıyor.

&

"...ne yapacağını bilemeden onun etrafında günlerce kelebek gibi döndü durdu annem" (s.233)

-"Saygı duyduğu bir kişiye hizmet edebilmek için devamlı etrafında olmak, didinip durmak," (TDK) anlamına gelen bir deyimine sahibiz zaten: pervane kesilmek.

&

"Sonraki günlerde de yakalayamadım babamı, sonbahara kadar sesini hep annemin gerisinden duydum." (s.70)

- "...annemin sesinin ardından duydum" daha doğru.

&

"Gülbahar Yengen de bir eline süpürgeyi, bir eline kovayı alıp eğri bir suratla evlerinin önünü yıkıyormuş."

-Türkçede surat ya da yüz asık olur. "Eğri surat" denmez, "eğri yüz" ("düzgün yüz"e karşıt) ise mecaz içermez "... bir eline kovayı alıp asık bir suratla (ya da yüzle) evlerinin önünü temizliyormuş" doğru olurdu.

&

"Babam sesi takip ederek dayıma baktı ama gözlerini pek tutmadı onun üstünde, hemen yanında oturan ortanca teyzemin torununa kaydırdı. Kaydırınca da, başını hafifçe yana yatırarak uzun uzun baktı çocuğa" (s.226)

- Gözü kaymak, eğer bir şaşılıktan bahsetmiyorsak, "bir şeye istemeyerek bakmak" (TDK) anlamına geliyor. Gözünü kaydırmak, diye bir deyim yok. "Gözüm kaydı, baktım adama" deriz ama "gözümü kaydırdım, baktım adama" demeyiz. "Kaydırınca da" yine o masalsı söyleyiş tutkusundan cümlede yer alıyor.

&

Vardım oturdum başucuna, yüzünü açtım ve hıçkırıklarımla birlikte eğilip usulca öptüm (s.244)

- Hıçkırıkların da birini öpmesi, benim pek de onaylamayacağım ama şiire ilişkin bir durum olabilir. Yine de "hıçkırıklar" ve "usulca" pek uyumlu görünmüyor. "Hıçkırık" bu cümlede ancak "usulca" kaldırıldığında var olabilir.

&

"Seher de mutfağa koşup koşup kuruyemiş, limonata, kek, kurabiye yahut dondurma gibi yiyecek, içecek bir şeyler getiriyordu. Tabii, bunlara ilâveten, bir yandan da çeşitli şakalar yapmaya çalışıyorduk. Daha sonra, doğum günü kutlamalarından kalma turuncu bir balon bulduk oyuncak kutusunun içinde. Derhâl şişirdik ve ayağa kalkıp Seher'le birbirimize fırlatmaya başladık." (s.242-243)

- Burada, anne baba üzgün olan çocuğun moralini düzeltmeye çalışıyor. Kuruyemiş, limonata, kek vb yiyecek, içecek olduğu kesin. Yiyecek, içecek demek fazla. "Tabii", "bunlara ilaveten", "bir yandan da" aynı anlama geliyor; bunlardan sadece biri yeterli. "Derhâl" zarfı, balon şişirmekten daha önemli durumlarda kullanılır. "Derhâl işlem yapılması gerekiyor", "derhâl ameliyata alınmalı" vb. Birbirimize balonu fırlatmayız; atarız ya da birlikte balonla oynarız.

&

"Nerede olduğunu kestiremediğimiz duguk, derinden gelen ve insana tüylüymüş gibi görünen boğuk bir sesle acı acı bir kere daha öttü o sırada." (s.207)

- İnsana ses, şöyle ya da böyle gelebilir ama görünmez. Şiirsellik diyelim, kabul edelim. "Tüylü gibi görünen boğuk bir ses" benim "sıfır değerli benzetmeler" dediğim gruptan. Hiçbir anlamı yok.

&

"Yok, yok, dedi adam yukarıdan şıp şıp damlıyormuş gibi görünen uykulu bir sesle" (s.170)

"Gözünden uyku akmak" deyimine dayanılarak yapılmış bir benzetme. Deyimin bütünlüğü bozulmuş, yeni bir dolayımla bir başka

benzetme yapılmış. Ne estetik ne de anlamlı.

&

"Kayalıkların tepesinde devlerin kucağından dökülmüş gibi görünen, kabartılmış pamuk kıvamında, beyaz beyaz, yığın yığın bulutlar vardı" (s.233)

- Bu kıvamın nasıl bir kıvam olduğunu anlayamıyorum. "Kabartılmış pamuk gibi"yi anlıyorum, ama bu kıvam nasıl bir kıvamdır bunu bilmiyorum.

&

"...basamakları çıktıktan sonra her zamanki gibi ikiye bükülüp tek sıra halinde yan yan yürüyerek girdik tabii" (s.46)

- Yine kalıplaşmış bir deyişi bozuyor Toptaş; iki büklüm, denmeli.

&

"Elinde açık mavi, plastik bir kova vardı; domatesleri, domates kırmızısına boyanmış bir hızla koparıp koparıp onun içine atıyordu." (s.158)

- "Domates kırmızısına boyanmış bir hız" nasıl bir hızdır? Biber yeşiline ya da muz sarısına boyanmış bir hızdan farklı mıdır örneğin?

Örnekler çoğaltılabilir. Bu kadarı yeterli sanırım.

V. SONUÇ

Roman, ideolojisiyle geri, estetiği ve Türkçesiyle sorunludur. Alıntıları yaptığım kopyanın üzerinde 33. Baskı, 66.000 adet damgası var, Ağustos 2017 basım tarihi. Bu durumda, üzerinde uzun uzun düşünülecek, tartışılacak bir toplumsal ve kültürel olayla karşı karşıyayız. Umarım bu yazı, bu tartışmalar için bir başlangıç olur. Çünkü edebiyat alanı, hiç masum bir alan değildir. İdeoloji üretir.

İÇİNDEKİLER

Giriş / **5**

Yarın Okuma Yazma Yasaklansa Ne Olur? / **15**

Dil ile Gerçekliğin Üzerini Örtmek / **27**

Örtücü Dil: Failsiz Fiiller / **45**

Bir Romanı Niçin Okuruz? / **51**

Bilimsel Terimlerle Hipnoz Yaratmak: Yıldız Ecevit / **65**

Kültür Dünyasından Bir Cehalet Geçidi ya da Köpeksiz Köyde Değneksiz Gezenler:
İlber Ortaylı, Celal Şengör ve Diğerleri / **73**

Atatürkçüler "Atatürk Gibi Düşünüyor mu?"
ya da Norveççe'de "Atatürk Gibi Düşünmek" Deyimi Var Mıdır? / **85**

Ay'daki Ezan Sesi ya da Zırvanızı Nasıl Alırdınız? / **93**

Mistisizmin ve Akıldışılığın Yüceltilmesi:
Hasan Ali Toptaş / **99**

Orhan Pamuk "Eleştirememesi",
Eleştirinin Yasaklanması ve "Yüceltmen"ler / **111**

Bir Siyasal İslam Güzellemesi Olarak Kar Romanı / **121**

Güncellenmiş Küfür Romanları / **133**

Piyasa Edebiyatının "G.t Kılları" / **141**

"Emekli Yılanlar"ın İsyanı ya da Piyasa Edebiyatı Şairiyle
Laubali Konuşmalar / **147**

Bok 10: Piyasa Edebiyatına Karşı Ön Yargı Listesi / **151**

Piyasa Edebiyatının En "Gerçek" Yarışması:
Şâkir Şırıldak Şiir Yarışması / **155**

Hasan Ali Toptaş Gibi Cümle Kurma Rehberi / **159**

Bunun Anlamı Nedir? / **163**

EK 1: Ulvi HAT Sanatında Akıl Ne Yana, Aydınlanma Ne
Yana Düşer? / **167**

EK 2: Kuşlar Yasına Gider:
Acemiliklerle Dolu Bir Roman / **179**

V. Sonuç / **202**

İSİM DİZİNİ

A

Ahmet Mithat Efendi 57
Akatlı Füsun 136, 140
Akgül Hasip 97, 98
Altan Ahmet 134, 136, 140
Altaylı Fatih 116, 120
Althusser Louis 75
Armstrong Neil 93, 98
Arslan Yusuf 135
Atatürk Mustafa Kemal 85, 86, 87 88, 89, 91, 92, 94, 95, 96, 97, 98, 122, 125, 130
Atay Oğuz 75, 77
Ateşoğlu Güçlü 80
Atılgan Yusuf 75, 76

B

Balzac Honoré de 54, 169
Baudelaire Charles 5
Baudrillard Jean 66
Baykurt Fakir 58
Beckett Samuel 107, 165, 177
Benjamin Walter 75, 76, 183
Binion Rudolph 32, 43
Bloch Eduard 21, 33, 34
Bohm David 68
Brecht Bertolt 21, 107, 125
Bricmont Jean 66, 71
Broch Hermann 178

C

Capra Fritjof 68, 69
Cebenoyan Yasemin 46, 47, 48, 49
Cevizci Ahmet 81, 83, 109
Comte Auguste 66, 67, 68, 71
Cousteau Jacques-Yves 93, 94, 98
Çehov Anton 169, 189, 192, 193

D

Darwin Charles 66, 67, 68
Deleuze Gilles 66
Demir Deniz 46
Derrida Jacques 103
Descartes René 68
Dickens Charles 169
Dinçer Emrah 60, 61, 62, 64
Dink Hrant 113
Dirac Paul 69
Dostoyevski Fyodor 51, 54, 169
Duman Faruk 193

E

Ecevit Yıldız 67, 100, 102, 103, 109
Einstein Albert 70
Engels Friedrich 19
Eren Erdal 135
Ergülen Haydar 75, 76

F

Feuerbach Ludwig 56
Flaubert Gustave 52, 54, 56, 169
Freud Sigmund 38
Friedman Milton 79

G

Galeano Eduardo 43
Gezmiş Deniz 18, 135
Goebbels Joseph 38, 39
Gorki Maksim 19
Göring Hermann 38
Gramsci Antonio 15, 18, 93
Guavera Che 125
Gündoğdu Cengiz 118, 121
Güney Yılmaz 59
Güren Ayşe 105, 167, 179

H

Hayal Yasin 113, 114, 115
Hegel Georg Wilhelm Friedrich 80, 81
Heidegger Martin 17
Heisenberg Werner 69, 70
Hızlan Doğan 143, 145
Hitler Adolf 32, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 42, 43
Hugo Victor 111
Huxley Aldous 10, 79

I

Ionesco Eugène 107, 165

İ

İbn-i Haldun Ebu Zeyd Abdurrahman 17
İnce Selami 131

J

Joyce James 111, 116, 165, 193

K

Kafka Franz 51, 99, 105, 107, 111, 116, 177, 181
Kahraman Hasan Bülent 79, 83, 152
Kant Immanuel 17
Karay Refik Halit 57
Kaya Ahmet 60, 62, 64
Kaypakkaya İbrahim 45, 49
Kemal Orhan 21, 25
Kemal Yaşar 177
Kerestecioğlu Filiz 30
Kern Stephen 32, 43
Keyman Fuat 79, 83
Keynes Milton 79
Keynes Maynard 79

İSİM DİZİNİ

Kongar Emre 115, 119, 120, 129, 132, 143
Koray Cenk 88, 94, 98
Kristeva Julia 66
Kundera Milan 172, 178, 180, 182
Kuntay Mithat Cemal 172, 178, 180, 182
Kurdakul Şükran 54, 64
Kutlar Onat 45, 46, 47, 48, 49
Küçük Yalçın 113, 134, 140

L

Lacan Jacques 40, 66
Leibniz Gottfried 68
Lenin Vladimir İlyiç 19, 77, 125
Lidar Ali 74, 82
Lukacs Georg 21, 125, 132

M

Mağden Perihan 165
Mahçupyan Etyen 79, 83
Manço Barış 95
Mann Thomas 112, 115, 116, 178
Marx Karl 19, 20, 21, 76, 77
Maupassant Guy de 169
Mayakovski Vladimir 22
Mert Nuray 78, 79, 83
Morante Elsa 99, 109

N

Naci Fethi 134, 136, 140
Nesin Ali 86

O

Orhan Selçuk 75, 82
Ortaylı İlber 73, 80, 83, 117
Orwell George 27, 79

Ö

Öz Erdal 18, 26, 136
Özenç Mustafa 135
Özkan Talip 182

P

Pablo Neruda 25
Pamuk Orhan 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 126, 129, 130, 131, 132, 138, 177
Parla Jale 189, 191
Pickering Mary 67, 71
Pribram Karl 68, 69
Proust Marcel 107, 111, 112, 115, 116, 193

R

Ran Nazım Hikmet 19, 21, 25
Ribbentrop Joachim Von 38
Robespierre Maximilien 125

S

Sami Şemsettin 57
Samipaşazade Sezai 57
Sartre Jean-Paul 45
Saunders Frances S. 26
Secundus Gainus Plinius 94, 98
Seydi Sevin 75
Shakespeare William 95
Sirac 68, 69
Sokal Alan David 65, 66, 71
Somay Bülent 40, 41, 43
Soyergin Serdar 135
Söylemezoğlu Şehrazat Kemali 177
Spinoza Baruch 68
Stendhal Marie-Henri Beyle 169
Sterne Laurence 191, 193

Ş

Şatıroğlu Veysel 73, 74
Şengör Celal 73, 80

T

Taşan Hacı 182
Tekin Latife 169
Tolstoy Lev Nikolayeviç 51, 52, 116, 169
Toptaş Hasan Ali 69, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 159, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 187, 189, 191, 193, 198, 201
Turhan Kaan 155, 156
Türker Elif 109, 177

Ü

Ünel Uğur 75

V

Vassaf Gündüz 76, 82, 83

Y

Yıldız Ahmet 118, 119, 120
Yücel Tahsin 118, 120, 136, 137, 140

Z

Zileli Ümit 85, 92
Zola Emile 52, 54, 169
Zweig Stephan 75, 76, 82

EDEBİYATLA AHMAKLAŞTIRMA

FELSEFEYLE ÇÖKERTME

1. CİLT

TAYLAN KARA

Bu ülkede ahmaklaşma, kitlelerin en büyük "özgürlüğü"dür."
"Yeni Orta Çağ" düzeninde ahmaklaşmanın anahtarı "okumak"tır.
Sadece çok satan kitaplarla değil, aynı zamanda "ağır" ilan edilen kitaplarla...
Gözleri kör eden sosyolojiyle,
Hipnotize eden ve mistisizm saçan romanlarla,
Anlatan değil anlatmayan felsefeyle...
Bir iletme ve anlatma aracı olarak değil "iletmeme", "saklama", gösterdiği şeyle arasına "duvar örme" aracı olarak kullanılan dille...
"Yeni Orta Çağ"da topluma enjekte edilen edebiyat ve felsefe akıl değil akılsızlık üretmektedir.
Sanat, edebiyat ve felsefe, tarihin hiçbir döneminde bu kadar ideolojik olmamış ve bugünkü kadar silah olarak kullanılmamıştır.
"Yeni Orta Çağ"da edebiyat ve felsefe namluya sürülmüştür ve namlular topluma çevrilmiştir.

9 786059 552707